MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO

VIEŠOJO SAUGUMO AKADEMIJA

GABIJA ANUŽYTĖ

TEISĖ IR IKITEISMINIS PROCESAS

DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ PANAUDOJIMO PROBLEMATIKA

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas: Prof. dr. Gediminas Bučiūnas

... ...

(Parašas)

Kaunas, 2026

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS.....3

ĮVADAS.....4

1. DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SAMPRATA.....9

1.1. Duomenų sampratos teoriniai aspektai.....9

1.2. Atvirųjų informacijos šaltinių sampratos teorinė analizė.....14

1.3. Pagrindiniai asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo šaltiniai ir asmens duomenų tvarkymo teisinis reglamentavimas.....18

2. DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ PANAUDOJIMAS ĮRODINĖJIMO PROCESE TEISMINIO NAGRINĖJIMO METU.....24

2.1. Lyginamoji įrodymų sampratos ir įrodinėjimo standartų analizė Lietuvos civiliniame, administraciniame ir baudžiamajame procesuose.....24

2.2. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių autentiškumo ir vientisumo užtikrinimo aspektai jų išėmimo ir saugojimo metu.....32

2.3. Nevyriausybinių organizacijų veikla atvirųjų šaltinių analizės srityje.....38

3. DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ PANAUDOJIMO PROBLEMATIKA LIETUVOS IR TARPTAUTINIŲ TEISMŲ PRAKTIKOJE.....43

3.1. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika civiliniame procese.....43

3.2. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika administraciniame procese.....51

3.3. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika baudžiamajame procese.....55

IŠVADOS.....64

PASIŪLYMAI.....65

LITERATŪROS SĄRAŠAS.....66

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....82

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....84

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA.....85

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

ABTĮ – Administracinių bylų teisenos įstatymas

ANK – Administracinių nusižengimų kodeksas

BDAR – Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas

BPK – Baudžiamojo proceso kodeksas

CPK – Civilinio proceso kodeksas

ES – Europos Sąjunga

EŽTT – Europos Žmogaus Teisių Teismas

IP – Interneto protokolo adresas

IP adresas – Unikalus numeris, kuris identifikuoja kompiuterį tinkle ir internete

LAT – Lietuvos Aukščiausiasis teismas

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

NVO – Nevyriausybinė organizacija

OSINT – Atvirųjų šaltinių žvalgyba (*angl. Open-Source intelligence*)

TBT – Tarptautinis Baudžiamasis Teismas

TTT – Tarptautinis Teisingumo Teismas

ĮVADAS

Temos aktualumas. Šiuolaikinėje visuomenėje duomenų rinkimas iš atvirųjų informacijos šaltinių tampa efektyviu ir operatyviu įrankiu ne tik individualiems bei visuomeniniams poreikiams tenkinti, bet ir valstybės institucijų, įskaitant teisėsaugos subjektus, veikloje, siekiant užkardyti nusikalstamas veikas bei užtikrinti nacionalinį saugumą. Sparčiai augant viešai prieinamos informacijos kiekiui internete, ypač tokiuose kaip tinklaraščiai ir socialinių tinklų svetainės, teisėsaugos institucijoms tapo patrauklia priemone tiek tiriant nusikalstamas veikas, tiek užfiksuojant pačias veikas ir jų pėdsakus būtent interneto platybėse. Duomenų rinkimas iš atvirųjų informacijos šaltinių pasižymi ne tik operatyvumu, bet ir aukštu efektyvumo lygiu. Viešai prieinamuose informacijos šaltiniuose suteikiama galimybė rinkti informaciją realiuoju laiku, platus šaltinių spektras sudaro sąlygas identifikuoti ir susisteminti reikšmingą informaciją, o ir atvirųjų šaltinių rinkimas laikytinas ekonomišku informacijos rinkimo būdu, kuris nereikalauja papildomų finansinių išlaidų[1].

Analizuojant Lietuvos teismų praktiką, pastebima, kad teisminiame bylų nagrinėjime taip pat vis dažniau yra remiamasi duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių siekiant visapusiškai ir objektyviai išnagrinėti bylą. Tačiau, pažymėtina, kad įrodinėjimo procese teismas tokius duomenis vertina itin nuodugniai ir dėl menko jų patikimumo šie duomenys dažniausiai nepripažįstami savarankiškais įrodymais bylose. Šiame darbe tampa aktualu paanalizuoti ir tarptautinių teismų praktiką, kurioje remiamasi duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių ir palyginti, kaip tarptautiniuose teismuose vertinamas tokio pobūdžio duomenų patikimumas ir, ar tokie duomenys pripažįstami įrodymais teismo procese.

Temos naujumas. Nagrinėjant baigiamojo darbo temą pastebėta, kad duomenų rinkimo ir gavimo iš atvirųjų informacijos šaltinių svarba pradėta nagrinėti palyginus neseniai, dar tik XX a. pirmoje pusėje[2]. Jau tuo metu buvo suprasta, jog stebint žiniasklaidos priemonėmis teikiamą informaciją apie tuometinę politinę situaciją pasaulyje galima surinkti svarbių duomenų apie priešininkus ir jų tikslus. Šiandieniniame pasaulyje duomenų rinkimas iš atvirųjų informacijos šaltinių tapo dar aktualesnis, ypač, kai viena efektyviausių informacijos skleidimo ir rinkimo priemonių tapo internetas. Dėl itin didelės informacijos gausos ir nenutrūkstamo jos skleidimo proceso, žiniasklaidos priemonėse aptinkami duomenys yra itin svarbūs ir šiandien prisidedant prie viešojo saugumo užtikrinimo bei nusikalstamų veikų užkardymo. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių svarbą viešojo saugumo stiprinimo ir nusikalstamų veikų užkardymo

[1]Jhon Herrera, Paulo Alonso Gaona-Garcia ir Salvador Sánchez-Alonso, „Open-Source Intelligence Educational Resources: A Visual Perpective Analysis?“, *Applied Sciences* 10 (21) (2020): 1-25, https://www.researchgate.net/publication/346601172_Open-Source_Intelligence_Educational_Resources_A_Visual_Perspective_Analysis.

[2]Ludo Block, „The long history of OSINT“, *Journal of Intelligence History* (2023): 1-2, https://www.researchgate.net/publication/371580573_The_long_history_of_OSINT.

kontekste analizavo užsienio mokslininkai P. Nyeste[3], I. Böhm ir S. Lolagar[4], B. Akhgar, P. Saskia Bayerl ir F. Sampson[5], D. Van Puyvelde ir F. Tabarez Rienzi[6], R. Ghioni, M. Taddeo ir L. Floridi[7], S. Szymoniak ir K. Foks[8], MD Sazibur Rahman[9] ir kiti.

Be kita ko, duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimas tampa itin aktualus ir teisminiame bylų nagrinėjime. Interneto platybėse randami duomenys apie asmenis ar jų veiklą neretai gali padėti atskleisti svarbias faktines aplinkybes civilinėse, administracinėse ar baudžiamosiose bylose. Analizuojant Lietuvos teismų praktiką, pastebima, kad nors tokio pobūdžio duomenimis yra remiamasi siekiant pagrįsti tam tikras bylos aplinkybes, tačiau jie ne visada pripažįstami savarankiškais įrodymais teisme. Analizuojant mokslinę literatūrą pastebima, kad mokslininkų atliktuose tyrimuose daugiausia dėmesio skiriama elektroninių įrodymų svarbos ir reikšmės teisminiame bylų nagrinėjime analizei. Elektroninių įrodymų svarbą teisminiame nagrinėjime analizavo tiek Lietuvos mokslininkai – R. Marcinauskaitė[10], J. Kančauskienė[11], R.

[3] Peter Nyeste, „The use of the open source intelligence in the criminal investigations“, *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право"*, vol. 1(21) (2020): 1-10, https://real.mtak.hu/109325/1/20npptci.pdf.

[4] Isabelle Böhm ir Samuel Lolagar, „Open source intelligence. Introduction, legal, and ethical considerations”, *International Cybersecurity Law Review,* Volume 2 (2021): 317-337, https://link.springer.com/article/10.1365/s43439-021-00042-7.

[5] Babak Akhgar, P. Saskia Bayerl ir Fraser Sampson, *Open Source Intelligence Investigation: From Strategy to Implementation* (Springer International Publishing, 2016), 1-303, https://books.google.lt/books?id=39zTDQAAQBAJ&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

[6] Damien Van Puyvelde ir Fernando Tabarez Rienzi, „The rise of open-source intelligence“, *European Journal of International Security*, vol. 10 (4) (2025): 530-544, https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/21122432399ECB8078BF0D89A76D0586/S2057563724000610a.pdf/the-rise-of-open-source-intelligence.pdf.

[7] Riccardo Ghioni, Mariarosaria Taddeo ir Luciano Floridi, „Open source intelligence and AI: a systematic review of the GELSI literature“, *AI & SOCIETY*, vol. 39 (2023): 1827-1842, file:///C:/Users/e0077537/Downloads/s00146-023-01628-x.pdf.

[8] Sabina Szymoniak ir Kacper Foks, „Open Source Intelligence Opportunities and Challenges – A Review“, *Advances in Science and Technology Research Journal*, vol. 18 (3) (2024): 123-139,file:///C:/Users/e0077537/Downloads/ASTRJ%202024,%20nr%203,%20s.%20123-139.pdf.

[9] MD Sazibur Rahman, „The Art of Open Source Intelligence (OSINT): Addressing Cybercrime, Opportunities, and Challenges“, *SSRN* (2025),https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5281845.

[10] Renata Marcinauskaitė, „Electronic Evidence in Criminal Proceedings“, *Towards Coherence In Criminal Justice: Challenges, Discussions and/or Solutions*, Jolanta Zajančkauskienė, Rima Ažubalytė, Fedosiuk Oleg (Berlin: Peter Lang, 2024), 183-201.

[11] Jolita Kančauskienė, „Computer Forensics and Electronic Evidence in Criminal Legal Proceedings: Lithuania’s Experience“, *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review*, 16 (2019): 11-24, file:///C:/Users/e0077537/Downloads/stevenwhittle,+DEESLR_2019_Vol16_Article3_Jolita-Kancauskiene_final%20(1).pdf.

Jokubauskas[12], Marijus Šalčius[13], S. Stankevičiūtė[14], tiek užsienio – S. Mason ir D. Seng[15], H. Arshad, A. Bin Jantan ir O. Isaac Abiodun[16], T. Al-Billeh, A. Al-Hammouri, T. Khashashneh, M. Al Makhmari ir H. Al Kalbani[17], N. Sunde ir I. E. Dror[18] bei kiti. Pažymėtina, kad šiose publikacijose duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių minimi kaip viena iš elektroninių įrodymų rūšių, tačiau jų svarba ir panaudojimo problematika teisminiame nagrinėjime nėra išsamiai detalizuojama.

Taip pat svarbu pažymėti, kad analizuojant viešai prieinamus Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos bei Viešojo saugumo akademijos, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto, Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto ir kitų Lietuvos universitetų bei kolegijų studentų mokslinius darbus pastebima, jog duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika teisminiame nagrinėjime nėra iki šiol analizuota. Taip pat atlikus Lietuvos mokslinės literatūros analizę, nustatyta, kad Lietuvos mokslininkų darbuose ši problematika taip pat nėra pakankamai išplėtota. Šios aplinkybės įrodo, jog ši tema yra iš esmės nauja, reikalaujanti išsamios ne tik mokslinės literatūros, tačiau ir teismų praktikos analizės pateikiant galimus sprendimų būdus.

Tyrimo problema: Kokie procesiniai reikalavimai yra keliami duomenims gautiems iš atviruųjų informacijos šaltinių įrodinėjimo procese ir kokios aplinkybės lemia jų pripažinimą arba nepripažinimą įrodymais teisminiame procese?

Tyrimo objektas. Duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimas teisminiuose procesuose.

---

[12] Remigijus Jokubauskas ir Marek Swierczynski, "Electronic Evidence in Intellectual Property Disputes under the Council of Europe's Guidelines", *Masaryk university journal of law and technology*, vol. 14, 2 (2020): 303-319, https://journals.muni.cz/mujlt/article/view/12710/11655.

[13] Marijus Šalčius ir Reda Molienė, „The Problem of Obtaining Evidence from EU Countries While Investigating and Prosecuting Crimes", *Baltic Journal of Law & Politics*, vol. 17, 2 (2024): 207-227, file:///C:/Users/e0077537/Downloads/The_Problem_of_Obtaining_Evidence_from_EU_Countries_While_Achieving_the_%E2%80%9CCrime_Does_Not_Pay%E2%80%9D_Goal.pdf.

[14]Sigutė Stankevičiūtė, „Asmens duomenų rinkimo elektroninėje erdvėje teisėsaugos ir žvalgybos tikslais reglamentavimas" (Daktaro disertacija, Mykolo Romerio Universitetas, 2020), https://cris.mruni.eu/cris/entities/etd/7584e407-6720-414b-8b49-ec8a616471f1.

[15] Stephen Mason ir Daniel Seng, *Electronic Evidence* (Institute Of Advanced Legal Studies, 2017), 1-426, https://dlib.phenikaa-uni.edu.vn/flowpaper/simple_document.php?subfolder=14/20/99/&doc=14209999810689101834056833094734066207 9&bitsid=7f870cba-329c-4ba3-bdd3-b21b70a58dba&uid=.

[16] Humaira Arshad, Aman Bin Jantan ir Oludare Isaac Abiodun, „Digital Forensics: Review of Issues in Scientific Validation of Digital Evidence", *Journal of information processing systems*, vol 14 (2) (2018): 346-376, https://www.researchgate.net/profile/Oludare-Abiodun-2/publication/326847672_Digital_Forensics_Review_of_Issues_in_Scientific_Validation_of_Digital_Evidence/links/5b702177299bf14c6d9acbeb/Digital-Forensics-Review-of-Issues-in-Scientific-Validation-of-Digital-Evidence.pdf.

[17] Tareq Al-Billeh, Ali Al-Hammouri, Tawfiq Khashashneh, Mohammad Al Makhmari ir Hamad Al Kalbani, „Digital Evidence in Human Rights Violations and International Criminal Justice", *Journal of Human Rights, Culture and Legal System*, vol. 4 (3) (2024): 842-871, file:///C:/Users/e0077537/Downloads/10-Tareq+Al-Billeh.pdf.

[18] Nina Sunde ir Itiel E. Dror, „Cognitive and human factors in digital forensics: Problems, challenges, and the way forward", *Digital investigation*, vol. 29 (2019): 101-108, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1742287619300441.

Tyrimo tikslas - atskleisti duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematiką teisminiame bylų nagrinėjime.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti duomenų sąvokos sampratą ir pristatyti asmens duomenų teisinius tvarkymo ypatumus.
2. Apibūdinti atviruųjų informacijos šaltinių sampratą ir atskleisti jų teikiamos informacijos turinį.
3. Apibūdinti įrodymų sampratą Lietuvos teisinėje sistemoje ir apžvelgti įrodinėjimo proceso ypatumus teisminiame bylų nagrinėjime.
4. Atskleisti duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematiką Lietuvos ir tarptautinių teismų praktikoje.

Metodologinis pagrindas. Baigiamajame darbe panaudoti šie moksliniai tyrimo metodai: *teisės aktų, mokslinės literatūros ir kitų šaltinių turinio analizės metodai* taikyti teorinėje darbo dalyje siekiant išanalizuoti tarptautiniuose, Europos Sąjungos bei nacionaliniuose teisės aktuose reglamentuojamą duomenų apsaugos teisinį reguliavimą, įrodymų sampratą. Taip pat atlikus Lietuvos ir užsienio autorių mokslinių straipsnių bei mokslinės literatūros analizę atskleisti duomenų ir atviruųjų informacijos šaltinių sampratą bei pateikti duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių reikšmę teisminiame nagrinėjime. *Lyginamoji analizė* taikyta analizuojant ir tarpusavyje lyginant skirtingų mokslininkų nuomones duomenų sampratos klausimu. Taip pat siekiant atskirti civilinio, administracinio ir baudžiamojo proceso įrodinėjimo ypatumus. *Teismų praktikos analizė* taikyta praktinėje darbo dalyje siekiant nustatyti duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių įrodinėjimo problematiką tarptautinių ir Lietuvos teismų praktikoje. *Apibendrinimo metodu* susisteminta naudota literatūra, išvados bei pasiūlymai.

Ginamasis teiginys. Esamas Lietuvos Respublikoje teisinis reglamentavimas, numatantis įrodymų rinkimo tvarką, nepakankamai aiškiai apibrėžia duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių rinkimo, išėmimo ir saugojimo procedūras, dėl ko teisminio nagrinėjimo įrodinėjimo procese nėra iki galo užtikrinami šių duomenų teisėtumo, patikimumo, autentiškumo ir vientisumo aspektai.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys skyriai suskirstyti į poskyrius, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas bei santrauka lietuvių ir anglų kalbomis. Pirmojoje darbo dalyje apibūdinama duomenų bei atviruųjų informacijos šaltinių samprata, atskleidžiamas atviruųjų informacijos šaltinių teikiamos informacijos turinys bei pristatomi pagrindiniai asmens duomenų tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai. Antrojoje darbo dalyje analizuojama įrodymų samprata Lietuvos teisinėje sistemoje, aptariami pagrindiniai įrodinėjimo vertinimo kriterijai pabrėžiant autentiškumo bei vientisumo svarbą, taip pat pristatomas

nevyriausybinių organizacijų indėlis atvirųjų informacijos šaltinių analizės srityje. Trečiojoje darbo dalyje analizuojama tarptautinių ir Lietuvos teismų praktika bylose, kurias tiriant yra pasitelkiami duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių.

1. DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SAMPRATA

1.1. Duomenų sampratos teoriniai aspektai

Duomenų sąvoka yra viena plačiausių ir dažniausiai naudojamų sąvokų šiuolaikinėje mokslo ir teisinėje kalboje, kurios turinį negalima laikyti vienareikšmiu. Nepaisant to, kad šio termino vartojimas yra paplitęs gana plačiai – vieno universalaus ir visiems kontekstams tinkamo duomenų apibrėžimo nėra. Skirtingos mokslo sritys šią sąvoką interpretuoja savaip. Pavyzdžiui, informatikos ir technologijų moksluose duomenys dažniausiai yra suprantami kaip informacija, kurią galima apdoroti, saugoti ar perduoti techninėmis priemonėmis. Tuo tarpu socialiniuose bei teisės moksluose duomenų sąvoka yra aiškinama platesniu požiūriu, jog duomenys yra surinkta faktinė informacija apie asmenis, reiškinius ar procesus, kuri tampa teisės objektu.

Bendrąja prasme duomenis galima apibūdinti kaip įvairius informacinius tekstinius, vaizdo ir garso įrašus, kuriuos galima fiksuoti, saugoti ar apdoroti. Duomenų sąvokos apibrėžimų viešuosiuose šaltiniuose gausu. Pavyzdžiui, vienur aprašoma, jog duomenys yra informacija, nepriklausomai nuo formos ar laikmenos, kurioje jie įrašyti[19]. Europos Sąjungos duomenų akte rašoma, kad duomenimis laikomi bet kokia skaitmeninė aktų, faktų ar informacijos atvaizdavimo forma[20]. Žodynuose aprašoma, kad duomenimis paprastai laikomi faktai ir statistinė informacija, kuri surinkta analizės ir informaciniais tikslais[21], taip pat faktai ir skaičiai, kuriuos surinkus, išanalizavus bei įvertinus naudojami sprendimams priimti[22]. Tuo tarpu mokslininkai Luciano Floridi ir Mariarosaria Taddeo papildo, jog duomenys – tai generuojami, fiksuojami, kuruojami, apdorojami, dalijami ir naudojami informaciniai objektai, kuriems taikomi etiniai ir teisėtumo reikalavimai[23]. Tuo tarpu, Dr. Vitalijos Tamavičiūtės nuomone, duomenys yra dinamiški teisiniai objektai, kurie šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje nėra statiški – jų vertė, teisinis režimas ir poveikis priklauso nuo technologinės aplinkos ir jų tvarkymo tikslų[24].

Taigi, išanalizavus keletą duomenų sąvokos apibrėžimų matyti, kad mokslininkai nesutaria dėl vieno aiškaus duomenų sąvokos apibrėžimo. Daroma prielaida, jog taip yra todėl, kad analizuojant mokslinę literatūrą ir autorių pasisakymus pastebima, jog neretai terminas „duomenys“ yra tapatinamas su terminu „informacija“. Mokslininkai, kurie nagrinėja duomenų ir

[19] „44 U.S. Code § 3502 - Definitions“, Legal Information Institute, žiūrėta 2025 m. spalio 28 d., https://www.law.cornell.edu/uscode/text/44/3502#16.
[20] „EU Data Act | Article 2, Definitions”, EU Data Act, žiūrėta 2025 m. spalio 28 d., https://www.eu-data-act.com/Data_Act_Article_2.html?.
[21] „Data“, Oxford Learner’s Dictionaries, žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d., https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/data.
[22] „Data“, Cambridge Dictionary, žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d., https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/data.
[23] Luciano Floridi ir Mariarosaria Taddeo, „What Is Data Ethics?“, *Philosophical Transactions of the Royal Society A* Volume 374 Issue 2083 (2016): 2-3, https://royalsocietypublishing.org/doi/epdf/10.1098/rsta.2016.0360.
[24] Vitalija Tamavičiūtė, „Teisė būti (ne)pamirštam: kokias teisės ištrinti savo duomenis ribas nustato Europos Sąjungos Teisingumo Teismas?“, *Lietuvos teisė 2019 Esminiai pokyčiai* (2019): 121-126, https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/fc9e6592-ae9d-4f7e-a451-82f6a830ef6d/content.

informacijos tarpusavio ryšių aspektus patikslina, jog duomenimis laikomi neapdoroti faktai[25], faktai apie stebimus tikrovės objektus, procesus ir veiklą[26], tam tikra statistika ar informacijos elementai[27]. Pasak Russel Lincoln Ackoff, duomenys savaime neturi informacinės vertės – duomenys tampa informacija, kai jie tinkamai apdorojami, interpretuojami ir įgauna prasmę[28].

Išnagrinėjus duomenų sampratą bendrąja prasme, siekiant aiškiau atskleisti jų reikšmę ir paskirtį, mokslinėje literatūroje duomenys klasifikuojami pagal tam tikras kategorijas, viena jų – duomenų tipai. Analizuojant duomenų tipus, buvo nustatyta, jog išskiriami penki bendrieji duomenų tipai, kurios būtų galima pritaikyti visoms mokslo sritims[29]:

Kiekybiniai duomenys. Tai informacija, kurią suskaičiavus ir išmatavus galima išreikšti skaitine forma. (Amžius, pajamos ir kiti objektai išreikšti skaitine forma);

Kokybiniai duomenys. Tai aprašomoji informacija paaiškinanti objekto savybes, požymius ar kategorijas. (Lytis, amžius, išsilavinimas...);

Struktūrizuoti duomenys. Tai informacija, kuri turi aiškią, iš anksto nustatytą, struktūrą, juos lengva saugoti, tvarkyti ir analizuoti naudojant kompiuterines sistemas ar duomenų bazes. (Asmens registracijos duomenys; finansiniai išrašai...);

Nestruktūrizuoti duomenys. Tai informacija, kuri neturi aiškios, iš anksto nustatytos, struktūros. (Vaizdo ir garso įrašai, nuotraukos; socialinių tinklų įrašai, komentarai...);

Metaduomenys. Tai informacija apie objekto turinį, struktūrą, kilmę, formatą, autorių, sukūrimo laiką ir panašiai. (Dokumento autoriaus vardas, sukūrimo data, failo dydis...).

Siekiant įvertinti duomenų patikimumą ir aktualumą, duomenys mokslinėje literatūroje yra skirstomi į dvi kategorijas: pirminius ir antrinius duomenis. Renkant duomenis, ypač iš atvirųjų informacijos šaltinių, svarbu gebėti atskirti, kurie duomenys yra pirminiai, kurie antriniai. Anot Victor Oluwatosin Ajayi, siekiant atskirti pirminius ir antrinius duomenis, visų pirma reikia įvertinti jų reikšmę, pobūdį, prieinamumą, kaštus, rinkimo proceso laiką, šaltinius, jų tikslumą ir patikimumą[30]. Pirminiams duomenims būdingas aukštas autentiškumo, tikslumo ir patikimumo lygmuo. Jų rinkimas pasireiškia analizavimu realiuoju laiku, sudėtingu ir daug laiko reikalaujančiu įsitraukimo procesu, neretai finansinėmis išlaidomis.

---

[25]Kenneth C. Laudon ir Jane P. Laudon, „Essentials of Management Information Systems“, *New Jersey: Prentice-Hall*, trečias leidimas (1999): 8.

[26]Dalė Dzemydienė ir Ramutė Naujikienė, *Informacinės sistemos. Duomenų struktūros ir valdymas (*Lietuvos teisės universitetas, 2004), 13, https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/4a01bf48-e3e7-47b7-9d1e-5e71b8286d7a/content.

[27]„Data“, Dictionary, žiūrėta 2026 m. vasario 7 d., https://www.dictionary.com/browse/data.

[28] Russell Lincoln Ackoff, „From data to wisdom“, *Journal of Applied Systems Analysis*, Vol. 16 (1989): 3-9.

[29] „What is data“, Geeksforgeeks, žiūrėta 2025 m. gruodžio 18 d., https://www.geeksforgeeks.org/data-science/what-is-data/.

[30] Victor Oluwatosin Ajayi, „A Review on Primary Sources of Data and Secondary Sources of Data“, *Universal Journal of Arts, Humanities, Science and Technology Education Research*, Volume 2, Issue. 3 (2023): 1-3, https://doi.org/10.5281/zenodo.16739602.

Duomenų įvairovės visapusiškam atskleidimui būtina aptarti ir alternatyvią jų klasifikaciją, grindžiamą kitais teoriniais principais. Technologijų pramonės ekspertė Liz Ticong aprašė septynių dažniausiai pasitaikančių duomenų klasifikavimo kategorijas siekiant apsaugoti duomenis priskiriant jiems tam tikras žymas, nurodančias su informacija susijusio konfidencialumo ir prieinamumo lygį[31]:

Atvirieji duomenys. Laisvai prieinami bet kokioje žiniasklaidos priemonėje, pavyzdžiui, internete, knygose, laikraščiuose ar televizijoje užfiksuoti duomenys, informacija ar jos dalis, nepaisant jų pateikimo būdo, formos ir laikmenos, kuriuos visi asmenys gali pakartotinai naudoti ir platinti bet kokiu tikslu.

Vidiniai duomenys. Tai informacija, kuri yra naudojama organizacijos viduje siekiant užtikrinti tinkamas darbo funkcijas. Šie duomenys nėra viešai prieinami žmonėms, kurie nepriklauso organizacijai ir jų tvarkymas dažniausiai reglamentuojamas teisės aktais, sutartimis ar konfidencialumo politikomis. Vidiniais duomenimis taip pat laikoma asmeninė žmogaus informacija, kuri gali būti laikoma asmeniniame kompiuteryje ar telefone.

Konfidencialūs duomenys. Tai slapta ir itin jautri informacija, kurios tvarkymas apima griežtą saugumo kontrolę. Tai gali apimti komercines paslaptis, finansinius išrašus, duomenis apie asmenį ir kita.

Riboti duomenys. Tai informacija, kuriai taikomi papildomi prieigos apribojimai. Tai gali būti prisiregistravimas ar prisijungimas prie tam tikros svetainės, jog būtų galima pamatyti informaciją ir panašiai.

Privatūs duomenys. Tai konfidenciali informacija, kuri taip pat turi itin griežtą saugumo kontrolę, tačiau privačius duomenis labiau apima asmeninius duomenis apie individą kaip asmens dokumentų duomenys, informacija apie asmens finansinę padėtį, medicininiai išrašai, biometriniai duomenys ir kita.

Kritiniai duomenys. Tai informacija, kuri yra būtina pagrindinėms organizacijos funkcijoms atlikti ir kurių praradimas ar neautorizuotas atskleidimas sutrikdytų organizacijos veiklą. Tai apima klientų duomenis, finansinius išrašus, prieigas prie sistemų, paslaugų teikimo duomenis.

Reglamentuoti duomenys. Tai duomenų tipas, kurie yra teisiškai reglamentuoti, t.y. jų tvarkymas, saugojimas, pateikimo tvarka ar turinys yra įteisinti teisės aktuose. Šie duomenys svarbūs teisiniam, finansiniam ir operaciniam organizacijos valdymui siekiant užtikrinti teisėtą funkcijų vykdymą.

[31] „Big data types of data classification“, Datamation, žiūrėta 2026 m. vasario 1 d., https://www.datamation.com/big-data/types-of-data-classification/.

Svarbu pabrėžti, jog šios dvi pristatytos duomenų klasifikacijos nėra baigtinės. Kiekviena institucija ar organizacija gali pasirinkti sau tinkamiausius duomenų skirstymo tipus atsižvelgiant į veiklos pobūdį ir poreikius. Esminis principas yra ne pats klasifikacijos modelis, o duomenų tvarkymo teisėtumas laikantis pagrindinių duomenų tvarkymo principų ir galiojančių duomenų tvarkymo reguliavimo teisės aktų.

Atlikus duomenų klasifikacijų analizę bei įvertinus įvairių tipų informacijos konfidencialumo ir prieinamumo lygius, darytina prielaida, kad didžioji dalis nurodytų duomenų yra viešai prieinami būtent atviruosiuose informacijos šaltiniuose. Ypač svarbų vaidmenį šiuo aspektu atlieka internetas, kuris šiuolaikinėje visuomenėje funkcionuoja kaip pagrindinė informacijos sklaidos priemonė, atsižvelgiant į jo naudojimo ir prieinamumo mastą.

Ne paslaptis, jog šiuolaikinėje visuomenėje socialinių medijų platformos tampa svarbia ir itin efektyvia priemone tikslingų duomenų rinkimui. Jose galima aptikti didžiąją dalį tiek atvirųjų, tiek tam tikru mastu konfidencialiųjų duomenų. Be asmeninių duomenų apie žmogų kaip vardas, amžius ar gyvenamoji vieta, socialiniai tinklai atskleidžia nemažai informacijos apie vartotojų veiklą, interesus, pomėgius, socialinius ryšius, elgesio modelius net realiąją vartotojo prisijungimo vietą. Mokslininkų Clay Posey ir kt. atliktu tyrimu buvo nustatyta, kad socialinė įtaka ir pasitikėjimas interneto svetainėmis padidino vartotojų duomenų viešinimą socialiniuose tinkluose[32]. Norint aktyviai naudotis socialiniais tinklais, paprastai socialinių tinklų kompanijos visuomenės prašo susikurti savo asmeninę anketą vartotojo identifikavimui. Siekiant susikurti asmeninę anketą, vartotojo yra prašoma privalomai pateikti pagrindinius duomenis apie save: vardas, pavardė, lytis, amžius, gyvenamoji vieta, elektroninis paštas bei prašoma pateikti savo asmeninę nuotrauką. Taip pat asmuo savo noru gali pasidalinti viešai informaciją apie savo laisvalaikį, pomėgius, mokymosi/darbo įstaigą, šeimos narius, keliones ir panašiai. Dažnai visuomenė nesikuklina ir socialiniuose tinkluose pateikia gana tikslią informaciją apie save su siekiu, kad kiti socialinių tinklų vartotojai, pavyzdžiui, pažįstamieji ar draugai, lengviau juos atpažintų internete. Būtina pabrėžti, kad pastaruoju metu pastebima tendencija, jog skaitmeninė erdvė tampa ne tik komunikacijos įrankiu, bet ir nusikaltimų vykdymo instrumentu. Socialiniuose tinkluose asmenų patalpinti duomenys turi itin didelę reikšmę tiriant ir kibernetinius nusikaltimus.

Svarbu pabrėžti, kad socialiniuose tinkluose renkami duomenys kibernetinių nusikaltimų tyrimams dažniausiai atskleidžia tik pačios veikos pobūdį arba įtariamųjų ketinimus. Norint patvirtinti tokios informacijos autentiškumą, išsiaiškinti jos kilmę ar nustatyti tikslią įvykių seką, būtina analizuoti metaduomenis. Elektroninėje erdvėje perduodamų duomenų (informacijos realiu laiku) paketą apima ne tik tai, kas paprastai yra laikoma metaduomenimis, pavyzdžiui,

[32] Clay Posey ir kt., „Proposing the online community self-disclosure model: the case of working professionals in France and the U.K. who use online communities“, *European Journal of Information Systems,* vol. 19 No. 2 (2010): 181-195.

pavadinimas, autorius ir jo duomenys, publikavimo data, laikas ir vieta, failo tipas, dydis, redagavimo istorija, naudoti įrenginiai ir panašiai[33], bet ir komunikacijos turinio duomenys, kurie gali būti užšifruoti (*angl. encrypted*) arba neužšifruoti (*angl. not encrypted*)[34]. Užšifruotų komunikacijų turinį, pasitelkus elektroninių paslaugų teikėjų paslaugas, galima lengvai perskaityti. Visgi dauguma populiariausių susirašinėjimo elektroninėje erdvėje platformų kaip „Messenger“, „Instagram“ ar „WhatsApp“ susirašinėjimo turinį šifruoja ištisinio kodavimo sistema (*angl. end to end encryption*). Ši kodavimo sistema išsiskiria nuo kitų tuo, jog žinučių turinį gali perskaityti tik jų siuntėjai ir gavėjai siekiant išlaikyti tokios komunikacijos ir joje esančio turinio konfidencialumą, vientisumą, autentiškumą bei informacijos perdavimo slaptumą[35].

Skaitmeninėje erdvėje duomenų rinkimui ir fiksavimui taip pat pasitelkiami yra slapukai (*angl. cookies*). Slapukai apibūdinami kaip vartotojo įrenginyje ir svetainėje saugomi nedideli tekstiniai duomenų rinkiniai su unikaliu identifikaciniu kodu, kurie skirti naršyklei identifikuoti bei informacijai įsiminti[36]. Gavus svetainės naudotojo sutikimą naudoti slapukus, šie gali atskleisti tokius duomenis kaip:

- Prisijungimo būseną;
- Vartotojo nustatytą kalbą svetainėje;
- Buvimo vietą (geografinė vieta);
- Naršymo informaciją (pavyzdžiui, kokiuose puslapiuose buvo naršyta);
- Vartotojo praleidimo laiką puslapyje ar svetainėje;
- Įrenginius, per kuriuos buvo prisijungta prie svetainės ir kitus vartotojo veiksmus[37].

Apibendrinant galima teigti, jog duomenų sampratos teoriniai aspektai apima ne tik paties termino analizę, bet ir jo reikšmės vertinimą šiuolaikinėje skaitmeninėje erdvėje. Sparčiai

---

[33] Jenn Riley, *Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it For?* (National Information Standarts Organization, 2017), 7, https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/82117494/Understanding_20Metadata-libre.pdf?1647224735=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DUnderstanding_Metadata_What_is_Metadata.pdf&Expires=1770570821&Signature=QQQRtuilAWO-B56FW1EzNFRc3pcn1fbNEElTbEPr2JQYVC2X05vWADMaEp3p-K5XSS3Oo11D3SH2j0Hk6VYFUPj7P4hd50dUb3Of2B80hSckrrprZfzCEAS9FsMrixJz0q4Ey4Z3kXIeW9iI1mXlUq67Q9vL6EDQpjlSAqLXWyL7JR0r0VZmk0Q4D~zpMZZRADRR4yt4RKnMqN-dO~XbTjEloLBtS9mNHntGOFPBGGstMRJm9NRAH211CtzqGys7EngYai2ErY070UFae5XHtJVp6IBk59wZUDJy1MA6dbqdS418qqmwd-ZIFtkYeBViGGo9BJRvA2MzEj70HtaREw__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA.

[34] Stankevičiūtė, *supra note*, 14:36.

[35] Britta Hale ir Chelsea Komlo, „On End-to-End Encryption“, *Cryptology ePrint Archive* (2022): 1-3, *https://eprint.iacr.org/2022/449.pdf*.

[36] „What are Website Cookies?“, Cookie Script, žiūrėta 2026 m. sausio 20 d., https://cookie-script.com/blog/website-cookies?gad_source=1&gad_campaignid=20717302928&gbraid=0AAAAByPk_WdXX1QizYGXy-LmCJjLdlCo&gclid=Cj0KCQiAhaHMBhD2ARIsAPAU_D7LlrsZ8CmguhWAO6j4yjf2QXJekyfUTItOYiJ_uiZOvxaZwiDB2-waAlP0EALw_wcB.

[37] „2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių)“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32002L0058.

kylant skaitmeninių technologijų susidomėjimu visuomenėje, duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių tampa esminiu informacijos kūrimo, žinių formavimo ir sprendimų priėmimo pagrindu. Tokie duomenys ypač yra aktualūs teisminėje praktikoje, nes duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių, kurie teisėtai surinkti ir išanalizuoti, gali ne tik padėti nustatyti tinkamą atliekamo tyrimo kryptį, bet ir suteikti reikšmingos informacijos teisės pažeidimams fiksuoti ar ginčui išspręsti.

1.2. Atvirųjų informacijos šaltinių sampratos teorinė analizė

Šiuolaikinių informacinių technologijų kontekste informacija visuomenėje plinta ne tik per tradicines žiniasklaidos priemones, bet ir per socialinius tinklus. Norint išsamiai analizuoti viešosios informacijos sklaidą, pirmiausia būtina nustatyti, ką galima laikyti informacija.

Informacija tarptautiniuose žodynuose apibūdinama kaip žinios, faktai ar duomenys, įgyjami tyrimo, studijų, mokymo ar stebėjimo metu, taip pat žinios apie konkrečius įvykius, situacijas ar procesus[38]. Pažymima, jog informacija gali būti pateikiama simbolių, žinučių, vaizdų ar skaitinių pavidalu ir naudojama suvokimui, sprendimų priėmimui ar žinių atnaujinimui. Informaciją apima tiek patikimus duomenų šaltinius, tiek naujas įžvalgas, galinčias pakeisti požiūrį ar teorijas. Akcentuojama, jog informacijai yra būdingas konkretumas, aiškumas, todėl informacija dar yra apibūdinama kaip duomenys, kurie buvo apdoroti, organizuoti ar interpretuoti**,** suteikiant jiems prasmę ir kontekstą**,** kad jie taptų naudingi ir suprantami[39]. Taigi, iš šio apibrėžimo galima suprasti, jog informacija yra laikoma duomenų, žinių, nuomonės ir faktų visuma.

Atsižvelgiant į tai, kad informacija apima tiek objektyvius duomenis apie tikrovę, tiek subjektyvias jų interpretacijas, būtina diferencijuoti atskiras informacijos formas pagal jų pobūdį ir patikimumo kriterijus. Atviruosiuose šaltiniuose skleidžiama informacija neretai pasižymi skirtingu faktiniu pagrįstumu, todėl jos turinys gali būti grindžiamas patikrinamais faktais arba subjektyviais vertinimais. Dėl šios priežasties informacijos analizė neatsiejama nuo tokių sąvokų kaip faktas, žinia, nuomonė ir duomenys atskyrimo, nes būtent šios kategorijos leidžia nustatyti, ar pateikiama informacija yra objektyvi ir patikima, ar ji atspindi individualų požiūrį ir interpretaciją.

Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme apibrėžta, jog žinia yra laikoma visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas, tikri (teisingi duomenys)[40]. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktika, „*žinia – informacija apie faktus ir jų*

[38] „Information“, Merriam Webster, žiūrėta 2026 m. vasario 4 d., https://www.merriam-webster.com/dictionary/information.
[39] „Kuo skiriasi duomenys nuo informacijos?“, Kuoskiriasi, žiūrėta 2026 m. sausio 9 d., https://kuoskiriasi.lt/kuo-skiriasi-duomenys-nuo-informacijos/.
[40] „Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 4 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.065AB8483E1E/asr.

duomenis, t. y. reiškinius, dalykus, savybes, veiksmus, įvykius, grindžiamus tiesa, kurią galima užtikrinti patikrinimo bei įrodymo priemonėmis[41]“. Žinios sąvoka teismų praktikoje suprantama kaip teiginys, kuriuo tam tikras faktas ar reiškinys yra patvirtinamas, konstatuojamas arba pateikiamas kaip faktiškai egzistuojantis. Žiniai yra taikomas tiesos kriterijus, o jos pagrįstumas gali būti patikrinamas remiantis įrodymais ir objektyviai įvertinamas.

Sąvoka „faktas“ paprastai aiškinama kaip tikras, nepramanytas įvykis, dalykas, reiškinys[42], kurios teisingumą arba klaidingumą galima objektyviai patikrinti[43]. Faktui yra taikomas tikslumo ir tiesos kriterijus.

Tuo tarpu nuomonė yra interpretuojama kaip „*visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiama sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepiant ir neiškreipiant faktų ir duomenų*[44]“. LAT teismų praktikoje yra išaiškinta, kad nuomonė išreiškia asmens subjektyvų požiūrį į faktus ir duomenis[45]. Taip pat apibrėžiama kaip tam tikrų faktų suvokimas ir jų vertinimas, taip pat pastabų ar komentarų pateikimas. Nors nuomonė yra subjektyvaus pobūdžio ir jai netaikomas tiesos kriterijus, ji privalo būti grindžiama realiai egzistuojančiais faktais, jų sąmoningai neiškreipiant[46].

Išanalizavus informacijos sąvokos sampratą matoma, jog teismų praktikoje labai svarbu įsigilinti kas yra laikytina informacija ir suprasti informacijos tipų tarpusavio santykį. Taigi, informacijos struktūroje duomenys sudaro bazinį lygmenį ir visų pirmą laikomi kaip neapdorota informacija; faktais pripažįstama tik patikima ir pagrįsta informacija; žiniomis laikoma informacija apie faktus ir duomenis; o nuomonė išreiškia subjektyvų vertinamąjį požiūrį. Toks skirstymas yra reikšmingas vertinant informacijos patikimumą ir jos praktinį pritaikomumą nagrinėjant įvairaus pobūdžio bylas.

Informacijos tipų įvairovė suponuoja būtinybę ją struktūrizuoti pagal objektyvius kriterijus. Informacija pasižymi skirtingu prieinamumo lygiu, kuris lemia jos naudojimo ir sklaidos galimybes. Atsižvelgiant į prieigos pobūdį, informacijos šaltiniai paprastai skirstomi į atvirus,

---

[41] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje e3K-7-4-403/2025“, LITEKO, žiūrėta 2026 m. vasario 4 d., https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=13d2e866-a9cf-432e-95a5-d8b30e98e458.

[42] „Faktas reikšmė“, Lietuvių žodynas, žiūrėta 2026 m. vasario 4 d., https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Faktas.

[43] „Skirtumas tarp fakto ir nuomonės“, Žmogaus teisių gidas, žiūrėta 2026 m. vasario 4 d., https://www.zmogausteisiugidas.lt/temos/saviraiskos-ir-ziniasklaidos-laisve/saviraiskos-laisve/smeiztas/skirtumas-tarp-fakto-ir-nuomones.

[44] „Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas“, s*upra note*, 40.

[45] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje e3K-7-4-403/2025“, *op. cit.*

[46] „Baudžiamoji atsakomybė už šmeižimą: balanso ir tarp žodžio laisvės ir teisės į garbę ir orumą paieškos“, Teisės klinika, žiūrėta 2026 m. vasario 1 d., https://teisesklinika.lt/atsakomybe-uz-smeizima/.

vidinius, konfidencialius bei slaptus[47]. Žinoma, viešai prieinama informacija iš atviruųjų šaltinių sudaro pagrindinę informacijos gavimo bazę.

Informacija yra viena pagrindinių priemonių, leidžiančių suprasti aplinką, priimti sprendimus bei prognozuoti veiksmus į ateitį. Informacijos svarba kyla iš jos gebėjimo sumažinti nežinomybę, pagilinti žinias ar suteikti objektyvų pagrindą sprendimų priėmimui. Ne paslaptis, kad šiandien dienai daugiausia mus dominančios informacijos galima rasti įvairiose žiniasklaidos priemonėse kaip televizija, radijas, spauda ar internetas. Tai atvirai prieinamos visuomenės informavimo priemonės, kuriomis periodiškai skleidžiama vis naujesnė informacija plačiajai auditorijai[48]. Atviraisiais informacijos šaltiniais laikytina viešai prieinama informacija skirta parengti veiksmingus žvalgybos duomenis[49], taip pat teisėtai gauta viešai prieinama informacija, kurią patikrinus bei išanalizavus galima panaudoti priimant sprendimus[50]. Taigi, galima teigti, kad atviraisiais informacijos šaltiniais laikytina viešai paskelbta ir plačiajai auditorijai prieinama informacija bei joje esantys duomenys.

Jau XX a. viduryje atvirieji informacijos šaltiniai buvo laikomi kaip vertingu žinių šaltiniu, jei jie nuosekliai renkami ir analizuojami. Vienas pirmųjų viešai prieinamų atviruųjų informacijos šaltinių svarbą akcentavo amerikiečių karininkas bei žvalgybos specialistas William Donovanu, kuris Antrojo pasaulinio karo metu įkūrė Strateginių paslaugų biurą, kurio tikslas buvo atlikinėti viešai prieinamos informacijos analizę dar kitaip vadinamą atviruųjų šaltinių žvalgybą (toliau – OSINT) – rinkti laikraščius, žurnalus, klausytis radijo transliacijas iš viso pasaulio ir įsisavintą informaciją pritaikyti praktiškai[51]. Donovanu savo atliekamais tyrimais įrodė, jog net vieši, visiems prieinami, šaltiniai gali suteikti svarbių įžvalgų apie kitų šalių veiksmus, planus ir interesus.

Šiandien dienai informacija (duomenys) gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių ypač aktualūs tiek kasdieniniame gyvenime leidžiant gilinti žinias ir plėsti asmeninį supratimą, tiek teisėsaugos ir nacionalinio saugumo srityse. Teisėsaugos institucijoms OSINT suteikia galimybę aptikti, stebėti ir užfiksuoti nusikalstamą veiką ar patikrinti informacijos patikimumą tyrimo metu, tuo tarpu nacionalinio saugumo srityje OSINT dažniausiai naudojamas grėsmių analizei, geopolitinių įvykių stebėjimui ir strateginiam planavimui. Atviruųjų šaltinių žvalgyba apima informaciją gaunamą iš įvairiausių šaltinių kaip[52]:

[47] „ISO 27001:2022 Annex A 5.12 Classification of information", HighTable, žiūrėta 2026 m. vasario 23 d., https://hightable.io/iso-27001-annex-a-5-12-classification-of-information/.
[48] „Žiniasklaida", Visuotinė lietuvių enciklopedija, žiūrėta 2026 m. kovo 29 d., https://www.vle.lt/straipsnis/ziniasklaida/.
[49] „What is OSINT: Open-source intelligence?", European data, žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d., https://data.europa.eu/en/publications/datastories/what-osint-open-source-intelligence.
[50] Van Puyvelde, *supra note*, 6:532.
[51] Böhm, *supra note*, 4:318.
[52] „Open Source Intelligence (OSINT)", Rapid7, žiūrėta 2026 m. vasario 5 d., https://www.rapid7.com/fundamentals/what-is-open-source-intelligence-osint/.

- Tradicinės žiniasklaidos (spauda, televizija, radijas, žurnalai, knygos);
- Interneto (naujienų portalai, diskusijų grupės, socialiniai tinklai);
- Viešojo sektoriaus duomenų (spaudos konferencijos ir jų transliacijos, atvirosios duomenų bazės, viešieji registrai);
- Mokslinių leidinių (akademinės publikacijos, moksliniai straipsniai, konferencijų pranešimai);
- Komercinių duomenų (verslo registrai, įmonių dokumentacijos);
- Palydovinių vaizdų ir žemėlapių;
- Viešojo transporto ir infrastruktūros duomenų;
- Oro ir aplinkos stebėjimo sistemų ir kt.

Siekiant veiksmingai rinkti ir gauti duomenis iš atviųjų informacijos šaltinių, būtina taikyti efektyvius duomenų rinkimo metodus. Duomenų gavimas iš atviųjų informacijos šaltinių apima dvejopą metodų sistemą: pasyviąją ir aktyviąją. Pasyvusis metodas grindžiamas duomenų gavimu iš atviųjų informacijos šaltinių nesąveikaujant tiesiogiai su jų kūrėjais ar valdytojais, pavyzdžiui, socialinių tinklų ir naujienų portalų stebėjimas realiuoju laiku, publikuotų dokumentų analizė, viešųjų registrų peržiūrėjimas ir analizė, paieška archyvuotose interneto svetainėse ir pan. Tuo tarpu aktyvusis metodas apima tiesioginę sąveiką su šaltinių autoriais ar valdytojais, pavyzdžiui, įvairiausių užklausų siuntimas, įrenginio identifikavimo žymos (toliau – IP) nuskaitymo atlikimas, įsitraukimas į internetinę bendruomenę ir bendradarbiavimas[53]. Šiuo metu itin populiarus ir šioje sferoje ypač naudingas yra dirbtinis intelektas, kuris tampa pagrindiniu duomenų rinkimo ir analizės įrankiu. Siekiant efektyviau ir operatyviau gauti reikiamus duomenis, buvo sukurta įvairių dirbtiniu intelektu paremtų, viešai visiems prieinamų OSINT įrankių kaip „Osintframework.com“, „Maltego“, „Spiderfoot“, „Shodan“, „Babel X“, „Metasploit“ ir daug kitų[54]. Jų dėka galimai greitai surinkti reikiamus duomenis kaip: elektroninių paštų adresus, IP adresus, telefono numerius, metaduomenis, nustatyti tinklų, sistemų ir programų saugumo spragas, ieškoti saityne ir tamsiajame saityne informacijos daugiau nei 200 kalbomis, galiausiai padeda sekti asmenų veiklą internete net jei asmuo viešai paskelbtą įrašą jau panaikinęs.

Apibendrinant galima teigti, kad atviraisiais informacijos šaltiniais paprastai laikoma informacinė erdvė, apimanti tradicinę žiniasklaidą, internetą, viešuosius registrus bei kitas skaitmenines platformas, kurių turinys yra prieinamas visiems suinteresuotiems subjektams. Analizuojant atviųjų informacijos šaltinių sampratą, nustatyta, kad atvirieji informacijos šaltiniai pasižymi viena svarbia savybe – juose esančios informacijos prieinamumas yra neribojamas, nėra taikomi specialūs prieigos apribojimai ar leidimai. Šiuolaikinėje visuomenėje duomenys gauti iš

[53] „Open Source Intelligence (OSINT)“, *supra note*, 52.
[54] „What is open source intelligence (OSINT)?“, IBM, žiūrėta 2026 m. vasario 5 d., https://www.ibm.com/think/topics/osint.

atvirųjų informacijos šaltinių yra reikšmingi ne tik savišvietos tikslais, kai siekiama gilinti žinias ir plėsti asmeninį supratimą, tačiau ir teisminio nagrinėjimo procese, kai jie pasitelkiami siekiant nustatyti svarbias bylos faktines aplinkybes. Vis dėlto, siekiant, kad duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių būtų pripažinti įrodymais byloje, visų pirma būtina užtikrinti, kad tokie duomenys būtų surinkti teisėtai. Atsižvelgiant į tai, sekančiame skyrelyje bus pristatomi pagrindiniai asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo šaltiniai bei analizuojamas tokių duomenų panaudojimo teisinis reglamentavimas.

1.3. Pagrindiniai asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo šaltiniai ir asmens duomenų tvarkymo teisinis reglamentavimas

Susipažinus su duomenų samprata bei jų rūšimis, renkant duomenis iš atvirųjų informacijos šaltinių svarbu būti susipažinus ir su bendraisiais privalomaisiais teisės šaltiniais, kuriuose yra apibrėžiamas duomenų apsaugos teisinis reguliavimas.

Pirmuoju ir tiesiogiai susijusiu su asmens duomenų apsauga tarptautiniu privalomuoju teisiniu dokumentu yra laikoma 1981 m. sausio 28 d. Europos Tarybos Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (Konvencija Nr. 108)[55]. Šia konvencija yra užtikrinama, kad tvarkant asmens duomenis automatizuotai, asmens duomenys būtų apsaugomi ir imamasi tinkamų apsaugos priemonių, kurios neleidžia jų netyčia ar neteisėtai sunaikinti, netyčia prarasti, neleistinai palikti juos prieinamus, keisti ar platinti bei užtikrinama, jog visų šalių teritorijose bus gerbiamos kiekvieno asmens, nepaisant jo tautybės ir gyvenamosios vietos, teisės ir pagrindinės laisvės, o svarbiausia, jo teisė į privatų gyvenimą[56].

Europos Sąjungos kontekste didelę reikšmę teisei į asmens duomenų apsaugą turėjo 2007 m. pasirašyta Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį[57]. Lisabonos sutarties pagrindu į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo buvo įtrauktas 16 straipsnis, kuriame nurodoma, jog „*Kiekvienas asmuo turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą*[58]*“*, taip pat šio straipsnio antrojoje dalyje numatytas specialus asmens duomenų apsaugos taisyklių priėmimo teisinis pagrindas. Nuostatą, jog kiekvienas asmuo turi teisę į asmens duomenų apsaugą įtvirtina ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnis[59].

---

[55] „Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS NR. 108)“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.A28CF120BC09.

[56] *Ibid*.

[57] „Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje, 2007 m. gruodžio 13 d. - EUROPOS SĄJUNGOS SUTARTIES IR EUROPOS BENDRIJOS STEIGIMO SUTARTIES PAKEITIMAI - 1 straipsnis“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A12007L001.

[58] „Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (suvestinė redakcija)“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT.

[59] „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj/lit.

Šiuolaikinėje skaitmeninėje visuomenėje duomenų apsauga reikalauja tiek asmeninio sąmoningumo, tiek efektyvaus teisinio reguliavimo. Nors kiekvienas asmuo gali ir privalo aktyviai rūpintis savo duomenų saugumu – pavyzdžiui, kontroliuodamas, ką skelbia internete – valstybė taip pat privalo užtikrinti tinkamą teisinę aplinką, kuri ribotų neteisėtą informacijos rinkimą, saugojimą ar panaudojimą. Pasak B. Pranevičienės, „*Valstybė ne tik suteikia, bet ir privalo ginti žmogui priklausančias teises, kurios yra prigimtinės*[60]“.

Pagrindinis Lietuvos Respublikoje teisės aktas, kuris reguliuoja duomenų apsaugą yra Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas. Remiantis Konstitucijos 138 str., Europos Sąjungos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas (toliau – BDAR) yra sudėtinė Lietuvos teisinės sistemos dalis. Tai reiškia, kad Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas tiesiogiai yra taikomas su Reglamentu (ES 2016/679)[61] ir jo įgyvendinamaisiais teisės aktais bei kitais tiesiogiai taikomais Europos Sąjungos teisės aktais, kuriuose pateikiama nuoroda į Reglamentą[62]. Šio įstatymo paskirtis saugoti žmogaus pagrindines teises ir laisves įskaitant žmogaus teisę į asmens duomenų apsaugą užtikrinant aukštą asmens duomenų apsaugos lygį[63].

Policijos ir teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose asmens duomenų apsaugą nacionaliniu mastu reglamentuoja Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymas[64] bei Lietuvos Respublikos policijos įstatymas[65], kurie taikomi Lietuvos Respublikos kompetentingų institucijų atliekamam asmens duomenų tvarkymui nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo, o taip pat ir visuomenės saugumo tikslais[66]. Šias taisykles reguliuoja 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680[67]. Šia direktyva užtikrinamas vienodas ir

---

[60] Birutė Pranevičienė, „Limiting of the right to privacy in the context of protection of national security“, *„Jurisprudencija 18(4)* (2011): 1609-1622, https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/37854499-b31d-41a0-8121-2cabc3821373/content.

[61] „2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A02016R0679-20160504.

[62] „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/asr.

[63] „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, *supra note*, 62.

[64] „Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.299D835159BE.

[65] „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://www.e-tar.lt/portal/it/legalAct/TAR.CA89372D00AA/asr?csrt=8489600503686317176.

[66] „Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymas“, *op. cit.*

[67] „2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://eur-

aukštas asmens duomenų apsaugos lygis teisėsaugos srityje visoje Europos Sąjungoje**,** kartu sudarant sąlygas veiksmingam policijos ir teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose[68]. Asmens duomenų apsaugą Lietuvoje užtikrina ir Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, kuris reguliuoja asmens duomenų tvarkymą teikiant viešųjų elektroninių ryšių paslaugas[69]. Pabrėžtina, jog tai nebaigtinis sąrašas.

Galima pripažinti, jog šiuolaikinėje visuomenėje duomenų rinkimo procesai vis dažniau grindžiami skaitmeninėmis technologijomis, kurios leidžia greitai ir efektyviai kaupti, apdoroti bei išanalizuoti dominančią informaciją įvairiose gyvenimo srityse. Tokia technologinė pažanga lemia ne tik spartesnį duomenų srauto augimą, bet ir kelia naujus iššūkius dėl tvarkymo teisėtumo, saugumo bei atitikties teisės aktams. Siekiant suprasti duomenų tvarkymo ypatumus, būtina išanalizuoti, kaip ši sąvoka apibrėžiama pagrindiniame Europos Sąjungos reguliuojamame duomenų apsaugos reglamente, kadangi šiame teisės akte įtvirtintos teisės normos nustato ne tik duomenų tvarkymo reikšmę, bet ir jo taikymo ribas, principus bei praktinio įgyvendinimo gaires. Remiantis Reglamentu (ES) 2016/679[70], „*duomenų tvarkymas – bet kokia automatizuotomis arba neautomatizuotomis priemonėmis su asmens duomenimis ar asmens duomenų rinkiniais atliekama operacija ar operacijų seka, kaip antai rinkimas, įrašymas, rūšiavimas, sisteminimas, saugojimas, adaptavimas ar keitimas, išgava, susipažinimas, naudojimas, atskleidimas persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis, taip pat sugretinimas ar sujungimas su kitais duomenimis, apribojimas, ištrynimas arba sunaikinimas*[71]“. Duomenų tvarkymą galima laikyti esmine informacijos valdymo funkcija, kuri užtikrina organizacijų bei institucijų veiklos teisėtumą, efektyvumą bei saugumą.

Nagrinėjant duomenų kategorijų grandinę, teisės mokslų kontekste pagrindinis duomenų tipas yra asmens duomenys, kurių tvarkymą ir apsaugą reglamentuoja tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai. „*Asmens duomenys– bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius*[72]“.

---

lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680.

[68] „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“, *supra note,* 59.

[69] „Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 3 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActEditions/TAR.82D8168D3049?faces-redirect=true.

[70] „2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)“, *supra note*, 61.

[71] *Ibid.*

[72] *Ibid*.

Pagrindiniu ir nuolat atnaujinamu šaltiniu šiame kontekste tarptautiniu mastu yra laikomas Europos Sąjungos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, kuriame aprašoma asmens duomenų samprata, jų tipai, tvarkymo principai, teisėtumo svarba bei duomenų subjektų teisės. Remiantis BDAR, asmens duomenys skirstomi į dvi pagrindines kategorijas[73]: bendrieji asmens duomenys bei specialiųjų kategorijų asmens duomenys. Bendrųjų asmens duomenų kategoriją sudaro duomenys apie asmens tapatybę: vardas, pavardė, gimimo data, adresas... – asmenį identifikuojanti informacija. Tuo tarpu specialiųjų kategorijų asmens duomenys yra tokie duomenys, kurie yra ypatingai jautrūs ir kurių tvarkymas gali kelti didesnę grėsmę asmens teisėms ir laisvėms[74]. Tokie duomenys apima rasinę arba etninę kilmę, asmens politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus, dalyvavimą profesinėse sąjungose, asmens genetinius, biometrinius, sveikatos duomenis bei lytinio gyvenimo ar lytinės orientacijos duomenis. Šių asmens duomenų tvarkymas paprastai yra draudžiamas išskyrus, kai:

- Asmuo išreiškia aiškų sutikimą disponuoti šiais duomenimis;
- Duomenų tvarkymas yra būtinas, kad asmuo galėtų įgyvendinti savo teises bei vykdyti prievoles darbo ir socialinės apsaugos srityje;
- Siekiama apsaugoti asmens gyvybinius interesus, kai sutikimo išreikšti negali;
- Duomenis tvarko pelno nesiekianti organizacija, siekianti politinių, filosofinių, religinių ar profesinių sąjungų tikslų, taikant visas įmanomas apsaugos priemones siekiant neatskleisti asmens duomenų;
- Asmuo pats paskelbia tokius duomenis viešai;
- Duomenys reikalingi siekiant teisiniams reikalavimams pareikšti, vykdyti ar apginti bei teismų funkcijoms atlikti;
- Duomenys tvarkomi dėl svarbaus viešojo intereso, laikantis proporcingumo principo ir taikant atitinkamas apsaugos priemones;
- Duomenys reikalingi profilaktinės arba darbo medicinos tikslais, nustatant diagnozę, gydymą arba teikiant socialinės rūpybos paslaugas;
- Duomenys tvarkomi visuomenės sveikatos srityje;
- Būtina duomenis tvarkyti archyvavimo, mokslinių ar istorinių tyrimų arba statistiniais tikslais.
- Duomenis tvarko teisėsaugos institucijos tiriant nusikalstamas veikas ir priimant apkaltinamuosius nuosprendžius. Asmens duomenys gali būti tvarkomi tik prižiūrint valdžios

[73] „2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)“, *supra note*, 61.
[74] *Ibid.*

institucijai arba kai toks tvarkymas yra leidžiamas pagal Sąjungos ar valstybės narės teisės aktus, kuriuose numatytos atitinkamos duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemonės[75].

Aptarus bendrus asmens duomenų tvarkymo ypatumus, tikslinga trumpai paminėti, jog vaiko, kaip ypatingai pažeidžiamo duomenų subjekto, duomenų tvarkymas asmens duomenys yra tvarkomi vadovaujantis tais pačiais BDAR reikalavimais, tačiau dėl vaiko amžiaus ir riboto gebėjimo savarankiškai įvertinti duomenų tvarkymo pasekmes taikomos papildomos apsaugos priemonės ir griežtesni teisėtumo kriterijai. Vaiko duomenų apsaugos specifika kyla ne tik iš BDAR nuostatų, bet ir iš vaiko teisių apsaugos principų, grindžiamų vaiko interesų prioriteto, proporcingumo bei sustiprintos teisinės apsaugos reikalavimais. Vaikas, kaip saugomasis duomenų subjektas, dėl savo amžiaus sutikti leisti tvarkyti jo duomenis negali, taip pat ir kiti subjektai jo duomenų tvarkyti negali nebent vaikas yra vyresnis nei šešiolikos metų.

Apibendrinant šiame skyriuje pateiktą informaciją, galima teigti, kad duomenys yra viena plačiausių ir dažniausiai vartojamų sąvokų šiuolaikinėje mokslo ir teisinėje kalboje, kurios reikšmė nuolat kinta dėl skirtingų jos interpretacijų bei klasifikacijų įvairovės. Nustatyta, kad didelė dalis mus dominančios informacijos ir ten esančių duomenų yra būtent atviruosiuose informacijos šaltiniuose. Iš šių šaltinių gauti duomenys ypač aktualūs tiek kasdieniniame gyvenime, siekiant gilinti žinias ir plėsti asmeninį supratimą, tiek teisėsaugos ir teisminio nagrinėjimo srityse siekiant, atskleisti svarbias faktines aplinkybes bylos nagrinėjimo metu. Analizuojant mokslinę literatūrą bei teisės aktus, nustatyta, kad svarbiausia ir daugiausia dėmesio reikalaujanti duomenų kategorija yra asmens duomenys. Pagrindiniu asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo šaltiniu Europos Sąjungos mastu yra laikomas visose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomas Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, kuriame įtvirtinti bendrieji asmens duomenų tvarkymo principai bei apibrėžti tokių duomenų rinkimo, išsaugojimo ir panaudojimo ypatumai.

[75] „2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)“, *supra note*, 61.

2. DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ PANAUDOJIMAS ĮRODINĖJIMO PROCESE TEISMINIO NAGRINĖJIMO METU

2.1. Lyginamoji įrodymų sampratos ir įrodinėjimo standartų analizė Lietuvos civiliniame, administraciniame ir baudžiamajame procesuose

Įrodymai Lietuvos teisinėje sistemoje laikomi viena esminių teisingumo vykdymo priemonių – įstatymų nustatyta tvarka gauti duomenys, kuriais patvirtinama arba paneigiama bent viena, turinčią reikšmės teisingam bylos išsprendimui, aplinkybė[76]. Lietuvos teisinėje sistemoje įrodymų sampratą ir jų vertinimo principus reglamentuoja šie pagrindiniai teisės aktai – Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas bei Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Atsižvelgiant į bylos pobūdį, šiuose teisės aktuose įtvirtinamos bendrosios įrodymų sampratos nuostatos ir jų įrodinėjimo aspektai.

Įrodinėjimas civilinio proceso tvarka.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – CPK) reglamentuoja bylų, kylančių iš privatinių teisinių santykių, nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir vykdymo tvarką[77]. Siekiant įgyvendinti civilinio proceso tikslus – apsaugoti ir ginti pažeistas ar ginčijamas materialines subjektines teises ir įstatymų saugomus interesus, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso II dalies XIII skyriuje yra apibrėžiama įrodymų samprata[78] bei išskiriami šeši įrodinėjimo proceso etapai: faktų nurodymas; įrodymų nurodymas; įrodymų pateikimas; įrodymų rinkimas; įrodymų tyrimas bei įrodymų vertinimas[79].

CPK 177 straipsnio pirmojoje dalyje apibrėžiama įrodymų samprata: „*Įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra*[80]“. Remiantis šio straipsnio antrąja dalimi, civilinėje teisėje faktiniai duomenys yra laikomi šalių ir trečiųjų šalių paaiškinimai, liudytojų parodymai, rašytiniai ir daiktiniai įrodymai, apžiūrų protokolai, ekspertų išvados, taip

[76] „Tik surinkti duomenys savaime nėra įrodymai“, Lietuvos teismai, žiūrėta 2026 m. sausio 5 d., https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/tik-surinkti-duomenys-savaime-nera-irodymai/5508.

[77] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 11 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E7C18F61454/asr.

[78] *Ibid.*

[79] Valentinas Mikelėnas ir kt., *Civilinio proceso teisė. Bendroji dalis. 1 knyga* (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020), 380-381.

[80] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“, *op. cit.*

pat nuotraukos bei vaizdo ir garso įrašai, kurie buvo įrašyti nepažeidžiant įstatymų ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis[81].

Teisinėje literatūroje pažymima, jog įrodinėjimo teisė ir pareiga kyla visiems byloje dalyvaujantiems asmenims, t. y. asmenims, suinteresuotiems bylos baigtimi, o tam tikrais įstatymų nustatytais atvejais – ir pačiam teismui[82]. Šias teises ir pareigas minėti asmenys įgyvendina nurodydami teisiškai reikšmingas tiek patvirtinančias, tiek paneigiančias aplinkybes, rinkdami ir pateikdami teismui įrodymus bei dalyvaudami juos tiriant ir vertinant[83].

Remiantis CPK 176 str. nuostata, įrodinėjimas civilinėse bylose vyksta teismo įsitikinimu, kuris pagrindžiamas byloje esančių įrodymų tyrimu ir vertinimu. Mikelėnas civilinio proceso teisės vadovėlyje papildo, jog „*įrodinėjimas suprantamas kaip civilinio proceso teisės institutas, apimantis teisės normomis sureguliuotą byloje dalyvaujančių asmenų, o įstatymų nustatytais atvejais – ir teismo veiklą konstatuojant faktinių aplinkybių, svarbių teisingam ginčo išsprendimui, buvimą ar nebuvimą*“[84]. Įrodinėjimas civiliniame procese remiasi trimis tiesos sampratomis[85]:

- Objektyviąja tiesa – teismui ne tik suteikiama visiška laisvė rinkti įrodymus, tačiau ir privalo absoliučiai įsitikinti bylos faktinių aplinkybių egzistavimu;
- Formaliąja tiesa – teismas remiasi didesnės tikimybės standarto taikymu, t. y. remiamasi į tai, kas labiausiai tikėtina;
- Materialiąja tiesa – grįsta teisėjo vidiniu įsitikinimu, t. y. teismui neturi kilti esminių abejonių dėl byloje esančių aplinkybių.

Teismas įrodymų tyrimo ir vertinimo metu tikrina bet kokios pateiktos informacijos įrodomąją vertę vadovaudamasis įstatymais. Teismas vertindamas įrodymus remiasi logikos dėsniais – sprendžia apie visų byloje surinktų faktinių duomenų (įrodymų) patikimumą, sąsajumą, leistinumą, tarpusavio ryšį, pakankamumą įrodinėjimo dalyko faktams konstatuoti[86]. Taigi, matoma, jog teismas pateiktos informacijos įrodomąją vertę vertina pagal prieš tai minėtus kriterijus. Remiantis išdėstyta informacija, tikslinga trumpai išanalizuoti ir pristatyti kaip kiekvienas įrodymų vertinimo kriterijaus turinys atskleidžiamas tiriant civilines bylas.

Remiantis LAT praktika civilinėse bylose, įrodymų pakankamumo kriterijumi teismas vertina kiekvienų įrodomųjų duomenų tarpusavio santykį, galimus prieštaravimus ir ar jų visuma

---

[81] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“, *supra note*, 77.
[82] Mikelėnas, *supra note*, 79:382.
[83] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje e3K-3-85-701/2024“, LITEKO, žiūrėta 2026 m. vasario 12 d., https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=4fc1b5de-de26-4465-bdb1-0f185c171cc2.
[84] Mikelėnas, *op. cit.*
[85] Vytautas Nekrošius ir Jurgis Bartkus, „Įrodinėjimo standarto paieškos Lietuvos Respublikos civiliniame procese“, *Teisė*, vol. 132 (2024): 12-17, https://www.zurnalai.vu.lt/teise/en/article/view/36804/34734.
[86] Karolis Kaklys, „LR CK 1.93 str. 6 d. įrodymų leistinumo išimties taisyklės taikymo praktiniai-probleminiai ypatumai“, *Socialiniai tyrimai*, vol. 45(2) (2022): 72-73, https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1150347.

leidžia pagrįstai spręsti apie esamų aplinkybių buvimą. Įrodymų patikimumas grindžiamas faktinių duomenų ar informacijos, gautų iš kelių įrodinėjimo šaltinių, tapatumas. Kai tarp įrodinėjimo priemonių įvyksta prieštaringumas, teismas šį prieštaravimą išsprendžia remdamasis „atmetimo“ principu, t. y. analizuoja kuria informacija ar duomenimis vadovautis, o kurią atmesti. Įrodymų sąsajumas civilinėse bylose reiškia tam tikrų faktinių duomenų ryšį su byla – teismas priima nagrinėti tik tuos įrodymus, kurie gali patvirtinti arba paneigti bylai reikšmingas aplinkybes[87]. Tuo tarpu remiantis leistinumo kriterijumi nustatoma, ar surinkti faktiniai duomenys ar informacija nepažeidžia įstatymų ir gali būti įrodymais teisme, t. y. įsitikinama, kad teisės aktuose nėra numatyto draudimo ar ribojimo remtis atitinkamais faktiniais duomenimis.

Remiantis kasacinio teismo praktika, dažniausiai civilinėse bylose daugiausia klausimų kelia įrodinėjimo priemonių patikimumas. Įstatyme nurodyta, jog įrodinėjimo priemone gali būti nuotraukos bei garso ar vaizdo įrašai (sąrašas nėra baigtinis), kas leidžia manyti, jog šie duomenys gali būti sukurti tiek paties asmens (šalies), tiek gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių. Ne paslaptis, jog tokius duomenis lengva klastoti ar modifikuoti. Teismas, vertindamas tokio pobūdžio duomenų įrodomąją reikšmę ir svarbą, vertina jų patikimumą kritiškai per autentiškumo, patikimumo, vientisumo, prieinamumo prizmę, t. y. išanalizuoja sukūrimo, saugojimo ir perdavimo būdus ir kitas su elektroniniais įrodymais susijusias aplinkybes[88]. Patikimumo kriterijus taip pat užtikrinamas ir CPK 184 straipsnyje, kuriame nurodoma, jog jei nustatomas tokių duomenų suklastojimas, teismas byloje šių duomenų nepripažįsta kaip įrodymais ir reikiamais atvejais gali apie suklastojimo faktą pranešti prokurorui dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo[89].

Įrodinėjimas administracine tvarka.

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) tikslas – teisės priemonėmis saugoti žmogaus teises bei laisves, ginti visuomenės ir valstybės interesus, taip pat, įgyvendinant teisingumo principą, skatinti darnų valstybės ir bei jos piliečių sugyvenimą[90].

ANK 569 straipsnyje apibrėžiamas įrodymų turinys administracinio nusižengimo byloje: „*Įrodymai administracinio nusižengimo byloje yra bet kurie įstatymų nustatyta tvarka surinkti faktiniai duomenys, kuriais remdamiesi administracinio nusižengimo tyrimą atliekantys pareigūnai nustato administracinio nusižengimo padarymo faktą ir aplinkybes, administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens kaltę, atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes ir kitas*

[87] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“, *supra note*, 77.
[88] Jurga Kiškytė, „Elektroniniai įrodymai civiliniame procese“, *Mokslinės minties šventė* (2007): 378-385, https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/b9c74286-9f19-4853-bace-a1d1cadd8697/content.
[89] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“, *op. cit.*
[90] „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 12 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr.

aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išnagrinėti[91]“. Duomenys nustatomi administracinio nusižengimo protokolu, pareigūnų tarnybiniais pranešimais, dokumentais, užfiksuojančiais galimą teisės nusižengimą, nuotraukomis, garso ar vaizdo įrašais, asmenų parodymais, specialisto išvadomis, daiktiniais įrodymais ir kitomis įstatyme numatytomis priemonėmis[92]. Pažymėtina, jog ANK lyginant su CPK, akcentuoja elektroninių duomenų reikšmę administracinio nusižengimo byloje – pabrėžiama, jog jų įrodomoji galia nesiskiria nuo kitų įrodymų.

Remiantis šio kodekso 569 straipsnio nuostatomis, administracinio nusižengimo tyrime įrodymus paprastai renka pareigūnai, atliekantys administracinio nusižengimo tyrimą, tačiau patobulėjus technologijoms, jie gali būti renkami ir nedalyvaujant pareigūnui – administraciniai nusižengimai gali būti fiksuojami naudojant stacionarias ar mobiliąsias pažeidimų fiksavimo sistemas, tai pat valstybės registruose naudojant programines priemones. Įrodymus taip pat gali pateikti proceso šalys ir kiti proceso dalyviai[93]. Administracinio nusižengimo faktas nustatomas tik surinkus ir tinkamai įvertinus pakankamą kiekį duomenų, kurie patvirtina arba paneigia bylai svarbias aplinkybes ir sudaro pagrindą priimti teisingą sprendimą. Tokių surinktų duomenų įrodomąją galią sprendžia teismas arba administracinio nusižengimo bylą ne teismo tvarka nagrinėjanti institucija (pareigūnas) savo vidiniu įsitikinimu vadovaujantis įstatymu.

Įrodinėjimo procesas administracinėse bylose vyksta remiantis administracinių bylų teisenos įstatymu (toliau – ABTĮ). Kaip ir prieš tai minėtame civiliniame procese, taip ir administraciniame procese įrodinėjimas vyksta iš kelių etapų: faktų nurodymo, įrodymų nurodymo, įrodymų pateikimo ir rinkimo, įrodymų tyrimo bei įrodymų vertinimo[94].

Taigi, įrodinėjimo procesas prasideda nuo byloje dalyvaujančių šalių faktinių aplinkybių pateikimo ir įrodymų nurodymu, pateikimu ir rinkimu. Administracinis teismas atskirais atvejais šalių nurodytas faktines aplinkybes peržengia ir savo iniciatyva imasi tirti faktus ar įrodymus, kurių šalys nebuvo nurodžiusių, t. y. aktyvumo principas suponuoja teisę teismui tirti ir vertinti ne tik proceso šalių nurodytas aplinkybes, tačiau ir tas aplinkybes, kurias svarbiomis laiko teismas[95].

Toliau seka įrodymų tyrimo etapas. Jo metu teismas laikydamasis betarpiškumo principo išklauso ir vertina surinktus duomenis ir įrodymus. Svarbiausias ir sudėtingiausias įrodinėjimo etapas yra įrodymų vertinimas, kurio metu nustatoma, ar pateikti duomenys (informacija) gali tapti

[91] „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, *supra note*, 90.
[92] *Ibid.*
[93] „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 12 d.,https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.67B5099C5848/asr.
[94] Rimvydas Norkus, „Įrodymai ir įrodinėjimas administraciniame procese“, *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 2(12)* (2007): 158-159, https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/d1_lvat_biuletenis_12.pdf.
[95] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimas“, LVAT, žiūrėta 2026 m. vasario 13 d., https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/23_apibendrinimas.pdf.

įrodymu byloje ar ne. Šiame etape įvertinama surinktų įrodymų (duomenų) visuma – jų pakankamumas, nuoseklumas, galimi jų prieštaravimai, logiškumas, atitinkamų duomenų nurodymo aplinkybės ir įrodymų šaltinių patikimumas[96]. Teismas, išnagrinėjęs bylą iš esmės ir įvertinęs proceso metu ištirtus įrodymus, vadovaudamasis savo vidiniu įsitikinimu, sprendžia dėl kiekvieno įrodymo leistinumo, patikimumo ir sąsajumo, nustato jų įrodomąją reikšmę bei tarpusavio ryšį, o tuo pačiu – ar konkrečiais įrodymais grindžiamos faktinės aplinkybės yra nustatytos ar nenustatytos[97]. Visais atvejais teismas savo vidinio įsitikinimo susiformavimą privalo motyvuoti, t. y. sprendime aiškiai išdėstyti argumentus, susijusius su įrodymų vertinimu[98]. Jame turi būti nurodyta, kuriais įrodymais remiantis padarytos išvados, taip pat paaiškinta, dėl kokių priežasčių tam tikri įrodymai buvo atmesti. Teismų praktikoje pastebima, jog neretai kyla diskusijų dėl pateiktų įrodymų patikimumo ir autentiškumo. Mokslininkų atliktu tyrimu nustatyta, jog pareigūnams ir valstybės tarnautojams (teisėjams), nagrinėjantiems administracinių nusižengimų bylas, neretai kyla problemų vertinant tokius duomenis patikimumo (79%), pakankamumo (61%) bei tarpusavio ryšio (54%) aspektu[99].

Įrodinėjimas baudžiamojo proceso tvarka.

Remiantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksu (toliau – BPK), baudžiamojo proceso esmė – apsaugant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, ginti visuomenės ir valstybės interesus, efektyviai ir išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas bei užtikrinti, kad įstatymas būtų teisingai taikomas — kad nusikaltimą padaręs asmuo būtų tinkamai nubaustas, o nekaltas asmuo nebūtų nuteistas[100].

BPK 20 straipsnyje apibrėžiamas įrodymų turinys. Jame nurodoma, jog įrodymais baudžiamajame procese laikomi įstatymų nustatyta tvarka gauti duomenys, tačiau, ar šie tampa įrodymais, kiekvienu atveju įvertina teisėjas ar teismas savo vidiniu įsitikinimu[101]. Svarbu pažymėti, kad įrodymais laikomi ne tik tie duomenys, kurie tiesiogiai patvirtina ar paneigia bylai reikšmingas aplinkybes, bet ir informacija, padedanti nustatyti tarpinius faktus, įvertinti kitų įrodymų patikimumą bei patikrinti ar atmesti tiriamas versijas[102]. Taigi, įrodymai baudžiamajame

---

[96] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje 2AT-48-697/2024“, LITEKO, žiūrėta 2026 m. vasario 13 d., https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d7edde60-0ef5-42c0-8a9a-1d671e374114.

[97] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimas“, *supra note,* 95.

[98] „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“, *supra note*, 93.

[99] Rolandas Krikščiūnas ir Snieguolė Matulienė, „Peculiarities of averment stages in cases of administrative offences“, *Jurisprudencija* 18(2) (2011): 668, https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/612/574.

[100] „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas“, TAR, žiūrėta 2026 m. vasario 13 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/asr.

[101] *Ibid.*

[102] „Baudžiamojo proceso kodeksų normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga“, LAT, žiūrėta 2026 m. vasario 16 d., https://www.lat.lt/lat-praktika/lat-praktikos-tam-tikrose-teises-srityse-apzvalgos/baudziamuju-bylu-apzvalgos/68.

procese laikomi pamatiniu baudžiamosios justicijos elementu, nes būtent jais remdamasis teismas pripažįsta asmenį kaltu arba išteisina[103].

Įrodinėjimas baudžiamajame procese laikomas viena svarbiausiu baudžiamojo proceso sudėtinių dalių, kurio metu teisiamajame posėdyje baudžiamojoje byloje surinkti duomenys ir įrodymai tiriami BPK 271 – 292 straipsniuose[104] nustatyta tvarka lyginant duomenis, gautus iš skirtingų šaltinių (pirminių ir išvestinių). Pabrėžiama, jog nusikalstamos veikos aplinkybės ir asmens kaltė ne visuomet nustatomos remiantis tiesioginiais įrodymais. Nors netiesioginių įrodymų vertinimas yra sudėtingesnis, jie taip pat gali pagrįsti kaltę, jeigu jų pagrindu nustatyti tarpiniai faktai sudaro tarpusavyje suderintą, nuoseklią ir logiškai pagrįstą visumą. Įstatymas nė vienai įrodymų grupei neteikia pirmenybės – visais atvejais gauti duomenys vertintini bendrajame bylos kontekste[105].

Taigi, baudžiamajame procese įrodymais laikomi tik tie duomenys, kuriais remdamasis teismas nustato bylai teisingai išspręsti reikšmingas aplinkybes. Tiriamos faktinės įvykio aplinkybės ir kitos aplinkybės, reikšmingos baudžiamojo proceso bei kitų įstatymų taikymui: veikos padarymo aplinkybės (laikas, vieta, būdas, įrankiai ir priemonės, padariniai, veiką padaręs asmuo, jo asmeninės savybės, nukentėjęs asmuo ir kt.); atsakomybę lengvinančios, sunkinančios ir kitos aplinkybės; aplinkybės, turinčios reikšmės įrodymų vertinimui (įrodymų rinkimo arba gavimo aplinkybės); dėl nusikalstamos veikos atsiradusios žalos pobūdis, dydis ir panašiai[106]. Ar surinkti duomenys byloje gali būti pripažinti įrodymais teisme sprendžia tik teismas, tuo tarpu kiti teismo proceso dalyviai gali teikti tik pasiūlymus dėl tokių duomenų pripažinimo ar nepripažinimo. Teismo prerogatyva reiškia pareigą patikrinti kiekvienų duomenų patikimumą, leistinumą, įrodymų pakankamumą, jų tarpusavio ryšį ir įvertinti visus byloje esančius duomenis kaip visumą[107]. Įrodymų vertinimas galimas tik prieš tai išanalizavus bylos duomenis jų patikimumo aspektu, nes tik nustačius, kad surinkti duomenys yra patikimi, galima spręsti dėl jų įrodomosios reikšmės bylai. Vertindami įrodymus, teisėjai vadovaujasi įstatymais ir logikos dėsniais, o išvadas pateikia remiantis savo vidiniu įsitikinimu. *„Jokie teismui pateikti duomenys neturi iš anksto nustatytos galios ir nė viena įrodymų rūšis neturi pranašumo prieš kitą. Visi teisiamajame posėdyje išnagrinėti duomenys vertinami pagal tas pačias taisykles: teisėjai įrodymus vertina pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą išsamiu ir nešališku visų bylos aplinkybių*

[103] Andrius Juozapavičius ir Erika Leonaitė, „Procedūriniai įrodymų leistinumo aspektai baudžiamajame procese“, *Teisė*, vol. 121 (2021): 80, https://www.journals.vu.lt/teise/en/article/download/25168/24459.
[104] „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note,* 100.
[105] „Baudžiamojo proceso kodeksų normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga“, *supra note,* 102.
[106] *Ibid.*
[107] *Ibid.*

išnagrinėjimu, vadovaudamiesi įstatymu (BPK 20 straipsnio 5 dalis).[108]“ Teisminėje praktikoje kiekviena abejonė dėl duomenų patikimumo, sąsajumo, leistinumo ar pakankamumo turi būti atidžiai įvertinta. Abejotini duomenys negali būti laikomi patikimais įrodymais – negali pagrįsti nuteistojo kaltę ir paneigti jo alibi[109]. Teisė į teisingą teismą ir objektyvų įrodymų vertinimą užtikrina, kad asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltumas nėra įrodytas pagal įstatymo nustatytą tvarką ir nepatvirtintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu[110]. Baudžiamajame procese kaltę reikia pagrįsti įrodymais, pagrindžiančiais būtent kaltės buvimą, o ne veikos buvimą, fakto buvimą ar asmens prisidėjimą darant veiksmus[111]. Įrodymų vertinimo pabaigoje teismas sprendžia, ar surinktų ir teisiamajame posėdyje ištirtų įrodymų visuma yra pakankama jo išvadoms pagrįsti. Tik išsamiai įvertinęs visus bylai reikšmingus duomenis, teismas formuluoja išvadas dėl aplinkybių, kurios svarbios teisingam bylos išsprendimui.

Remiantis Europos Komisijos duomenimis, duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių yra reikšmingi ir panaudojami apie 85 % baudžiamųjų tyrimų, iš kurių 65 % reikalauja duomenų gavimo iš kitos Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybės narės[112]. Šiuo metu jų keitimasis grindžiamas įvairiais dvišaliais ir tarptautiniais susitarimais dėl savitarpio teisinės pagalbos, todėl procedūros yra suskaidytos ir dažnai trunka ilgai. Siekiant užtikrinti efektyvesnį ir patikimesnį duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimą baudžiamajame procese, nuo 2026 m. rugpjūčio 18 dienos ES valstybėms narėms bus taikomi Europos Parlamento ir ES Tarybos priimti Reglamentas (ES) 2023/1543[113] bei Direktyva (ES) 2023/1544[114] reglamentuojantys elektroninių įrodymų pateikimo, saugojimo ir rinkimo procedūras.

Reglamentu (ES) 2023/1543 siekiama sukurti vieningą, saugią bei patikimą ES veikiančią decentralizuotą IT sistemą apimančią Europos įrodymų pateikimo orderį bei Europos įrodymų saugojimo orderį. Reglamente numatyta, jog Europos įrodymų teikimo orderiu bus suteikta galimybė nacionalinėms valdžios institucijoms tiesiogiai kreiptis į paslaugų teikėjus arba jų teisės at-

[108] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. sausio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–113/2013“, Infolex, žiūrėta 2026 m. balandžio 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/500253.

[109] „Baudžiamojo proceso kodeksų normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga“, *supra note*, 102.

[110] „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, LRS, žiūrėta 2026 m. vasario 16 d., https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm.

[111] Laurynas Pakštaitis, „Kaltės įrodinėjimo teisėsaugos veikloje klausimai“, *Public security and public order*, 27 (2021): 96, https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/6556/5380.

[112] „Electronic evidence: new rules to speed up cross-border criminal investigations“, European Parliament, žiūrėta 2026 m. vasario 13 d., https://www.europarl.europa.eu/news/lt/press-room/20230609IPR96203/electronic-evidence-new-rules-to-speed-up-cross-border-criminal-investigations.

[113] „Dėl Europos įrodymų pateikimo orderių ir Europos įrodymų saugojimo orderių elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese ir laisvės atėmimo bausmių vykdymui pasibaigus baudžiamajam procesui“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 18 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32023R1543.

[114] „Kuria nustatomos suderintos paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų skyrimo elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese rinkti taisyklės“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. vasario 18 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32023L1544.

stovus kitoje ES valstybėje narėje dėl elektroninių įrodymų pateikimo baudžiamųjų bylų nagrinėjimo procesui[115]. Europos įrodymų pateikimo orderiu paslaugų teikėjų padalinys arba teisinis atstovas privalės į tokį prašymą tenkinti per 10 dienų, o skubos atvejais – per 8 valandas. Tuo tarpu Europos įrodymų saugojimo orderis suteiks galimybę ES šalies teisminei institucijai prašyti paslaugų teikėjo arba jo teisinio atstovo kitoje ES šalyje saugoti konkrečius duomenis, atsižvelgiant į vėlesnį prašymą pateikti šiuos duomenis pagal savitarpio teisinę pagalbą, Europos tyrimo orderį arba Europos įrodymų pateikimo orderį[116].

Direktyva (ES) 2023/1544 nustatomos suderintos taisyklės elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese rinkti. Direktyvoje pažymima, kad tam tikri paslaugų teikėjai, teikiantys paslaugas ES, turi turėti paskirtus padalinius arba paskirtus teisinius atstovus ES, kad jie galėtų priimti ir operatyviai įvykdyti nacionalinių valdžios institucijų nurodymus elektroninių įrodymų rinkimui baudžiamojo proceso tikslais[117]. Taip siekiama suvienodinti teisinius ryšius su paslaugų teikėjais bei užtikrinti, kad elektroniniai įrodymai būtų gauti greitai ir teisėtai.

Įsigaliojus minėtiesiems teisės aktams elektroninių įrodymų rinkimo, pateikimo ir saugojimo procedūros bus sistemingai suvienodintos visose ES valstybėse narėse. Tokiu būdu bus užtikrinamas nepertraukiamas elektroninių įrodymų perdavimas. Teisės aktuose įtvirtintos elektroninių įrodymų rinkimo, saugojimo ir perdavimo procedūrų taisyklės užtikrins, kad šie duomenys nuo jų surinkimo momento iki panaudojimo baudžiamajame procese išliktų nepakitę, taip garantuojant jų autentiškumą ir vientisumą.

Apibendrinant galima teigti, jog minėtuose civiliniame, administraciniame ir baudžiamajame procese įrodinėjimas skiriasi įrodymams keliamais reikalavimais, savo paskirtimi, įrodinėjimo naštos paskirstymu ir pakankamumo vertinimo standartais.

Civiliniame procese paprastai keliami žemesni įrodymų reikalavimai, įrodinėjimo paskirtis yra nustatyti faktines aplinkybes, reikšmingas ginčui išspręsti. Šis procesas apima dispozityvumo ir šalių rungimosi principais, kas reiškia, jog įrodinėjimo našta skirstoma yra šalims. Įrodymų pakankamumas vertinamas per tikėtinumo prizmę.

Administraciniame procese įrodinėjimas savo struktūra panašesnis į baudžiamojo proceso, kadangi yra sprendžiamas klausimas dėl atsakomybės taikymo. Surinktų duomenų įrodomąją galią sprendžia teismas arba administracinio nusižengimo bylą ne teismo tvarka nagrinėjanti institucija (pareigūnas). Administraciniame procese pasireiškia ir aktyvesnis teismo vaidmuo tiriant bylos aplinkybes – teismas savo iniciatyva gali imti tirti faktus ar įrodymus, kurių šalys nebuvo nurodę.

[115] „E-evidence“, European Commission, žiūrėta 2026 m. vasario 13 d., https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/cybercrime/e-evidence_en.
[116] *Ibid*.
[117] „Kuria nustatomos suderintos paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų skyrimo elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese rinkti taisyklės“, *supra note,* 114.

Įrodymams keliami reikalavimai taip pat ne itin griežti, didžiausias dėmesys skiriamas įrodymų pakankamumo ir teisėtumo vertinimui.

Baudžiamajame procese įrodinėjimo paskirtis yra nustatyti nusikalstamos veikos padarymo faktą ir surinktais duomenimis pripažinti asmens kaltę. Įrodinėjimo našta baudžiamajame procese tenka valstybei, atstovaujamai prokuroro. Dėl itin griežtų sankcijų už nusikalstamų veikų padarymą šiame procese įrodymai vertinami itin griežtai – kaltė turi būti įrodyta be jokių abejonių, todėl dėmesys yra skiriamas ne tik pagrindiniams įrodymų vertinimo kriterijams, tačiau ir autentiškumo bei vientisumo aspektams.

2.2. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių autentiškumo ir vientisumo užtikrinimo aspektai jų išėmimo ir saugojimo metu

Šiuolaikinėje skaitmeninėje visuomenėje, kurioje kasdienė veikla neatsiejama nuo išmaniųjų technologijų naudojimo, vis dažniau ginčų nagrinėjimo ar teisės pažeidimų įrodinėjimo procese teismui pateikiami duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių. Teismų praktikoje neretai tokio pobūdžio informacija kelia abejonių dėl jos autentiškumo ir vientisumo. Sparčiai tobulėjant technologijoms didėja klastojimo galimybės, informacijos iškraipymas, nuolat kintanti informacija, todėl tampa sudėtinga nustatyti pateiktos informacijos patikimumą: kilmę, tikrumą bei autorystę. Dėl šios priežasties pagrindine problema tampa duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių autentiškumo ir vientisumo užtikrinimas įrodinėjimo procese.

Jau ankstyvojoje teismų praktikoje, pavyzdžiui, Jungtinių Amerikos Valstijų federalinio teismo byloje „Lorraine prieš Markel American Insurance Co (2007)“, teismas pasisakė, kad duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojami kaip įrodymai teisme tuo atveju, kai yra užtikrinamas jų patikimumas, t. y. surenkami, išimami ir išsaugojami taip, kad teismui nekiltų abejonės dėl tokio pobūdžio duomenų patikimumo[118]. Taigi, OSINT kilmės įrodymų priimtinumas teisme priklauso nuo tokio pobūdžio duomenų vientisumo ir autentiškumo nustatymo, o taip pat ir nuo rinkimo, išėmimo ir saugojimo dokumentacijos išsamumo[119].

Vienas iš pavyzdžių, kaip byloje gauti duomenys iš atvirųjų informacijos šaltinių buvo panaudojami siekiant atskleisti nusikalstamą veiką, yra Jungtinių Amerikos Valstijų federalinio teismo byla „United States v. Farrad[120]“. Šioje byloje Farrad buvo kaltinamas smurtiniais nusikaltimais šaunamuoju ginklu ir kaip vieną iš įrodymų prokuratūra pateikė socialiniame tinkle

[118] Paul W. Grimm, Michael V. Ziccardi Esq ir Alexander W. Major Esq, „Back to the Future: Lorraine v. Markel American Insurance Co. and New Findings on the Admissibility of Electronically Stored Information“, *Akron Law Journals* (2015), https://ideaexchange.uakron.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1179&context=akronlawreview.
[119] *Ibid.*
[120] „United States of Amerika v. Malik F. Farrad“, Justia, žiūrėta 2026 m. balandžio 26 d., https://cases.justia.com/federal/appellate-courts/ca6/16-6730/16-6730-2018-07-17.pdf?ts=1531843220.

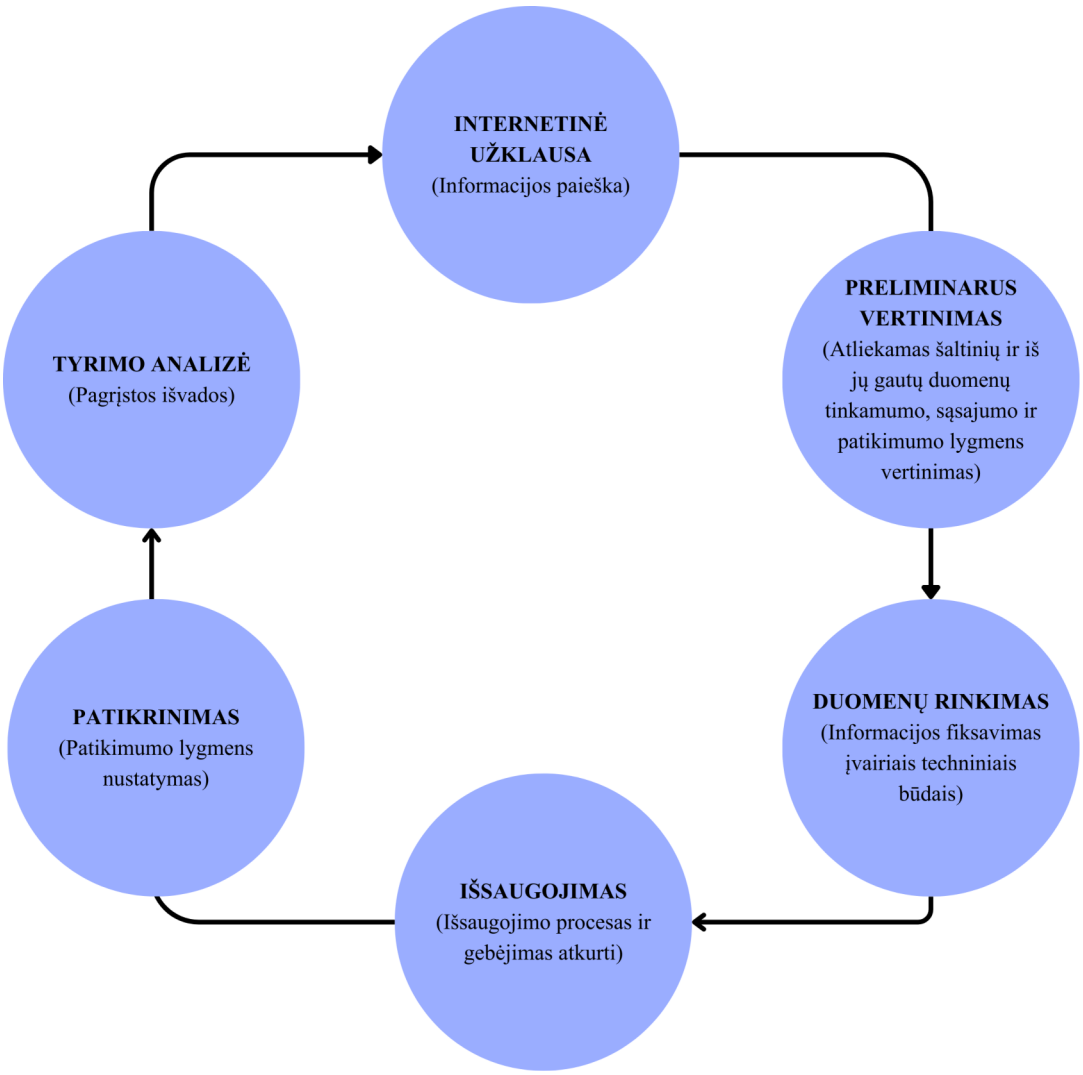
„Facebook“ rastas nuotraukas bei vaizdo įrašus, kuriuose užfiksuotas kaltinamasis rankose laikantis šaunamąjį ginklą, galimai naudotą nusikalstamų veikų metu. Bylos nagrinėjimo metu buvo pasikreipta į platformos „Facebook“ valdytoją, kuris patvirtino, kad paskyra, kurioje buvo patalpintos prieš tai minėtos nuotraukos ir vaizdo įrašai, priklauso būtent Farrad. Taip pat nustačius šių duomenų metaduomenis ir IP, buvo nustatyta, kad nuotraukos ir vaizdo įrašai įkelti tuo pačiu metu, kai buvo vykdomi nusikaltimai. Kadangi byloje jau buvo išimtas minėtasis šaunamasis ginklas kaip daiktinis įrodymas byloje, teismui nebekilo abejonių, kad šis ginklas priklausė būtent Farrad.

Taigi, siekiant ištirti galimus administracinius nusižengimus, nusikaltimus ar žmogaus teisių pažeidimus, duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių neretai gali padėti atskleisti bylos faktines aplinkybes teisminiame procese. Tačiau, tam, kad duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių turėtų įrodomąją galią įrodinėjimo procese, jie turi būti surinkti taip, kad vertinimo metu teismui nekiltų abejonės dėl tokių duomenų patikimumo. Kaip tinkamai rinkti duomenis, užtikrinant jų patikimumą, autentiškumą ir vientisumą viso tyrimo metu, kad šie būtų pripažįstami įrodymais teisme, aprašoma mokslininkų parengtame vadovėlyje „Berklio protokolas“[121].

Šis vadovėlis laikomas vienu pirmųjų metodologinių šaltinių, skirtų tyrėjams, dirbantiems su skaitmeniniais atviraisiais informacijos šaltiniais. Mokslinėje publikacijoje analizuojami bendrieji teisės principai ir jų taikymo aspektai, taip pat pateikiamos rekomendacijos kaip tinkamai rinkti duomenis iš atviruųjų informacijos šaltinių, kad būtų užtikrintas tokių duomenų autentiškumas ir vientisumas. Remiantis „Berklio protokolu“, duomenų rinkimą iš atviruųjų informacijos šaltinių sudaro šeši etapai: internetinė užklausa, preliminarus vertinimas, duomenų rinkimas, išsaugojimas, patikrinimas ir tyrimo analizė (žr. 1 pav.)[122].

[121] The Human Rights Center at the University of California, Berkeley, School of law ir United Nations, on behalf of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations* (New York: United Nations Publications, 2022), 55, https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-01/OHCHR_BerkeleyProtocol.pdf.

[122] The Human Rights Center at the University of California, Berkeley, School of law ir United Nations, on behalf of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *supra note*, 121:53-75.

1 pav. **Duomenų gavimo iš atvirųjų informacijos šaltinių tyrimo ciklas:** pagal The Human Rights Center at the University of California, Berkeley, School of law ir United Nations, on behalf of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. *Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations.* New York: United Nations Publications, 2022[123].

Internetinės užklausos procesas prasideda nuo duomenų paieškos atviruosiuose informacijos šaltiniuose ir stebėjimo. Tokios paieškos tikslas – rasti kuo naujausią informaciją susijusią su tiriamu klausimu. Paieška gali vykti tiek socialinės žiniasklaidos priemonėse, tiek įvairiose duomenų bazėse. Paieškos veiksmingumas priklauso nuo jos struktūros ir nuoseklumo, todėl pradiniame etape parengiamas paieškos planas. Jame apibrėžiami pagrindiniai tyrimo tikslai ir klausimai, atliekama turimų faktų analizė, nustatomi paieškos laikotarpiai, parenkami tinkami raktiniai žodžiai bei identifikuojamos galimos paieškos sistemos ar platformos. Vėlesniame etape vykdoma pasirinktų informacijos šaltinių stebėsena, kurios paskirtis – sistemingai fiksuoti ir vertinti turinio pokyčius bei jų reikšmę tiriamam objektui.

[123] The Human Rights Center at the University of California, Berkeley, School of law ir United Nations, on behalf of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *supra note*, 121:53-75.

Toliau seka preliminarus rastų duomenų iš atviruųjų informacijos šaltinių vertinimas. Šio vertinimo esmė – išvengti perteklinio duomenų rinkimo bei nepažeisti asmens į privatų gyvenimą teisės. Vertinimas pradedamas nustatant duomenų tinkamumą bei jų sąsają su keliamais tyrimo tikslais. Ankstyvojoje tyrimo stadijoje gali būti sudėtinga aiškiai apibrėžti, kurie duomenys yra reikšmingi, todėl neretai surenkamas platesnis informacijos kiekis. Preliminaraus vertinimo metu analizuojamas informacijos šaltinių patikimumas – įvertinama, ar skaitmeninio turinio informacija iš pirmo žvilgsnio atrodo patikima. Taip pat būtina nustatyti tokio turinio pobūdį bei įvertinti, ar užfiksuoti svarbūs duomenys nėra patalpinti įžeidžiančiame turinyje ir, ar negali tokio pobūdžio informacijos turinys būti pašalintas dėl vidinių internetinio puslapio taisyklių pažeidimo. Atlikus šiuos veiksmus, galiausiai įvertinamas tokių duomenų teisėtumas.

Toliau seka duomenų rinkimo etapas, kurio metu fiksuojama iš atviruųjų informacijos šaltinių gauta informacija. Informacijos fiksavimas pasireiškia ekrano kopijų darymu, dokumentų atsisiuntimu ar specializuotų įrankių panaudojimu. Konkretus rinkimo metodas priklauso nuo to, ar gautos informacijos turinys bus naudojamas teismo įrodinėjimo procese, ar darbinėje veikloje. Darbinei veiklai dažnai pakanka užfiksuotos ekrano kopijos ar dokumento atsisiuntimo į kompiuterį, tačiau teisminiam nagrinėjimui gali prireikti išsamesnio fiksavimo. Duomenys gali būti renkami tiek rankiniu būdu, tiek automatizuotu būdu. Nepriklausomai nuo pasirinkto metodo, surinkimo metu turėtų būti užfiksuota esminė informacija, kuri gali būti svarbi nustatant skaitmeninio objekto autentiškumą. Duomenys iš atviruųjų informacijos šaltiniu privalo būti renkami originaliu formatu ar bent kuo artimesne originalui forma. Bet kokie pakeitimai, konvertavimai privalo būti dokumentuoti. Taikant rankinį duomenų rinkimo metodą, paprastai protokoluojami trys pagrindiniai elementai: unikalus internetinės svetainės adresas, hiperteksto žymėjimo kalba ir viso puslapio fiksavimas. Jei tinklapyje yra vaizdo įrašų, nuotraukų – būtina atskirai atsisiųsti ir išsisaugoti perkeliant juos į darbinį kompiuterį. Duomenų perkėlimo metu tyrėjai paprastai naudojasi specialiąja kriminalistų patvirtinta technika – programine įranga „Cellebrite UFED“. Ši taikomoji programa ne tik užtikrina išsaugotos ir perkeliamos informacijos autentiškumą bei vientisumą, tačiau ir geba atkurti ištrintus ar paslėptus duomenis iš tiriamų įrenginių[124]. Taikant rankinį duomenų rinkimo metodą taip pat būtina užfiksuoti ir tiriamo tinklapio metaduomenis, kadangi jie atskleidžia tokią informaciją kaip datą, laiką, vietą, IP adresą, įrenginį ir panašiai. Duomenų rinkimo metu fiksuojami ir kontekstiniai duomenys, pavyzdžiui, komentarai po vaizdo įrašu ar nuotrauka, surenkami duomenys ir apie turinio autorių išanalizuojant jo asmeninę paskyrą. Pažymėtina, jog duomenų surinkimo metu taip pat būtina priskirti „Hash“ reikšmę rastam šaltiniui.

[124] Tole Sutikno ir Iqbal Busthomi, „Capabilities of cellebrite universal forensics extraction device in mobile device forensics“, *Computer Science and Information Technologies*, vol. 5 (3) (2024): 254-255, http://www.iaesprime.com/index.php/csit/article/view/459/188.

„Hash“ – unikalus kriptografinis identifikatorius, leidžiantis patvirtinti turinio autentiškumą ir užtikrinti, kad nuo surinkimo momento nebuvo pažeistas jo vientisumas[125].

Duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių išsaugojimas yra labai svarbus, kaip ir darbo autorė pažymi, jog turinys, pavyzdžiui, socialiniuose tinkluose gali būti greitai pašalintas, modifikuotas paties autoriaus arba pašalintas dėl vidinių tinklapio taisyklių pažeidimo. Tyrimo kontekste skaitmeninių šaltinių išsaugojimas suprantamas kaip sistemingas informacijos valdymo ir saugojimo procesas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad ilgalaikėje perspektyvoje duomenys išliktų prieinami kartu išlaikant jų autentiškumą, prieinamumą, tapatumą, tęstinumą, atkūrimą ir suprantamumą. Siekiant užtikrinti šių savybių išsaugojimą, siūloma kurti kelias atsargines duomenų kopijas.

Duomenų patikrinimas reiškia procesą, kurio metu nustatomas surinktos informacijos internete patikimumas. Atviruųjų informacijos šaltinių patikrinimas gali būti atliekamas apimant tiek visą šaltinį, tiek atskiras jo dalis. Procesas pradedamas šaltinio analize, kurios metu vertinamas bendras šaltinio kontekstas, identifikuojami ryšiai su kitais subjektais (asmenimis, grupėmis, organizacijomis) ir panašiai. Išanalizavus rastą atvirai prieinamą šaltinį ir jame esamą turinį, įvertinamas jo patikimumo lygis – atrasti duomenys laikotarpiu, tiesiogiai atitinkančiu nagrinėjamus įvykius, paprastai laikomi patikimesniais nei tie, kurie atrasti gerokai vėliau. Šis aspektas kelia iššūkių atviruųjų šaltinių tyrėjams, ypač, kai nėra galimybės tiksliai nustatyti skaitmeninio įrašo sukūrimo datos. Sekančiame etape atliekama duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių techninė analizė, kurios metu atliekamas tiriamo objekto struktūros ir turinio tyrimas siekiant nustatyti jo vientisumą. Šiam procesui yra naudojami metaduomenys. Metaduomenys yra esminė skaitmeninio objekto charakteristikų ir jo kūrimo, sklaidos bei modifikavimo konteksto analizės priemonė. Metaduomenys gali atskleisti šaltinio autorių, sukūrimo datą, turinio įkėlimo laiką, failo dydį, geografinę informaciją bei nurodyti atliktus turinio pakeitimus. Tik atlikus išsamią techninę analizę, galima prieiti prie turinio analizės. Turinio analizė – tai procesas, kurio metu vertinama informacija, esanti vaizdo įraše, nuotraukoje, įraše ar dokumente, siekiant nustatyti jos kilmę ir patikimumą. Turinio analizė pradedama nuo unikalių ir identifikuojančių požymių, tokių kaip pastatai, augalai ir gyvūnai, žmonės, simboliai, siekiant išsiaiškinti nuotraukų ar vaizdo įrašų fiksavimo lokaciją. Pabrėžiama, kad analizės metu ypatingas dėmesys skiriamas žmogaus bruožų analizei, siekiant identifikuoti konkretų asmenį. Taigi, tyrimo metu atidžiai analizuojama ne tik aplinka, bet ir oro sąlygos bei paros laikas, nes šie duomenys gali tapti itin svarbūs vėlesniuose etapuose, pavyzdžiui, eksperimento metu.

[125] The Human Rights Center at the University of California, Berkeley, School of law ir United Nations, on behalf of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *supra note*: 121:59.

Paskutinis duomenų rinkimo iš atviruųjų informacijos šaltinių etapas yra tyrimo analizė. Tyrimo analizę sudaro surinktų duomenų peržiūra ir analizė, siekiant suformuluoti pagrįstas ir reikšmingas išvadas, kurios gali būti naudojamos tiek vidiniam sprendimų priėmimui, tiek teismo procese. Tyrimo analizės metu pirmiausia vyksta gautų duomenų apdorojimas, kuris apima vertimą iš užsienio kalbų, kiekvienų gautų duomenų analizę, skirtingų duomenų rinkinių sujungimą į visumą bei šaltinių tarpusavio ryšių nustatymą.

Atlikus minėtuosius šešis duomenų rinkimo iš atviruųjų informacijos šaltinių etapus, galiausiai, aprašomi atlikto tyrimo rezultatai. Rezultatų pateikimas galimas rašytinėmis, žodinėmis, tiek vizualinėmis ataskaitomis. Ataskaitoje visų pirma nurodomi ataskaitos autoriai, pristatomi tyrimo tikslai, taikyti metodai ir, galiausiai, visas duomenų gavimo procesas atskleidžiant pagrindinius etapus.

Pabrėžtina, kad nors „Berklio protokolas“ yra laikomas vienu reikšmingiausių tarptautiniu mastu išleistų vadovėlių, aprašančių duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo gaires, jis nėra vienintelis šias gaires apibrėžiantis šaltinis. OSINT panaudojimo teisminiuose procesuose gaires aprašo ir kitos nevyriausybinės organizacijos, o taip pat ir mokslininkai savo išleistose publikacijose: „Digital Witness:Using Open Source Information for Human Rights Investigation, Documentation, and Accountability“[126], „Guidelines for Public Interest OSINT Investigations“[127], „Handbook on Civil Society Documentation of Serious Human Rights Violations[128]“, „Leiden Guidelines on the Use of Digitally Derived Evidence in International Criminal Courts and Tribunals[129]“, „Outlining a Human-Rights Based Approach to Digital Open Source Investigations[130]“ ir kiti.

Apibendrinant galima teigti, kad šiuolaikiniame procese siekiant duomenis gautus iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudoti teisminiame procese kaip įrodymus, būtinas tokių gautų duomenų autentiškumo ir vientisumo aiškus pagrindimas. Vienu svarbiausių tarptautinių leidinių,

---

[126] Sam Dubberley, Alexa Koenig ir Daragh Murray, *Digital Witness: Using Open Source Information for Human Rights Investigation, Documentation, and Accountability* (Oxford University Press, 2020), https://books.google.lt/books/about/Digital_Witness.html?id=Q6rDDwAAQBAJ&redir_esc=y.

[127] „Guidelines for Public Interest OSINT Investigations“, OBSINT, žiūrėta 2026 m. balandžio 15 d., https://obsint.eu/wp-content/uploads/2023/04/Guidelines-for-Open-Source-Intelligence-Organisations.pdf.

[128] Federica d'Alessandra ir kt., *Handbook on Civil Society Documentation of Serious Human Rights Violations* (Public International Law & Policy Group, 2016), https://static1.squarespace.com/static/5900b58e1b631bffa367167e/t/59dfab4480bd5ef9add73271/1507830600233/Handbook-on-Civil-Society-Documentation-of-Serious-Human-Rights-Violations_c.pdf.

[129] Sofia Aalto-Setälä ir kt., *Leiden Guidelines on the Use of Digitally Derived Evidence in International Criminal Courts and Tribunals* (Kalshoven-Giekes Forum and Universiteit Leiden Grotius Centre, 2022), https://leiden-guidelines.netlify.app/assets/Leiden%20Guidelines%20on%20the%20Use%20of%20DDE%20in%20ICCTs_20220404.pdf.

[130] Sam Dubberley ir Gabriela Ivens, *Outlining a Human-Rights Based Approach to Digital Open Source Investigations* (Human Rights Centre, University of Essex, 2022), https://repository.essex.ac.uk/32642/1/Outlining%20a%20Human-Rights%20Based%20Approach%20to%20Digital%20Open%20Source%20Investigations.pdf.

aprašančių duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių rinkimo, vertinimo, saugojimo, patikrinimo ir dokumentavimo gaires, yra laikomas „Berklio protokolas“. Remiantis „Berklio protokolu“ bei kitomis nevyriausybinių organizacijų ir mokslininkų išleistomis publikacijomis, duomenų rinkimą iš atviruųjų informacijos šaltinių sudaro šeši etapai: internetinė užklausa (informacijos paieška); preliminarus rastų duomenų vertinimas; duomenų rinkimas; išsaugojimas; duomenų patikimumo lygmens nustatymas bei atlikto tyrimo analizė. Atlikus minėtuosius šešis duomenų rinkimo iš atviruųjų informacijos šaltinių etapus, atskleidžiamas visas duomenų gavimo procesas (duomenų autentiškumas ir vientisumas).

2.3. Nevyriausybinių organizacijų veikla atviruųjų šaltinių analizės srityje

Nevyriausybinės organizacijos (toliau – NVO) – pelno nesiekiančios institucijos, kurių pagrindinis tikslas yra ginti visuomenės interesus ir kurti viešąją gerovę, veikdamos įvairiose visuomenei naudingose bei valstybės raidai svarbiose srityse[131]. NVO vykdoma veikla ne tik dažniausiai orientuota į žmogaus teisių apsaugą, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą, tačiau taip pat aktyviai prisideda ir prie nusikalstamų veikų atskleidimo. Nevyriausybinių organizacijų vykdomi analitiniai tyrimai, grindžiami duomenimis gautais iš atviruųjų informacijos šaltinių, neretai padeda atskleisti galimų nusikalstamų veikų požymius, veikimo modelius taip prisidedant prie faktinių aplinkybių įrodinėjimo teisminiuose procesuose[132].

Vienas ryškiausių, duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių, sistemingo panaudojimo analitiniais ir tiriamaisiais tikslais pavyzdžių yra „Bellingcat“ veikla. Tai tarptautinė tiriamosios žurnalistikos organizacija, kuri savo veikloje nuosekliai taikydama OSINT metodus vykdo tyrimus visame pasaulyje siekiant padėti ištirti ginkluotus nusikaltimus, karo nusikaltimus, organizuotą nusikalstamumą bei žmogaus teisių pažeidimus[133]. Jų veikla apima socialinių tinklų turinio, palydovinių vaizdų, viešų registrų, nutekintų duomenų analizę, kuri neretai panaudojama ir teisminiuose procesuose. Vienas žymiausių jų veiklos rezultatų yra tai, kad kartu su jungtine tyrimo grupe atliko išsamų tyrimą byloje „Ukraina ir Nyderlandai prieš Rusiją“[134] (žr. 471 – 476 p.) dėl oro bendrovės „Malaysia Airlines“ reiso MH17 lėktuvo numušimo virš Rytų Ukrainos. Tyrimo metu buvo analizuojami viešai prieinami socialinių tinklų įrašai, nuotraukos, vaizdo įrašai, palydoviniai vaizdai, orų prognozių tinklalapiai bei viešieji duomenų registrai pasitelkiant trianguliacijos (*angl. Triangulation method*) bei techninės ekspertizės metodus[135]. Trianguliacijos

[131] „Nevyriausybinių organizacijų politika“, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, žiūrėta 2026 m. kovo 1 d., https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nevyriausybiniu-organizaciju-politika/.
[132] Daragh Murray, Yvonne McDermott ir K. Alexa Koenig, „Mapping the Use of Open Source Research in UN Human Rights Investigations“, *Journal of Human Rights Practise* (2022): 558-560, https://academic.oup.com/jhrp/article/14/2/554/6573245.
[133] „Who We Are“, Bellingcat, žiūrėta 2026 m. vasario 18 d., https://www.bellingcat.com/about/who-we-are/.
[134] „Case of Ukraine and the Netherlands v. Russia“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 8 d., https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/hudoc_8019_16_annexes_decision_eng.
[135] *Ibid.*

metodu tyrėjai tikrino viešai prieinamų duomenų autentiškumą ir vientisumą lygindami informaciją su kitais nepriklausomais šaltiniais bei vertindami gautų duomenų sutaptį su jau byloje esančiais įrodymais. Tuo tarpu techninės ekspertizės metodu buvo analizuojami skaitmeniniai duomenys ir jų metaduomenys (įrašų data, laikas, vieta, autoriai ir kt.) ir tarpusavyje lyginami su kitais objektyviais duomenimis, pavyzdžiui, meteorologinėmis sąlygomis. Taigi, byloje pateikta „Bellingcat“ atlikta iš atvirųjų informacijos šaltinių gautų palydovinių nuotraukų analizė leido teismui identifikuoti ne tik vietą, kurioje buvo paleista raketa, tačiau ir preliminarią šios raketos paleidimo datą. Teismas teigia: „*Byloje taip pat pateikiama gautų palydovinių vaizdų analizė. Ši analizė patvirtina išvadą, kad M58 žymimas ūkio laukas buvo paleidimo vieta. Palyginus šio ūkio lauko palydovines nuotraukas, darytas liepos 16 d., su liepos 20 d. ir 21 d. darytomis nuotraukomis, matyti, kad per šį laikotarpį įvyko keletas pokyčių, kurie gali rodyti, kad per tą laikotarpį buvo paleista raketa. Matomi daugiau nei trijų metrų pločio pėdsakai, besitęsiantys į pakitusią lauko dalį, panašiai kaip „Buk TELAR“ (transporto priemonės, kuri valdė raketos paleidimo sistemą) pėdsakai.*[136]“ Tuo tarpu iš atvirųjų informacijos šaltinių gauti vaizdo įrašai bei nuotraukos leido nustatyti galimą „Buk TELAR“ maršrutą. „*Teismas remiasi nuotrauka, padaryta Iličios prospekte Donecke, vaizdo įrašu, įrašytu netoli Motelio žiedinės sankryžos Donecke, vaizdo įrašu netoli Makijivkos, vaizdo įrašu Zuhrese ir nuotrauka bei vaizdo įrašu Toreze, kuriuose matyti, kaip „Volvo“ markės „Buk TELAR“ važiavo link Snižnės miesto. Donecko vaizduose aiškiai matyti, kad „Buk TELAR“ gabeno žalias „Buk“ raketas su balta galvute. Tai rodo, kad „Buk TELAR“ buvo netoli numatytos dislokavimo vietos*[137]*“. „Viename „Buk“ vaizdo įraše įkeltame „YouTube“ su 10:23 laiko žyma matyti kaip už minėtos žiedinės sankryžos pastatytas raketų paleidimo įrenginys, o kitame „Buk“ vaizdo įraše ir 11:08 val. darytose palydovinėse nuotraukose matyti kaip netrukus po raketos pakilimo nuo žiedinės sankryžos važiuoja kolona Snižnės kryptimi. Po dviejų valandų kitame vaizdo įraše girdima, kaip Charčenka nurodo vienam iš savo pavaldinių prisijungti prie jo paleidimo vietoje (būtent taip, kaip jam įsakė Dubinskis), ir, remiantis JIT surinktais telekomunikacijų duomenimis, nustatyta, kad pokalbio metu jo mobilusis telefonas buvo prijungtas prie arčiausiai paleidimo vietos buvusio mobiliojo ryšio bokšto.*[138]*“. „Nyderlandų teismo ekspertizės instituto ekspertai atliko išsamią nuotraukų ir vaizdo įrašų ekspertizę, kurios metu kruopščiai buvo patikrintas gautų duomenų autentiškumas ir vientisumas. Nerasta jokių klastojimo pėdsakų.*[139]“.

[136] „Transcript of the MH17 judgment hearing“, De Rechtspraak, žiūrėta 2026 m. balandžio 24 d., https://www.courtmh17.com/en/summaries-and-news/news/transcript-of-the-mh17-judgment-hearing.htm.
[137] *Ibid.*
[138] „The MH17 Trial Part 1: New Material From The Four Defendants“, Bellingcat, žiūrėta 2026 m. balandžio 24 d., https://www.bellingcat.com/news/europe/2020/04/20/the-mh17-trial-part-1-new-materials-from-the-four-defendants.
[139] *Ibid.*

Taip „Bellingcat“ ir jungtinės tyrimo grupės tyrėjai identifikavo lėktuvo numušimui panaudotą ginklų sistemą, rekonstravo jo judėjimo maršrutą ir galiausiai nustatė galimus įtariamuosius[140]. Šioje byloje teismas konstatavo, kad duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių buvo tinkamai ir teisėtai surinkti bei išsaugoti. Sulyginus šią gautą medžiagą su kitomis byloje nustatytomis aplinkybėmis, teismui nekilo abejonės pripažinti šiuos duomenis įrodymais[141]. „Bellingcat“ ir jungtinės tyrimo grupės atliktas tyrimas ne tik prisidėjo prie objektyvaus faktų nustatymo apie nagrinėjamą įvykį, bet ir tapo metodologiniu pavyzdžiu, demonstruojančiu, kaip sistemingas viešai prieinamos informacijos analizavimas gali būti efektyviai taikomas sudėtingų tarptautinių nusikaltimų tyrimų kontekste.

Kaip duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių gali padėti nustatyti Sirijos karo metu konfliktų šalių įvykdytus žmogaus teisės pažeidimus puikiai iliustruoja ir NVO „Mnemonic“ įkurtas, iki šiol aktyviai veikiantis, projektas „Sirijos archyvas“. Šio projekto tikslas – surinkti kuo įmanoma daugiau informacijos iš atvirųjų informacijos šaltinių susijusių su karu Sirijoje, išsaugoti, dokumentuoti ir pateikti surinktą medžiagą naudoti gynimo ir teisingumo tikslais[142]. Projekte „Sirijos archyvai“ dirbantys žurnalistai ne tik atkūrė ir archyvavo daugiau nei 3 milijonų vaizdo įrašų, kuriuose užfiksuoti žmogaus teisės pažeidimai karo metu, tačiau ir sukūrė patikimų šaltinių bazę, kuria iki šiol naudojasi žmogaus teisių pažeidimus tiriančios institucijos[143]. Be šių įspūdingų veiklų, projekto dalyviai taip pat išleido viešai visiems prieinamą, 5 kalbomis parengtą, mokomąjį vadovą „Evaluating digital open source imagery: A guide for judges and fact-finders“ skirtą tyrėjams bei teisėjams susipažinti kaip duomenys iš atvirųjų informacijos šaltinių turi būti renkami, saugomi, analizuojami ir dokumentuojami, jog šie būtų pripažinti įrodymais baudžiamuosiuose ir žmogaus teisių pažeidimų tyrimuose[144].

Pažymėtina, kad Lietuvoje taip pat veikia nevyriausybinės organizacijos prisidedančios prie viešojo saugumo stiprinimo ir informacinės aplinkos stebėsenos. Vienos jų – „Debunk.org“ bei „Elfai“, kurios sistemingai tiria ir analizuoja dezinformaciją bei propagandą internete. Šios organizacijos rengia nuoseklias duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių analizes bei ataskaitas, taip pat vykdo medijų raštingumo programas bei teikia praktines edukacines paslaugas kritinio informacijos vertinimo įgūdžių ugdymui. Nors šiomis NVO išleistomis ataskaitomis nėra tiesiogiai remiamasi Lietuvos teisminiuose procesuose, tačiau jų reikšmė viešojo saugumo užtikrinimui išlieka itin svarbi. Pavyzdžiui, „Debunk.org“ siekdama aktyviai prisidėti prie

[140] „Origin of the Separatists' Buk: A Bellingcat Investigation“, Bellingcat, žiūrėta 2026 m. vasario 18 d., https://www.bellingcat.com/news/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/.
[141] „Case of Ukraine and the Netherlands v. Russia“, *supra note,* 134.
[142] „Mission“, Syrianarchive, žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d., https://syrianarchive.org/en/about/.
[143] *Ibid*.
[144] Başak Çalı ir kt., *Evaluating digital open source imagery: A guide for judges and fact-finders* (Berlin, 2024), 8, https://www.trueproject.co.uk/_files/ugd/55728f_08a39711900b42afb50298a2f21f47a1.pdf.

nusikalstamų veikų prevencijos ir informacinio saugumo užtikrinimo, atskleidė plataus masto sukčiavimo schemas socialinių tinklų platformose „Facebook“ bei „Instagram“[145]. O tuo tarpu analizuodama 2024 m. rusų internetinėje erdvėje skleidžiamą turinį rusų žiniasklaidoje, nustatė, kad Lietuva dažnai minima dezinformacijos kontekste, esą susijusi su nacizmo ar antisemitizmo naratyvais[146]. Svarbu pabrėžti, kad visuomenė taip pat aktyviai įsitraukia į duomenų rinkimą iš atvirųjų informacijos šaltinių ir vykdo įvairius analitinius tyrimus dažniausiai susijusius su politika ar viešuoju saugumu. Reikšmingais pavyzdžiais galima laikyti tiriamosios žurnalistikos veiklą kaip „LRT tyrimai[147]“, „Delfi tyrimai[148]“, Š. Černiausko įkurtas žurnalistikos centras „Siena“[149] („Sienos“ atliktais tyrimais remiamasi ir LAT nutartyse[150]) bei kitus nepriklausomus visuomenininkus[151], rengiančius žmonių, įvykių ir visuomeninių reiškinių apžvalgas remiantis duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių.

Apibendrinant šiame skyriuje išdėstytą informaciją, galima teigti, kad nors civiliniame, administraciniame ir baudžiamajame procesuose įrodinėjimas skiriasi savo paskirtimi, įrodinėjimo naštos paskirstymu ir įrodymų pakankamumo standartais, visais atvejais esminę reikšmę turi teismo atliekamas įrodymų vertinimas. Kiekvienoje jų sprendimą dėl duomenų pripažinimo įrodymais priima teismas, vadovaudamasis savo vidiniu įsitikinimu bei išsamiu visų bylos aplinkybių vertinimu. Analizuojant duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių išėmimo ir saugojimo ypatumus, pastebėta, kad šiuolaikiniame procese, siekiant duomenis gautus iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudoti teisminiame procese kaip įrodymus, būtinas tokių gautų duomenų autentiškumo ir vientisumo aiškus pagrindimas. Šiame skyriuje buvo nustatyta, kad duomenų rinkimo iš atvirųjų informacijos šaltinių procesu dažniausiai užsiima nevyriausybinės organizacijos, kurių veikla orientuota ne tik į žmogaus teisių apsaugą, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą,

---

[145] „“Debunk.org”: žadant „kompensacijas už sukčiavimą", buvo apsimesta Interpolu, Europolu ir ES institucijomis daugiau nei 50 tūkst. reklamų socialiniuose tinkluose“, BNS, žiūrėta 2026 m. vasario 17 d., https://sc.bns.lt/view/item/debunk-org-zadant-kompensacijas-uz-sukciavima-buvo-apsimesta-interpolu-europolu-ir-es-institucijomis-daugiau-nei-50-tukst-reklamu-socialiniuose-tinkluose-524064.

[146] „Debunk.org: rusų žiniasklaidoje Lietuva dažniausiai kaltinama nacizmu, antisemitizmu“, LRT, žiūrėta 2026 m. vasario 17 d., https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2472435/debunk-org-rusu-ziniasklaidoje-lietuva-dazniausiai-kaltinama-nacizmu-antisemitizmu?srsltid=AfmBOopUgNF4LR0T4QrizzJ42nVt33hKnHIF4f9S6HLN11Oox85FSUMF.

[147] „LRT tyrimas. Virtuali Žemaitaičio kariauna: ekspertai kalba apie informacinę ataką“, LRT, žiūrėta 2026 m. vasario 19 d., https://www.lrt.lt/naujienos/lrt-tyrimai?srsltid=AfmBOorPwuvqdnyUv4H3taHArlM4P1Vev-fONm1GRD3HHk_klzMwpHep.

[148] „„Girtekos“ akcininkų rankose – Kipre įregistruota įmonė, kuri valdo bent 16 rusiškų įmonių“, Delfi, žiūrėta 2026 m. vasario 16 d., https://www.delfi.lt/verslas/naujienos/girtekos-akcininku-rankose-kipre-iregistruota-imone-kuri-valdo-bent-16-rusisku-imoniu-120117947.

[149] „Po „Sienos“ tyrimo – sankcijų pažeidėjams nepalankus teismo sprendimas“, SIENA, žiūrėta 2026 m. vasario 18 d., https://siena.lt/news/po-sienos-tyrimo---sankciju-pazeidejams-nepalankus-teismo-sprendimas.

[150] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. balandžio 15 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-18-387/2025“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. kovo 5 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2308452?id=20&item=doc&aktoid=2308452.

[151] „Skirmantas Malinauskas“, YouTube, žiūrėta 2026 m. kovo 5 d., https://www.youtube.com/@tiesayrasvarbu/videos.

tačiau ir į nusikalstamų veikų atskleidimą. Šios tiriamosios žurnalistikos organizacijos, vykdamos OSINT tyrimus visame pasaulyje, aktyviai prisideda prie padarytų teisės pažeidimų faktinių aplinkybių atskleidimo teisminiuose procesuose.

3. DUOMENŲ GAUTŲ IŠ ATVIRŲJŲ INFORMACIJOS ŠALTINIŲ PANAUDOJIMO PROBLEMATIKA LIETUVOS IR TARPTAUTINIŲ TEISMŲ PRAKTIKOJE

Šiame skyriuje analizuojamos bylos, kuriose apžvelgiami duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Europos Žmogaus Teisių Teismo, Tarptautinio Baudžiamojo Teismo bei Tarptautinio Teisingumo Teismo praktikoje. Pažymėtina, kad tarptautinių teismų praktikos analizė orientuota į baudžiamąjį procesą.

Pastebima, jog teismų jurisprudencijoje vis dažniau susiduriama su situacijomis, kai bylose pasitelkiami duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių, todėl šiuo tyrimu siekiama atskleisti šių duomenų įrodomosios galios reikšmę ir jos realizavimo problematiką civilinio, administracinio ir baudžiamojo proceso bylose.

3.1. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika civiliniame procese

Civiliniame procese įrodinėjimas nuo kitų teisės šakų išsiskiria tuo, jog civilinių bylų nagrinėjimas grindžiamas šalių iniciatyvumo ir laisvo įrodymų vertinimo principais. Šalių iniciatyvumo principas suponuoja tai, kad įrodinėjimo našta tenka proceso šalims, o laisvo įrodymų vertinimo principas įtvirtina teismui teisę savarankiškai spręsti dėl visų byloje surinktų faktinių duomenų (įrodymų) patikimumo, sąsajumo, leistinumo, tarpusavio ryšio bei pakankamumo įrodinėjimo dalyko faktams konstatuoti[152]. Įrodymais civilinėje byloje pripažįstami faktiniai duomenys, kuriais remiantis teismas, laikydamasis įstatymo nustatytos tvarkos, nustato bylai reikšmingas faktines aplinkybes ir sprendžia, ar šalių pateikti reikalavimai ir atsikirtimai yra pagrįsti[153]. Remiantis CPK 177 straipsnio 2 dalimi, leistina įrodinėjimo priemone pripažįstami ir duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių, kaip viena iš elektroninių įrodymų rūšių.

Naujausioje civilinių bylų teismų praktikoje LAT yra išaiškinęs, kad „*atsižvelgiant į tai, kad CPK 177 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas nebaigtinis įrodinėjimo priemonių sąrašas, taip pat į tai, kad kituose teisės aktuose elektroninė forma neretai prilyginama rašytinei formai (...), darytina išvada, kad elektroninės formos įrodymai yra laikytini leistina įrodinėjimo priemone. Atsižvelgiant į konkretaus įrodymo pobūdį, elektroninės formos įrodymai tam tikrais atvejais gali būti prilyginami rašytiniams įrodymams (pavyzdžiui, kai įrodymo esmė yra ne techniniai duomenys, o tekstas) arba daiktiniams įrodymams (pavyzdžiui, GPS duomenys ar kiti automatiškai generuojami techniniai duomenys). Atitinkamai jiems taikomos šioms įrodinėjimo priemonėms*

[152] Kaklys, *supra note*, 86.
[153] „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“, *supra note*, 77.

taikytinos taisyklės. Tačiau, nepriklausomai nuo to, ar elektroninis įrodymas priskirtinas konkrečiai CPK 177 straipsnio 2 dalyje nurodytai įrodinėjimo priemonei, ar laikytinas kita įrodinėjimo priemone, sprendžiant tokių įrodymų leistinumo, autentiškumo, patikimumo ir kitus su jų vertinimu susijusius klausimus, turi būti atsižvelgiama į konkretaus elektroninio įrodymo rūšį, formą, kilmę ir kitas ypatybes. Todėl įrodymus ir įrodinėjimą reglamentuojančios normos elektroniniams įrodymams turi būti taikomos ne formaliai ar mechaniškai, o atsižvelgiant į jų specifiką.[154]“ Atsižvelgiant į tai, jog civiliniame procese prioritetas teikiamas šalių pateiktiems įrodymams bei į tai, jog įrodymais gali būti pripažįstami ir tinkamai pateikti duomenys elektronine forma, tikslinga atlikti LAT civilinėse bylose priimtų nutarčių analizę ir atskleisti duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo ypatumus.

Analizuojant teismų praktiką, pastebėta, kad dažniausiai viešojoje erdvėje paskleistais duomenimis yra remiamasi bylose, kuriose nagrinėjami pažeidimai dėl garbės ir orumo, dalykinės reputacijos pažeidimo. Šiuolaikinėje visuomenėje, tobulėjant technologijoms, sparčiai populiarėja įvairūs socialiniai tinklai, kuriuose asmenys vis dažniau viešai reiškia savo nuomonę ir dalijasi jiems aktualia informacija, kuri yra prieinama didelei visuomenės daliai. Tokio pobūdžio bylose pagrindinė problematika kyla ties tinkamu viešai paskleistų teiginių ir juose esančių duomenų kvalifikavimu, t. y. nustatymu, ar konkretūs viešojoje erdvėje paskelbti duomenys laikytini faktinio pobūdžio žiniomis, ar vertinamojo pobūdžio nuomone, kadangi būtent ši skirtis lemia civilinės atsakomybės taikymo pagrindą ir ribas.

Pavyzdžiui, LAT 2024 m. kovo 14 d. nutartyje civilinėje byloje e3K-3-37-781/2024 teismas pripažino, jog viešai socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje paskleisti duomenys buvo garbę ir orumą bei dalykinę reputaciją žeminančios, neatitinkančios tikrovės žinios[155]. Analizuojant šią bylą buvo nustatyta, kad garbės ir orumo pažeidimo faktas visų pirma nustatinėjamas analizuojant ir įvertinant visų reikšmingų bylos faktinių aplinkybių visumą, sudarančią tokio pažeidimo sudėtį. Šioje byloje esminė problematika kilo dėl objektyviosios pusės nustatymo, o tiksliau – dėl viešai paskelbtų duomenų tinkamos kvalifikacijos.

Vertinant, ar konkretus asmens išsakytas teiginys kvalifikuotinas kaip žinia ar kaip nuomonė, teismas remiasi tuo, kad žinia apibrėžiama kaip faktinio pobūdžio informacija, susijusi su konkrečiomis aplinkybėmis ar duomenimis, kurių atitiktis tikrovei gali būti objektyviai patikrinta. „*Žinia yra laikomas teiginys, kuriuo kas nors tvirtinama, konstatuojama, pasakoma ar pateikiama kaip objektyviai egzistuojantis dalykas. O nuomonė – tai asmens subjektyvus faktų ir duo-*

[154] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2026 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-12-1249/2026“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. kovo 15 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2367015.
[155] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-37-781/2024“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 25 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2232573?id=20&item=doc&aktoid=2232573#B_0.

menų vertinimas. Žiniai taikomas tiesos kriterijus, jos egzistavimas gali būti patikrinamas įrodymais ir objektyviai nustatomas. Nuomonė turi turėti pakankamą faktinį pagrindą, tačiau ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, nuomonės teisingumas nėra įrodinėjamas.[156]“. „*Apeliacinės instancijos teismas, spręsdamas, kad socialinio tinklo „Facebook“ atsakovo asmeninėje paskyroje 2022 m. rugpjūčio 6–8 dienomis paskleisti ginčo teiginiai negali būti kvalifikuojami kaip nuomonė, be kita ko, nurodė, kad pirmiau aptartoje L. K. ir E. N. informacijoje nėra pateikiami duomenys (faktai) apie VšĮ „Anglų kalbos studija“ nustatytą vaikų tvirkinimą, todėl konstatuojamasis teiginys socialiniame tinkle „Facebook“ su nuoroda, kad tai tvirkinimo stovykla, skirtas ne teisininkų auditorijai, bet protingam vidutinio išprusimo socialinio tinklo „Facebook“ vartotojui, kuriam „vaikų tvirkinimas“ – visų pirma seksualinis nusikaltimas; atsakovas akcentuoja, kad ginčo teiginiai pagrįsti objektyviais duomenimis, tačiau šių į bylą nepateikė, tvirkintų vaikų fakto teismui neįrodė, nors ginčo teiginius formulavo kategoriškai nurodydamas, kad ieškovės tvirkina vaikus, ir pateikė tvirkintojų nuotraukas.*[157]“.

Taigi, šioje civilinėje byloje kasacinis teismas sutiko su apeliacinės instancijos teismo vertinimu ir pripažino, kad atsakovo viešai paskelbti įrašai, kuriose vartojamos frazės „Vaikų Tvirkinimo Stovyklos“ ir „Vaikų Tvirkinimu įtariamos stovyklos“ yra laikoma žinia, kadangi atsakovo paskelbti teiginiai yra konstatuojamojo pobūdžio, jie didelės visuomenės dalies priimami taip, kad padaryti seksualinio pobūdžio nusikaltimai vaikams ar, kad įtariama, jog tokie nusikaltimai vaikams yra padaryti[158]. Tai, kad atviruosiuose informacijos šaltiniuose užfiksuoti neatitinkantys tikrovės pasisakymai gali turėti reikšmingą įrodomąją vertę byloje, pripažįsta ir Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT). EŽTT priimtame sprendime Delfi AS prieš Estiją konstatuota, kad internete viešai paskelbtų šmeižiančio ir kitokio pobūdžio neteisėtų pasisakymų fiksavimas, išsami analizė ir tinkamas šių duomenų kvalifikavimas tampa veiksminga asmens teisių pažeidimų gynimo priemone[159]. Taigi, analizuojant ieškovių pateiktus duomenis, kasacinis teismas įvertino, jog viešai paskleisti teiginiai ir jame esantys duomenys akivaizdžiai peržengė saviraiškos laisvės ribas – atsakovas neįrodė, jog jo atvirai paskleisti duomenys atitinka tikrovę ir įrašuose suformuotas tiesioginis kaltinimas vaikų tvirkinimu pažeidė ieškovių garbę, orumą bei dalykinę reputaciją.

LAT teismų praktikoje pastebima, kad ne visi duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių savaime gali būti pripažįstami žiniomis. Kaip jau prieš tai išanalizuota, sprendžiant ar

---

[156] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-141-690/2016“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 25 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1228719?id=20&item=doc&aktoid=1228719.

[157] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-37-781/2024“, *supra note*, 155.

[158] *Ibid*.

[159] „Case of Delfi AS v. Estonia“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 8 d., https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-155105%22]}.

konkretūs duomenys yra laikytini žinia, teismas atsižvelgia į jo pobūdį, paskelbimo kontekstą bei galimybę objektyviai patikrinti faktinę informaciją. Analizuojant teismų praktiką pastebėta, kad neretai viešai paskelbtas turinys ir jame pateikti duomenys atspindi tik subjektyvią vertinamojo pobūdžio nuomonę, o tokiais atvejais šie paprastai nepripažįstami įrodymais. Pavyzdžiui, LAT 2024 m. gegužės 16 d. nutartyje civilinėje byloje e3K-3-73-421/2024 buvo sprendžiama, ar viešai įkelti vaizdo įrašai į „YouTube“ platformą, kuriame išsakyti teiginiai viešai kaltina ieškovą sunkiais sunkiais nusikaltimais atsakovas įžeidė jo garbę ir orumą. Šiuo klausimu LAT pasisakė, kad *„YouTube“ yra socialinis tinklas, kuris nėra laikomas visuomenės informavimo priemone. „YouTube“ yra „Google“ bendrovės socialinis tinklas ir teikia vaizdo įrašų prieglobos paslaugas, todėl pagrindinis šio socialinio tinklo tikslas nėra informuoti visuomenę, nes tai yra socialinė platforma, kurioje gali užsiregistruoti bet kuris fizinis asmuo, galintis dalintis bet kokiu jam patinkančiu turiniu, įskaitant asmens nuomonę, išgyvenimus, asmeninę patirtį ar kitą jo norimą informaciją. Be to, tokie asmenys, kurie kelia informaciją į „YouTube“ platformą, yra kūrėjai, vaizdo tinklaraštininkai ar kiti asmenys, kurie nori bendrauti su socialiniame tinkle esančiais žmonėmis, o ne žurnalistai, kurie siekia taip informuoti visuomenę ar skleisti informaciją ir žinias, t. y. atlikti visuomenės informavimo funkciją.*[160]“. Taigi, socialinis tinklas „YouTube“ negali būti laikomas visuomenės informavimo priemone, kadangi tai yra plačiai prieinama platforma, kurioje daugelis naudotojų savo turiniu atskleidžia savo asmeninę nuomonę, patirtį ir išgyvenimus. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad „s*iekiant tinkamai atskirti žinią nuo nuomonės, svarbiausia yra įvertinti pateikiamo teksto kontekstą, autoriaus formuluotes, ar jo teikiama informacija yra suprantama kaip neginčytinas faktas, ar kaip jo asmeninis tam tikrų faktinių aplinkybių vertinimas. Darant išvadą dėl paskleistos informacijos pobūdžio, būtina atsižvelgti į visą kontekstą, kuriame ji pateikta, informacijos pateikimo konstrukciją, pagal kurią spręstina, ar autorius teikia informaciją apie su asmeniu susijusį faktą ką nors teigdamas, nurodydamas, ar pateikia savo tam tikrų duomenų subjektyvų vertinimą, kaip jis supranta teikiamus duomenis. Nuomonę ir faktus galima atskirti nustačius, ar sakiniai suformuluoti kaip teigimas, ar kaip pasiūlymas, dvejonė, abejonė, klausimas, ar dar kitokia forma*.[161]“. Teismo vertinimu, „YouTube“ kanale atsakovo pateikti teiginiai priskirtini jo asmeninei nuomonei ir subjektyviam vertinimui, kadangi pastarasis remiasi viešai prieinama informacija – spaudos ir interneto publikacijomis, duomenimis apie ieškovui iškeltas baudžiamąsias bylas bei teismų priimtais nuosprendžiais – ir nebuvo skirti visuomenės informavimui ar konkrečių faktų skleidimui. Remiantis šiuo argumentu, teisėjų kolegija

[160] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-73-421/2024“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 24 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2245136#B_0.
[161] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-218-684/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 24 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1900614.

konstatavo, kad atsakovo vaizdo įrašuose išreikšta nuomonė negali būti laikoma žinia apie ieškovą, todėl apeliacinės instancijos teismas neturėjo pagrindo taikyti CK 2.24 straipsnio atsakomybės už tikrovės neatitinkančios informacijos paskleidimą[162].

Kiekvienu atveju, kai civiliniame procese įrodinėjimui pateikiami duomenys iš atvirųjų informacijos šaltinių, teismas vertina ne tik patį tokių duomenų egzistavimą, tačiau ir jų leistinumo, patikimumo, sąsajumo, tarpusavio ryšio, autentiškumo bei vientisumo aspektus. „*Įvertindamas įrodymus, teismas turi įsitikinti, ar pakanka įrodymų reikšmingoms bylos aplinkybėms nustatyti, ar tinkamai šalims paskirstyta įrodinėjimo pareiga, ar įrodymai turi ryšį su įrodinėjimo dalyku, ar jie leistini, patikimi, ar nepateikta suklastotų įrodymų, ar nepaneigtos pagal įstatymus nustatytos prezumpcijos, ar yra prejudicinių faktų; taip pat reikia įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą.[163]*“.

Leistinumo ir sąsajumo aspektai dažniausiai vertinami civilinėse bylose, kuriose proceso šalys pateikia viešai prieinamas nuotraukas ar vaizdo įrašus kaip įrodymus byloje. Tokiose bylose pagrindinė problematika kyla vertinant tai, ar toks duomenų gavimas nepažeidžia įstatymų nustatytos tvarkos. „*Vertinant garso įrašo, kaip įrodinėjimo priemonės, leistinumą, visų pirma turi būti vertinama, ar šis įrodymas buvo gautas, nepažeidžiant subjektų, užfiksuotų įraše, teisių ir interesų, jų teisės į asmens duomenų apsaugą ir privatų gyvenimą.Apie tai, ar garso įrašas yra leistina įrodinėjimo priemonė, turi būti sprendžiama individualiai kiekvienoje konkrečioje byloje, atsižvelgiant į įrašo padarymo aplinkybes, fiksavimo būdą, priemones ir pan.[164]*“. Iš šio teismo išaiškinimo galima daryti prielaidą, jog net ir viešai paskelbtas garso įrašas, jei jis buvo įrašytas be asmens sutikimo, negali būti pripažintas tinkamu įrodymu civilinėje byloje. Remiantis EŽTT priimtais sprendimais bylose Kaczmarek prieš Lenkiją[165] bei Société Éditrice de Mediapart ir kiti prieš Prancūziją[166], viešai paskelbti garso įrašai, kurie buvo įrašyti neteisėtai, pažeidžia asmens teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą ir tokie byloje gauti duomenys paprastai nepripažįstami leistinais įrodymais.

---

[162] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-73-421/2024“, *supra note,* 160.

[163] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-347/2011“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 25 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/224168?id=20&item=doc&aktoid=224168.

[164] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 25 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2069635?id=20&item=doc&aktoid=2069635#B_0.

[165] „Case of Kaczmarek v. Poland“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 8 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-231432%22]}.

[166] „Case of Société Editrice de Mediapart and Others v. France“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 8 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-13087%22]}.

Civilinėse bylose, kuriose pateikiami gauti duomenys iš atvirųjų informacijos šaltinių, ypatingą dėmesį skiria ir tokių duomenų patikimumo, autentiškumo ir vientisumo vertinimui. Pavyzdžiui, LAT 2022 m. gruodžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje e3K-3-300-823/2022 pateikta internetinė nuoroda į „skelbiu.lt“ portalą, kurioje, pasak ieškovo, galima nustatyti, kad yra parduodamos baldinių plokščių atraižos, LAT pripažino, kad pateikta nuoroda neatitinka įrodymams keliamų reikalavimų[167]. Teismas šį verdiktą grindė tuo, jog byloje buvo pateikta bendro pobūdžio nuoroda į internetinį puslapį, ji neatitinka įrodymams keliamų reikalavimų, kadangi šia nuoroda pasiekiamas turinys yra kintantis ir nesudaro galimybės patikrinti, kokiais konkrečiai duomenimis yra remiamasi ir kas yra turinio autorius.

Toliau analizuojant bylose pateikiamų internetinių nuorodų teisinio vertinimo problematiką, kaip pavyzdį galima pateikti ir EŽTT priimtą sprendimą byloje Magyar Jeti ZRT prieš Vengriją. Šioje byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar žurnalisto viešai publikuotame straipsnyje pateikiama nuoroda į „YouTube“ kanale esantį vaizdo įrašą, kuriame galimai skleidžiamas šmeižiančio pobūdžio asmenis turinys, žurnalistui turi būti taikoma atsakomybė už šmeižiančio pobūdžio turinio skleidimą. EŽTT įvertinęs visas bylos aplinkybes, sprendime konstatavo, kad žurnalisto pateikiama nuoroda į internetinį puslapį savaime nepatvirtina ir neatkartoja šmeižiančio pobūdžio turinio į kurį ji veda. „*Nuorodos pasidalinimas neprilyginamas tradicinėms publikavimo formoms ir nesukelia atsakomybės už šmeižto paskleidimą. Atsakomybė už nuorodos pasidalinimą taikoma tik išimtinais atvejais, t. y. tik tada, kai asmuo, kuris pasidalino nuorodą į internetinį puslapį žinojo, kad jame esantis turinys yra neteisėtas ir pažeidžiantis asmens garbę ir orumą.*[168]“.

Tęsiant autentiškumo ir vientisumo aspektų vertinimo svarbą, LAT 2026 m. vasario 26 d. nutartyje civilinėje byloje e3K-3-12-1249/2026 buvo sprendžiama, ar pateikti elektroniniai laiškai, gali būti pripažinti įrodymais civilinėje byloje[169]. Kasacinis teismas byloje išaiškino tokių pateiktų duomenų autentiškumo ir vientisumo pagrindinius aspektus: „*Elektroniniai laiškai gali būti išsaugomi įvairiais formatais, priklausomai nuo programinės įrangos, kuri naudojama jiems sukurti ir siųsti (...). Pavyzdžiui, elektroniniai laiškai sukurti naudojant „Microsoft Outlook“ programą, paprastai yra saugomi .msg formatu. Būtent toks elektroninio laiško pirminis formatas, t. y. formatas, kuriuo failas buvo sukurtas, paprastai leidžia patikrinti elektroninio laiško metaduomenis, autentiškumą ir vientisumą. Kai elektroninio laiško turinys yra perkeliamas į „Word“ dokumentą ar konvertuojamas į PDF formato failą, toks dokumentas nebeatspindi elektroninio laiško pirminio formato, todėl CPK prasme nelaikytinas originaliu. Analogiškai vertintina ir*

[167] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-823/2022“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 25 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2132380?id=20&item=doc&aktoid=2132380.

[168] „Case of Magyar Jeti ZRT v. Hungary“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d., https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-187930%22]}.

[169] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2026 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-12-1249/2026“, *supra note*, 154.

„WhatsApp“ programėlės susirašinėjimo ekrano kopija. Ji neatspindi susirašinėjimo pirminio formato, kurio duomenys yra saugomi programėlės sistemoje, ir leidžia įvertinti tik pranešimo turinį. Taip pat ekrano kopija neleidžia patikrinti techninių duomenų, reikšmingų susirašinėjimo autentiškumui, pavyzdžiui, pranešimų kilmės, siuntimo laiko tikslumo, galimų pakeitimų ir pan.[170]“. Nagrinėjamoje byloje atsiskleidė ir kita svarbi civilinėse bylose vyraujanti aplinkybė – jeigu proceso šalis, šiuo atveju atsakovė, neteikia prašymo dėl pirminio elektroninių duomenų formato pateikimo, tuomet teismas remiasi ieškovės pateiktais duomenimis ir laiko juos patikimais, preziumuodamas, kad realiai šie duomenys egzistuoja ieškovės įrenginiuose ir jie nėra modifikuoti. „*Jei kyla ginčas, šalys paprastai pačios identifikuoja ginčytinus klausimus, todėl, nebent šalis iškelia elektroninio įrodymo autentiškumo klausimą, teismas neturi šio klausimo iškelti savo iniciatyva. Iš šalies, siekiančios remtis elektroniniu įrodymu, gali būti reikalaujama įrodyti jo autentiškumą – pavyzdžiui, pateikiant metaduomenis ar prašant priimti procesinį sprendimą, kad būtų gauti papildomi duomenys iš kitų asmenų, pavyzdžiui, patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjų, tik tuo atveju, jeigu kita šalis ginčija tokius įrodymus.*[171]“. Paprastai civilinėse bylose teismas proceso šalių neįpareigoja teikti elektroninius duomenis ar dokumentus jų pirminiu formatu, kadangi toks reikalavimas pažeistų proporcingumo ir ekonomiškumo principus – „*reikalavimas teikti visus elektroninius duomenis ar dokumentus jų pirminiu formatu galėtų sukelti nepagrįstų laiko ir finansinių sąnaudų vien tik tam, kad kita šalis ar teismas galėtų susipažinti su teikiamo įrodymo turiniu.*[172]“. Dėl šios priežasties elektroniniai dokumentai ir duomenys gali būti pateikiami visuotinai naudojamais formatais, nes toks pateikimo būdas yra laikomas priimtinu ir racionaliu elektroninių įrodymų pateikimo būdu[173].

EŽTT jurisprudencijoje pažymima, kad byloje gautus elektroninius laiškus būtina nuodugniai apžiūrėti ir įvertinti, atsižvelgiant ne tik į elektroninių laiškų autentiškumo bei vientisumo nustatymo aspektus, bet ir į tokių laiškų gavimo teisėtumo aspektus. Byloje Bărbulescu prieš Rumuniją buvo nagrinėjamas klausimas, ar darbdavio sprendimas atleisti darbuotoją buvo teisėtas. Šioje byloje buvo nustatyta, kad darbovietė naudojosi „Yahoo Messenger“ paskyra komunikacijai su klientais. Darbdavys stebėdamas susirašinėjus su klientais, pastebėjo, kad vienas jo darbuotojų darbo metu šia paskyra naudojosi asmeniniais tikslais, t. y. vykdė asmeninius pokalbius. Nustatęs šį faktą, darbdavys atleido darbuotoją remdamasis tuo, kad pastarasis pažeidė darbo vidaus taisykles. EŽTT savo sprendime konstatavo, kad, visų pirma, susirašinėjimas asmeniniais tikslais yra privatūs laiškai ir toks laiškų stebėjimas bei skaitymas autoriui nežinant pažeidžia asmens teisę

[170] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2026 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-12-1249/2026“, *supra note*, 154.
[171] *Ibid*.
[172] *Ibid*.
[173] *Ibid*.

į privatumą, ir antra, nustatė, kad darbuotojo atleidimas iš darbo, esant tokioms nustatytoms aplinkybėms, yra neteisėtas[174]. Tokios pat nuomonės laikosi ir Lietuvos Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija – 2022 m. priimtame sprendime nustatė, kad „*Įmonės, kurioje pareiškėja dirbo, direktorė ją neteisėtai atleido iš darbo, kaip atleidimo iš darbo pagrindą panaudojusi pareiškėjos asmeninį susirašinėjimą su kita Įmonės darbuotoja socialiniame tinkle „Facebook*“[175]“. Taigi, galima teigti, jog elektroniniai laiškai gali turėti įrodomąją vertę byloje tik tada, kai šie, visų pirma, yra gauti teisėtai.

Pabrėžtina, jog civilinėse bylose duomenų patikimumas, autentiškumas ir vientisumas vertinami ne tik elektroninių įrodymų, bet ir viešų spaudos publikacijų kontekste. LAT 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartyje civilinėje byloje 3K-3-347/2011 buvo sprendžiamas klausimas dėl istoriografiniame veikale paskelbtų duomenų, kurių šaltinis – archyvinė baudžiamoji (okupacinio režimo represinės struktūros) byla, teisinio kvalifikavimo, įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo[176]. Teismas pažymėjo, kad archyvinėse, ypač okupacinio režimo represinių struktūrų, bylose neretai aptinkama iškraipytų, melagingų, netikslių duomenų. Siekiant įvertinti gautų duomenų patikimumą, t.y. patikrinti, ar duomenys nebuvo suklastoti ar redaguoti, privaloma juos įvertinti individualiai per autentiškumo prizmę. Autentiškumo vertinimas apima tiek procesines, tiek technines priemones, pavyzdžiui, atitinkamo ekspertinio tyrimo atlikimą ir eksperto išvados parengimą vadovaujantis CPK 212 – 219 straipsnių nuostatomis[177]. Būtent šių procesinių ir techninių priemonių taikymas vertinimo metu sudaro prielaidas nustatyti tokio pobūdžio duomenų tikrumą, įvertinti jų patikimumą ir teisėtumą arba, priešingai, konstatuoti jų netikrumą ir neteisėtumą. „*Tik išsamus įvairių šaltinių palyginimas sudaro prielaidas atskirti tikrą informaciją nuo išgalvotos ir nustatyti šaltinio informatyvumą bei patikimumą. Remiantis vien tik archyvinės (okupacinių režimų represinių struktūrų) baudžiamosios bylos duomenimis negalimos kategoriškos išvados apie tam tikrų įvykių, faktų buvimą.*[178]“.

Galima teigti, kad civilinėse bylose elektroninės formos įrodymai įgyja vis didesnę reikšmę ir yra vis dažniau pripažįstami tinkama įrodinėjimo priemone. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių priimtinumas ir įrodomoji vertė siejama su tinkamu šių įrodymų vertinimu.

---

[174] „Case of Bărbulescu v. Romania“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d., https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-177082%22]}.

[175] „Išnagrinėjus skundą priimtas sprendimas dėl darbuotojų asmens duomenų tvarkymo (darbuotojo asmeninio susirašinėjimo tvarkymas)“, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d., https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/Sprendimas%20darbuotojo%20asmens%20duomenu%20tvarkymas%202022-10-07(1).pdf.

[176] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-347/2011“, *supra note*, 163.

[177] „Elektroninių įrodymų pavojai: skaitmeninės erdvės iššūkiai“, Infolex, žiūrėta 2026 m. vasario 16 d., https://www.infolex.lt/landing/?act=news&Tema=54&Str=137263.

[178] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-347/2011“, *op. cit.*

Pavyzdžiui, nagrinėjant viešojoje erdvėje užfiksuotus garbės ir orumo, dalykinės reputacijos pažeidimus, pagrindinė problematika kyla ties tinkamu viešai paskleistų teiginių ir juose esančių duomenų teisiniu kvalifikavimu. Tuo tarpu bylose, kuriose pateikiamos viešai prieinamos nuotraukos ir vaizdo įrašai, pagrindinė problematika kyla ties tokių duomenų panaudojimo leistinumo nustatymo ir autentiškumo bei vientisumo įvertinimo. Analizuojant LAT ir EŽTT priimtus sprendimus, nustatyta, kad bylose pateikiamos nuorodos į internetinius puslapius savaime negali būti laikomos savarankiškomis įrodinėjimo priemonėmis, tačiau gali turėti reikšmės kitų įrodymų kontekste. Taip pat nustatyta, kad bylose pateikiami elektroniniai laiškai pripažįstami kaip leistina įrodinėjimo priemone jei šie atitinka teisėtumo reikalavimus, kadangi duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimas neretai siejamas su teisės į privatų gyvenimą pažeidimais.

3.2. Duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika administraciniame procese

Administracinio proceso įrodymų rinkimo ir vertinimo sistema yra reglamentuojama įstatymo normomis ir grindžiama viešojo intereso apsaugos principu. Administracinėse bylose įrodinėjimo našta tenka valstybei (institucijai), todėl įrodymus paprastai renka pareigūnai, atliekantys administracinio nusižengimo tyrimą, kurie remiasi pareiškėjų ir liudytojų pateiktais įrodymais, stacionariomis ar mobiliosiomis pažeidimų fiksavimo sistemomis, valstybės registruose veikiančiomis programinėmis priemonėmis, taip pat neretai ir duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių. Tokie šaltiniai apima viešai prieinamas elektronines duomenų bazes, oficialias institucijų interneto svetaines bei kitus atvirai prieinamus informacijos išteklius, kuriuose kaupiami duomenys gali turėti reikšmės nustatant administracinio nusižengimo faktines aplinkybes.

Analizuojant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktiką, pastebėta, kad administracinėse bylose įrodinėjimas grindžiamas objektyviosios tiesos nustatymu, todėl ypatingas dėmesys yra skiriamas duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių teisėtumui, t. y. duomenų rinkimo būdo, tikslo ir apimties atitiktimi teisės normoms.

Vienas iš pavyzdžių – LVAT 2016 m. birželio 13 d. nutartyje administracinėje byloje A-408-858/2016 buvo sprendžiamas ginčas tarp pareiškėjo, administruojančio informacinę sistemą apie asmenų kreditingumą, ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos dėl pareiškėjo siekio gauti bei tvarkyti suinteresuoto asmens „Facebook“ tinkle skelbiamus duomenis jo mokumui įvertinti[179]. Šioje byloje teismas išaiškino, jog siekiant įvertinti asmens mokumą, rinkti duo-

[179] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-408-858/2016“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 25 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1285159?id=20&item=doc&aktoid=1285159.

menis iš socialinių tinklų galima tik tada, kai yra pateiktas aiškus asmens sutikimas su tokių duomenų tvarkymu. „*Sutikimas tvarkyti ypatingus asmens duomenis turi būti išreikštas aiškiai – rašytine, jai prilyginta ar kita forma, neabejotinai įrodančia duomenų subjekto valią. Iš išdėstytos sutikimo sąvokos matyti, jog duomenų subjekto valios pareiškimas susideda iš kelių elementų: jis yra duodamas savo noru (duomenų subjektas gali pasirinkti, o nesutikimo atveju nekyla apgaulės, bauginimo, prievartos ar reikšmingų neigiamų padarinių grėsmė), duodamas žinomai (pagrįstas informacija) ir yra konkretus (suprantamas, duomenų tvarkymo aprėptis ir padariniai aiškiai ir tiksliai nurodyti).*[180]“. Teismas analizuodamas faktines bylos aplinkybes nustatė, jog pareiškėjas neteisėtai rinko duomenis apie asmenį, kadangi pareiškėjo pateiktas asmens sutikimas buvo nekonkretus ir nepakankamai aiškus, t. y. sutikime nebuvo atskleista kokie duomenys bus renkami, kokia apimtimi ir kokie galimi padariniai. „*Iš bylos medžiagos matyti, kad be ginčo pranešime apie duomenų tvarkymą nurodytų konkrečių asmens duomenų, t. y. asmens vardo, pavardės, gimimo datos, gyvenamosios vietos, el. pašto adreso ir darbovietės, pranešama apie kitų asmens duomenų – „socialiniame tinkle skelbiamų duomenų“ – tvarkymą. Inspekcijai paprašius patikslinti, kokie socialiniame tinkle skelbiami asmens duomenys bus renkami, pareiškėjas nurodė, jog tvarkomi duomenys yra išvardijami prie paaiškinimų pridedamo sutikimo tekste. Vis dėlto, iš pareiškėjo asmeniui, kuriam siūloma įvertinti mokumą, teikiamo sutikimo teksto neįmanoma sudaryti išsamaus nagrinėjamos informacijos turinio apibūdinimo. Sutikimo tekstas – nerišlus, vartojamas angliškų ir lietuviškų terminų rinkinys.*[181]“. Taigi, teismas nustatė duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimą neteisėtu.

Apibendrinant galima teigti, kad duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių, tokių kaip socialiniai tinklai, panaudojimas savaime nėra draudžiamas administraciniuose ar kreditingumo vertinimo procesuose, tačiau tokio pobūdžio duomenys turi būti vertinami itin kritiškai. LVAT 2021 m. rugsėjo 15 d. nutartyje administracinėje byloje eA-2066-624/2021 pabrėžė, jog „*aplinkybė, kad atitinkami duomenys buvo gauti iš viešųjų registrų, savaime nepanaikina poreikio pagrįsti atitinkamų duomenų paskelbimo publikacijose teisėtumą*[182]“.

Analogiškos nuomonės laikosi ir EŽTT. EŽTT byloje Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy prieš Suomiją priimtame sprendime konstatavo, kad net ir tais atvejais, kai asmens duomenys jau yra paskelbti atviruosiuose informacijos šaltiniuose, savaime nepanaikina teisės į

[180] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-408-858/2016“, *supra note,* 175.
[181] *Ibid.*
[182] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2021 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2066-624/2021“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2024252?id=20&item=doc&aktoid=2024252.

privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą apsaugos, todėl visais atvejais būtina pagrįsti tokių duomenų panaudojimo teisėtumą[183]. Nustačius tokių duomenų neteisėtumą, bylą nagrinėjantis teismas privalo užtikrinti, kad šiais duomenimis nebūtų remiamasi priimant sprendimą dėl ginčo esmės[184].

Aplinkybę, kad duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių, administracinėse bylose neretai lieka tik faktinio pobūdžio informacija ir ne visais atvejais įgyja savarankiško įrodymo statusą, patvirtina ir šios LVAT nutartys:

LVAT 2025 m. spalio 29 d. nutartyje administracinėje byloje eA-639-492/2025 pateiktos viešai prieinamos „Google street view“ nuotraukos nebuvo pripažintos įrodymais, kadangi iš pateiktų nuotraukų teismas negalėjo nustatyti reikšmingų duomenų bylai nagrinėti: „(…) *argumentai iš esmės apie gatvės techninių parametrų pokyčius negali būti pagrindžiami nuotraukomis, kuriose užfiksuotas bendras vaizdas (...),nėra tikslių duomenų apie anksčiau, pareiškėjos teigimu, buvusį konkretų didesnį gatvės plotį, mažesnį šlaito plotą ar kitokį jo pasvirimo laipsnį, kuriuos būtų galima palyginti su esama padėtimi.*[185]“.

LVAT 2025 m. vasario 12 d. nutartyje administracinėje byloje eA-1367-624/2025 teismas įvertinęs pareiškėjo pateiktų naudojamų socialinių tinklų „Facebook“ ir „TikTok“ paskyrų turinį (nuotraukas bei vaizdo įrašus), konstatavo, kad šie duomenys neatitinka įrodymams keliamų reikalavimų. Teismas nurodė, jog minėti duomenys nepasižymėjo pakankamu patikimumu ir nebuvo pakankamai susieti su kitomis byloje nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis: „*pareiškėjo paskyroje nėra bendrų nuotraukų su jo sužadėtine / sutuoktine, įrašų apie sudarytą santuoką su krikščione ar kitokio pobūdžio įrašų, kas leistų asmenims, patekusiems į pareiškėjo puslapį, susidaryti įspūdį, kad asmuo vedė krikščionę. Jo paskyros profilyje nurodoma, jog asmuo yra vedęs, tačiau nėra nurodoma, kada asmuo vedė, kurioje šalyje įvyko vedybos ir kokį asmenį vedė.*[186]“.

LVAT 2025 m. vasario 12 d. nutartyje administracinėje byloje eA-1186-789/2025 teismas, įvertinęs pateiktos informacijos turinį, t. y. viešai prieinamą TV kanalo „HTB“ reportažą, ir jos pateikimo formą, nustatė, jog šie gauti duomenys neatitiko įrodymams keliamų sąsajumo, autentiškumo, vientisumo ir patikimumo kriterijų, todėl nesudarė pakankamo pagrindo juos laikyti leistinais ir vertintinais įrodymais administraciniame procese. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad „*skundžiamame Sprendime atsakovo pateikta internetinė nuoroda į TV kanalo „HTB“ reportažą yra rusų kalba, be to, nurodomas reportažas pagal internetinę nuorodą yra nepasiekiamas, į bylą*

[183] „Case of Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy v. Finland“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 13 d., https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-175121%22]}.
[184] „Elektroninių įrodymų pavojai: skaitmeninės erdvės iššūkiai“, *supra note*, 177.
[185] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2025 m. spalio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-639-492/2025“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2346093?id=20&item=doc&aktoid=2346093#B_0.
[186] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1367-624/2025“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2296250?id=20&item=doc&aktoid=2296250#B_0.

nėra pateikta jokia kita informacija, susijusi su minimu reportažu (nėra nurodyta detali informacija apie pareiškėjos pasisakymą reportaže, nepateikta stenograma lietuvių kalba, nėra pateikti duomenys, kur ir kaip ši informacija buvo naudojama ir pan.), todėl teismas neturi galimybės įvertinti atsakovo nurodytų aplinkybių dėl pareiškėjos teiktos informacijos ir negali patvirtinti Sprendime nurodytos informacijos, kurią, atsakovo teigimu, pateikė pareiškėja, keliamos grėsmės.[187]"

LVAT 2024 m. vasario 13 d. nutartyje administracinėje byloje eA-253-552/2024 buvo sprendžiamas ginčas dėl su nuotolinių lošimo veiklos teisėtumo. Tyrimo metu lošimų priežiūros tarnybos darbuotojas, prisijungęs prie vienos iš bendrovių valdomos interneto svetainės, nustatė, kad svetainė yra aktyvi ir prieinama interneto vartotojams registruotis bei dalyvauti lošimuose[188]. Byloje buvo pateiktos ekrano nuotraukos, kuriose buvo fiksuojamas prie svetainės prisijungimo faktas. Aiškinantis bylos aplinkybes, pirmosios instancijos teismas nustatė šiuos trūkumus: pateiktuose ekrano nuotraukose matoma data nesutampa su tyrime nurodyta data; byloje nepateikti konkretūs techninio pobūdžio įrodymai, kurie įrodytų, kad Lietuvoje registruoto interneto paslaugų tiekėjo suteiktu IP adresu galima prisijungti prie minėtosios svetainės; byloje nėra duomenų, ar svetainės patikrinimo metu veikė domeno blokavimo sistema; iš pateiktų nuotraukų nėra galimybės nustatyti, kas buvo prisijungęs prie svetainės; iš pateiktų nuotraukų nėra galimybės įsitikinti, kad žaidėjas gali realiai atlikti statymus; kontrolinis lošimas nebuvo atliktas[189].

LVAT išsiaiškinęs visas bylos aplinkybes, konstatavo, kad „*vienkartinio Tarnybos darbuotojo prisijungimo prie interneto svetainės faktas bei kelios ekranvaizdžio nuotraukos nėra pakankamas įrodymų kiekis nustatyti pažeidimą. Prisijungusio vartotojo paskyros buvo skirtingais vardais, lošėjo sąskaitoje nebuvo lėšų, o byloje nebuvo pateikta įrodymų, jog domenas nebuvo geoblokuojamas Lietuvos Respublikai. Be to, Tarnybos darbuotojas nesinaudojo VPN paslauga ar kitokiais technologiniais sprendimais, leidžiančiais paslėpti IP adresą ar „apeiti" geoblokavimo paslaugą. Nagrinėtoje byloje surinkti įrodymai nebuvo pakankami neginčijamai konstatuoti, jog interneto svetainės domenas buvo laisvai prieinamas žaidėjams iš Lietuvos Respublikos, nesinaudojantiems specialiais technologiniais sprendimais. Taip pat byloje surinkti įrodymai nebuvo pakankami pripažinti, kad tokie žaidėjai turėjo realią galimybę atsidaryti lošėjo sąskaitą, įnešti į ją pinigines lėšas ar atlikti statymus.*[190]". Duomenys gauti iš atvirųjų informacijos

[187] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1186-789/2025", INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2295398?id=20&item=doc&aktoid=2295398#B_0.

[188] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2024 m. vasario 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-253-552/2024", INFOLEX, žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2226005?id=20&item=doc&aktoid=2226005.

[189] *Ibid.*

[190] „LVAT: sprendimas dėl lošimų veiklos pripažinimo nelegalia turi būti grindžiamas pakankamu įrodymų kiekiu", LVAT, žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d., https://www.lvat.lt/naujienos/lvat-sprendimas-del-losimu-veiklos-pripazinimo-nelegalia-turi-buti-grindziamas-pakankamu-irodymu-kiekiu/1276.

šaltinių neatitiko įrodymams keliamų reikalavimų, t. y. nebuvo užtikrinti autentiškumo, vientisumo bei patikimumo aspektai.

Apibendrinant galima teigti, jog išanalizavus LVAT ir EŽTT priimtus sprendimus, nustatyta, kad duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo administracinėse bylose pagrindinė problematika siejama su jų teisėtumo vertinimu. Teismas bylose, kuriose buvo remiamasi asmens duomenimis rastais atviruosiuose informacijos šaltiniuose, konstatavo, kad tokio pobūdžio duomenys turi būti vertinami itin nuodugniai, kadangi vien aplinkybė, kad duomenys yra pasiekiami atvirojoje erdvėje, nesudaro pagrindo manyti, kad duomenys yra paskleisti teisėtai. Nustatyta, kad norint panaudoti duomenis gautus iš atviruųjų informacijos šaltinių, būtina pagrįsti atitinkamų duomenų paskelbimo interneto platybėse teisėtumą. Tai, kad duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimas administracinėse bylose kelia iššūkių, pagrindžia ir LVAT priimtos nutartys administracinėse bylose, kuriose buvo siekiama remtis viešomis, žiniasklaidos priemonėse, patalpintomis nuotraukomis bei vaizdo įrašais. Teismo vertinimu, norint duomenis gautus iš atviruųjų informacijos šaltinių pripažinti įrodymais byloje, jie turi būti surinkti, užfiksuoti ir pateikti taip, kad teismui analizuojant tokio pobūdžio duomenis nekiltų abejonės dėl jų patikimumo, autentiškumo ir vientisumo.

3.3. Duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika baudžiamajame procese

Baudžiamajame procese, skirtingai nuo kitų teisės šakų, taikomas griežčiausias įrodinėjimo standartas, t. y. kaltė turi būti įrodyta „be pagrįstų abejonių“, o bet kokios neišsklaidytos abejonės turi būti aiškinamos kaltinamojo naudai *(in dubio pro reo)*[191]. LAT yra išaiškinęs, jog „*kaltinamojo naudai aiškinamos ne bet kokios abejonės ir ne bet kada, o tik tokios, kurių neįmanoma pašalinti, ir tik tada, kai, išnaudojus visas galimybes, nepavyksta jų pašalinti. Pažymėtina ir tai, kad abejonių pašalinimo būdas yra ne tik BPK nustatytų veiksmų, kuriais tikrinami byloje esantys įrodymai ar gaunami nauji duomenys, atlikimas, bet ir tinkamas, atliktas laikantis įstatyme nustatytų taisyklių, įrodymų vertinimas. Abejonės gali kilti dėl bet kurių bylos elementų: dėl faktinių nusikalstamos veikos aplinkybių buvimo, dėl teisinių veikos požymių (nusikalstamos veikos sudėties elementų ar požymių, kitų nusikalstamos veikos kvalifikavimui reikšmingų aplinkybių) buvimo, dėl sąlygų, būtinų duomenų pripažinimui įrodymais, buvimo; dėl atskirų įrodymų patikimumo ir jų įrodomosios reikšmės; įrodymų visumos pakankamumo nusikalstamą veiką padariusio asmens kaltumui konstatuoti ar kitų nagrinėjant bylą sprendžiamų klausimų.*[192]“.

[191] Justinas Leonavičius, „Korupcinių nusikalstamų veikų dalykas – kyšis. Tam tikri diskusiniai ir probleminiai klausimai“, *Jurisprudencija* 32 (1) (2025): 234, https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1407773.
[192] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. sausio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-30-689/2018“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d.,

Taigi, galima daryti prielaidą, kad byloje esančių aplinkybių, o taip ir duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių, įrodinėjimas pasižymi itin griežtu vertinimu. Teismas, vertindamas įrodymus, privalo patikrinti visų byloje surinktų faktinių duomenų patikimumą, sąsajumą, teisėtumą ir pakankamumą su įrodinėjimo dalyku, taip pat įvertinti kiekvieną jų individualiai, tiek jų visumoje, nes visgi teismo baigiamojo akto priėmimo teisingumą lemia ne įrodinėjimo apimtis, o daromų teisinių išvadų pagrįstumas[193].

Analizuojant LAT priimtas nutartis baudžiamosiose bylose pastebėta, kad duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių yra remiamasi itin retai. LAT praktikoje, įrodymų vertinimo procese, tokie duomenys paprastai nėra laikomi pakankamais ir patikimais, kad galėtų būti pripažinti įrodymais.

Pavyzdžiui, LAT 2025 m. gruodžio 30 d. nutartyje baudžiamojoje byloje 2K-192-594/2025 buvo sprendžiamas klausimas dėl baudžiamosios atsakomybės numatytos LR BK 154 str. 1 d. (šmeižimas) taikymo. Byloje kaltinamoji buvo kaltinama tuo, kad per visuomenės informavimo priemonę, t. y. socialinių tinklų platformą „Facebook“, paskleidė apie kitą žmogų tikrovės neatitinkančią informaciją, siekiant paniekinti ir pažeminti tą asmenį. Vis dėlto, vertindamas byloje esančias faktines aplinkybes bei gautus duomenis, teismas atleido kaltinamąją nuo baudžiamosios atsakomybės grįsdamas tuo, kad duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių, t. y. „Facebook“, kuriais buvo grindžiama kaltė, buvo pripažinti nepatikimais, o taip pat nebuvo įrodytas ir paskleistų duomenų viešojoje erdvėje autentiškumas.

Teismas analizuodamas surinktas faktines aplinkybes byloje nustatė, jog „*byloje nėra tiksliai nustatyta, kokiose konkrečiai socialinio tinklo „Facebook“ grupėse buvo paskleista informacija, kokiu būdu tai buvo padaryta ir iš kokių įrenginių*.[194]“. Tokia pateiktų, ne iki galo aiškių, duomenų spraga lėmė, kad nebuvo identifikuotas konkretus informacijos paskleidimo subjektas, taip pat nebuvo nustatyta, kokiose grupėse ir kokiomis aplinkybėmis buvo paskelbta galimai šmeižianti informacija. Dėl šios priežasties teismas neturėjo galimybės įvertinti šių grupių pobūdžio, jų sukūrimo tikslo ir paskirties, aktyvumo bei narių skaičiaus, t. y. aplinkybių, reikšmingų sprendžiant dėl informacijos pavojingumo masto ir jos paskleidimo fakto. Taip pat teismas vertindamas surinktus duomenis pažymėjo, jog „*byloje nebuvo atliktas specialisto lingvisto vertinimas, t. y. nenustatyta, koks paskleistos informacijos turinys, ar ji yra šmeižiamojo pobūdžio, koks paskleidimo tikslas, kokia informacijos konotacija ir pan.(...)[195]*“. Esant tokioms esminėms abejonėms (nenustatytiems faktams), negali būti sprendžiama dėl baudžiamosios atsakomybės

https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1569573.

[193] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. spalio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-206-693/2017“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 28 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1527888.

[194] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. gruodžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-192-594/2025“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2357504?id=20&item=doc&aktoid=2357504.

taikymo. „*BPK 20 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad teisėjai įrodymus vertina pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą išsamiu ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu, vadovaudamiesi įstatymu. Teisėjų vidinis įsitikinimas vertinant įrodymus turi būti paremtas visų byloje esančių duomenų patikimumo patikrinimu, palyginimu, prieštaravimų pašalinimu ir savo sprendimų argumentavimu. Įrodymų patikimumas – tai vertinimo metu nustatoma savybė, reiškianti, kad duomenys atitinka tikrovę. Ar įrodymai yra patikimi, nustatoma išanalizavus jų gavimo tvarką, patikrinus BPK nustatytais veiksmais ir palyginus su kitais byloje esančiais įrodymais.*[196]*Taigi, bylą nagrinėjančio teismo kompetencija yra nuspręsti, kurie iš byloje esančių duomenų laikytini įrodymais, kokios išvados jais remiantis darytinos, ar byloje surinktų įrodymų pakanka išvadai, kad inkriminuojama nusikalstama veika (ne)turi baudžiamajame įstatyme nustatytus nusikalstamos veikos sudėties požymius.*[197]“.

Tai, kad vertinant duomenis gautus iš atvirųjų informacijos šaltinių būtina įrodyti tokių duomenų autentiškumą, patvirtina ir LAT 2022 m. birželio 28 d. nutartyje baudžiamojoje byloje 2K-188-387/2022[198] bei Tarptautinio Baudžiamojo Teismo (toliau – TBT) byloje „Prokuroras prieš Jean-Pierre Bemba Gombo“[199] priimti sprendimai.

Baudžiamojoje byloje 2K-188-387/2022 LAT konstatavo, kad siekiant įrodyti kaltinamojo kaltę, jog šis platino pornografinio turinio dalykus internete viešai visiems prieinamų skelbimų portaluose, vien tik iš byloje pateiktų internetinio skelbimo ekrano nuotraukų nėra galimybės nustatyti nei kas yra skelbimo autorius, nei kas sukūrė (pagamino) jame esantį turinį: „*(...) nepatvirtina ir net neleidžia daryti prielaidos apie ekrano nuotraukoje esančio skelbimo turinio elementų (jame panaudotų nuotraukų) gamybos autorystę;*[200]*“.*

Tuo tarpu, TBT byloje „Prokuroras prieš Jean-Pierre Bemba Gombo“, taip pat konstatavo, kad iš socialinio tinklo „Facebook“ užfiksuotų nuotraukų ekrano kopijos negali būti laikomos tinkamais įrodymais byloje, kai jų autentiškumas negali būti patvirtintas. Byloje teismas vertindamas šiuos duomenis nustatė, kad „Facebook“ platformoje šių nuotraukų nebėra, todėl nebėra galimybės nustatyti šio šaltinio IP adreso ir metaduomenų, kuriais būtų buvę galima identifikuoti

---

[195] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. gruodžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-192-594/2025“, *supra note,* 194.

[196] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2020 m. liepos 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-78-648/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1903125?id=20&item=doc&aktoid=1903125.

[197] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. gruodžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-192-594/2025“, *op. cit.*

[198] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2022 m. birželio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-188-387/2022“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 28 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2093569.

[199] „Situation in the Central African Republic in the case of The Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo”, ICC, žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d., https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2013_04725.PDF.

[200] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2022 m. birželio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-188-387/2022“, *op. cit.*

šaltinio autorių[201]. Taip pat pažymėjo, kad iš pateiktų ekrano kopijų nėra galimybės nustatyti tikslios datos ir laiko, kada šios nuotraukos buvo patalpintos socialiniame tinkle „Facebook“; kas šias nuotraukas įkėlė; kurioje vietoje buvo darytos nuotraukos; kas nuotraukoje esančius asmenis nufotografavo; ar nuotraukos nėra modifikuotos ir panašiai[202]. Dėl šių nustatytų trūkumų, teismas konstatavo, kad pateiktos ekrano kopijos neatitiko įrodymams keliamų patikimumo, autentiškumo, vientisumo ir prieinamumo reikalavimų.

Taigi, aptarus šias nutartis, darytina išvada, kad pagrindinė šių duomenų pripažinimo įrodymais problematika siejama su ribotomis galimybėmis nustatyti tikrąsias bylos faktines aplinkybes, visų pirma dėl nepakankamai pagrįsto jų autentiškumo ir vientisumo. Remiantis teismo išaiškinimu, duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių galima remtis tik tada, kai byloje yra nustatytas aiškus tokių duomenų „*vientisumas (ar duomenys nebuvo pakeisti ar sunaikinti neteisėtu būdu), prieinamumas (ar duomenys reikiamu metu yra prieinami teisę turintiems subjektams), autentiškumas (duomenų savybė, užtikrinanti, kad duomenys saugojimo, kaupimo, apdorojimo ir perdavimo metu nebūtų iškraipomi).*[203]“.

Pažymėtina, kad analizuojant ir kitas LAT nagrinėtas baudžiamąsias bylas, kuriose buvo siekiama remtis duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių[204], buvo nustatyta, kad neretai šių duomenų patikimumo, autentiškumo, prieinamumo ir vientisumo vertinimas reikalauja specialiųjų žinių skaitmeninių duomenų rinkimo srityje. Pavyzdžiui, vertinant duomenis gautus iš atvirųjų informacijos šaltinių, visais atvejais būtina atlikti šių duomenų techninę analizę (nustatyti šių duomenų metaduomenis). Nors BPK normos nereikalauja kiekvienoje byloje išnaudoti visas įmanomas įrodinėjimo priemones ar paskirti galimus specialiuosius tyrimus[205], tačiau siekiant išsamiai ir teisingai įvertinti tokius duomenis atsiranda ne tik kvalifikuotų ekspertų, turinčių specialiųjų žinių informacinių technologijų, elektroninių ryšių ir skaitmeninių įrankių taikymo srityse, poreikis[206], bet ir, kad baudžiamojo proceso subjektai nagrinėjantys baudžiamąsias bylas turėtų pakankamą specialiųjų žinių bagažą, svarba. „*Baudžiamojo proceso subjektai (ikiteisminio tyrimo pareigūnai, prokurorai, teisėjai), kurie privalo įvertinti gautus duomenis jų sąsajumo, leistinumo, patikimumo ir pakankamumo aspektais ir atlikę vertinimą priimti pagrįsta ir teisėtą procesinį*

[201] „Admissibility Of Open Source Information In ICC With Reference To The Bemba Case“, AmicusX, žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d., https://www.amicusx.com/post/admissibility-of-open-source-information-in-icc-with-reference-to-the-bemba-case.
[202] *Ibid.*
[203] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-214-489/2024“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 28 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2276862?id=20&item=doc&aktoid=2276862#B_0.
[204] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2026 m. sausio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-45-697/2026“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 28 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2358214?id=20&item=doc&aktoid=2358214#B_0.
[205] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. sausio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-61-594/2024“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 28 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2217291?id=20&item=doc&aktoid=2217291.
[206] „Elektroninių įrodymų pavojai: skaitmeninės erdvės iššūkiai“, *supra note,* 177.

sprendimą, objektyviai negali to padaryti, nes neturi pakankamai gilių specialiųjų atitinkamos srities žinių. Jau minėta, kad specialiosios žinios nėra teisinės žinios ir neišplaukia iš gyvenimiškos patirties.[207]“.

Aptarę duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių problematiką baudžiamosiose bylose, suponuoja poreikį pristatyti LAT nutartį, kurioje atskleidžiama kaip tokio pobūdžio duomenys buvo pripažinti įrodymais baudžiamajame procese.

Reikšmingu precedentu, kai duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių tapo įrodymais teisme, laikytina LAT 2022 m. gegužės 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-141-697/2022. Šioje byloje policijos pareigūnas buvo pripažintas kaltu dėl to, kad tarnybos metu nufilmavo nuogą pažeidėją ir nesant tam jokio tarnybinio būtinumo, įkėlė į pareigūnų susirašinėjimo ir pokalbių programos „Facebook Messenger“ grupę su siekiu iš jos pasijuokti su kitais susirašinėjimo ir pokalbių grupės nariais[208]. Galiausiai šis vaizdo įrašas išplito į viešąją erdvę.

Šioje byloje duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių nebuvo laikomi savaime pakankamais kaltei pagrįsti, tačiau šie duomenys buvo vertinami kartu su kitais įrodymais taikant teisėtumo, autentiškumo, vientisumo, sąsajumo ir pakankamumo kriterijus, o ir taip pat analizuojant jų tarpusavio ryšį su kitais byloje esančiais duomenimis. Įrodinėjimo proceso metu teismas vertino į socialinius tinklus išplitusio vaizdo įrašo vientisumą. Byloje atlikta vaizdo įrašo techninė analizė įrodė, kad paskleistas vaizdo įrašas yra vientisas, klastojimo ir modifikavimo požymių nebuvo nustatyta. Tuo tarpu, vertindamas sąsajumą su įrodinėjimo dalyku, teismas patvirtino, jog byloje esantys surinkti duomenys yra tiesiogiai susiję su kaltinimo esme, liudytojų parodymais, pateiktais procesiniais dokumentais bei kitais byloje surinktais duomenimis. Autentiškumo vertinimo metu buvo aiškiai identifikuotas vaizdo įrašo autorius bei konkreti „Facebook Messenger“ paskyra, kurioje šis vaizdo įrašas buvo patalpintas. Vaizdo įrašo išplatinimo faktas buvo pakankamas kaltei įrodyti: „*(...) vien pats vaizdo įrašo išplatinimo faktas yra pakankamas daryti išvadai apie tokiais nuteistojo veiksmais sukeltus sunkius padarinius.*[209]“.

Nors teismas vertindamas gautus duomenis negalėjo nustatyti, kas ir kaip pareigūno įkeltą vaizdo įrašą į pareigūnų „Facebook Messenger“ grupę paviešino žurnalistams, kurie vaizdo įrašą paviešino žiniasklaidos priemonėse, tačiau tai nekeitė kaltinimo esmės: „*Kasatoriaus argumentai, kad nenustačius šaltinio, iš kurio vėliau (jau po tokios informacijos įkėlimo į susirašinėjimo ir pokalbių grupę) į viešumą išplito vaizdo įrašas su apsinuoginusia nukentėjusiąja, nėra galimybės nuteistojo veiksmų sieti su kilusiais padariniais, neturi jokios nei faktinės, nei teisinės*

[207] Marina Gušauskienė ir Linas Belevičius, „Ar visada specialiųjų žinių panaudojimo baudžiamojoje byloje rezultatai laikytini patikimu įrodymų šaltiniu?, *Teisės apžvalga* 2 (14) (2016): 332, https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=445968.

[208] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2022 m. gegužės 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-141-697/2022“, INFOLEX, žiūrėta 2026 m. vasario 26 d., https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2079534?id=20&item=doc&aktoid=2079534.

[209] *Ibid.*

reikšmės veikos kvalifikavimui.[210]“. *„Nagrinėjamu atveju aplinkybė, kad programoje „Facebook Messenger“ grupei „(duomenys neskelbtini)“ priklausė tik pareigūnai ar buvę pareigūnai, nešalina viešumo požymio. Vaizdo įrašo su nuoga G. B. įkėlimas į internetinę platformą, kurios naudotojais buvo iki 70 asmenų, laikytinas neteisėtu informacijos apie privatų asmens gyvenimą paviešinimu.*[211]“.

Tai, kad duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių, tokių kaip „Facebook“, „Twitter“, „YouTube“ ir kitų, tampa reikšmingi nagrinėjant ir tarptautinius baudžiamuosius tyrimus įrodo TBT nagrinėtose bylose priimti sprendimai. Vis dėlto, prieš pradedant analizuoti konkrečius TBT praktikos pavyzdžius, kuriuose buvo remiamasi duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių, tikslinga pirmiausia pradėti nuo trumpo, šio teismo taikomų, įrodymų vertinimo principų ir kriterijų aptarimo.

TBT įrodymų priėmimo ir vertinimo normos yra aprašytos „Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos Statute, priimtame 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio Baudžiamojo Teismo įsteigimui[212]“, TBT išleistose taisyklėse: „Rules of Procedure and Evidence[213]“ bei protokole „Technical protocol for the provision of evidence, material witness and victims information in electronic form for their presentation during the Trial[214]“. Šiuose dokumentuose pažymima, kad įrodymų priimtinumas ir vertinimas teisme susideda iš trijų sudedamųjų dalių, t. y. tokių įrodymų svarbos, įrodomosios galios ir teisėtumo.

TBT įrodymų svarba grindžiama tuo, kad pateikti įrodymai turi būti susiję su nagrinėjama byla, jie turi būti aiškūs, teisėti ir patikimi. Tuo tarpu, įrodomoji galia grindžiama įrodymų patikimumo ir jų reikšmės nagrinėjamam klausimui vertinimu, t. y. vertinama, kaip ir kokiu mastu pateikti duomenys gali turėti įtakos vertinant bylos faktines aplinkybes. Šioje dalyje yra vertinamas gautų duomenų autentiškumas (nustatomi šaltinio metaduomenys ir galimas autorius), vientisumas (tikrinama, ar duomenys nebuvo modifikuoti ir kitaip pakeisti), pateikimo pobūdis (nustatoma, ar duomenys gauti iš pirminių, ar iš antrinių šaltinių), laikas (kada gauti duomenys, ar sutampa su nagrinėjamu įvykiu); tikslas (kokiu tikslu buvo paskelbti duomenys) ir prieinamumas

[210] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2022 m. gegužės 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-141-697/2022“, *supra note,* 208.
[211] *Ibid.*
[212] „Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos Statutas, priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio Baudžiamojo Teismo įsteigimui“, TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., https://www.e-tar.lt/mobile/legalAct.html?documentId=TAR.5FCEE93C5690&lang=lt.
[213] „Rules of Procedure and Evidence“, ICC, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RulesProcedureEvidenceEng.pdf.
[214] „Technical protocol for the provision of evidence, material witness and victims information in electronic form for their presentation during the Trial“, ICC, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RelatedRecords/CR2008_01599.PDF.

(ar yra galimybė patikrinti gautus duomenis)[215]. Galiausiai teisėtumas grindžiamas gautų duomenų atitikties teisės normoms vertinimu, kartu įvertinant galimą kaltinamojo teisių pažeidimų riziką.

Viena pirmųjų ir reikšmingiausių bylų, kurioje daugiausia buvo remiamasi duomenimis gautais iš atvirųjų informacijos šaltinių priimant TBT arešto orderį, laikoma „Prokuroras prieš Mahmoud Mustafa Busayf Al-Werfalli“[216]. Šioje byloje ginkluotosios grupuotės „Al-Saiqa“ narys Al-Werfalli yra kaltinamas karo metu įvykdęs 33 žmogžudystes Bengazyje, Libijoje. Kaltinimas grįstas tuo, kad byloje viena iš nevyriausybinių organizacijų pateikė septynis socialiniame tinkle „Facebook“ užfiksuotus vaizdo įrašus, kuriuose matoma, kaip pastarasis laikydamas rankoje šaunamąjį ginklą, nušauna 33 civilius asmenis. Viename iš vaizdo įrašų matoma, kaip *„Al- Werfalli vilkėdamas kamufliažinį kostiumą, laikantis rankoje šaunamąjį ginklą, iškėlęs rankas bėgioja po teritoriją ir šaukia: „Pakelk rankas!“. Po to vaizdo įraše matoma, kaip Al-Werfalli laikydamas šaunamąjį ginklą kairiąja ranka, nušauna asmenį ir šis pargriūva ant žemės. Prieina prie šio asmens ir dar kelis kartus paleidžia šūvius į jau ant žemės gulintį asmenį ir, galiausiai, pasako: „Buvai suklaidintas to, kuris tau pakenkė. Buvai suklaidintas Šėtono“. Vaizdo įrašas paskelbtas „Facebook“ platformoje 2016 m. birželio 3 d.*“[217]. Iš šio vaizdo įrašo buvo galima matyti ne tik tai, kas ir kokias nusikalstamas veikas įvykdė, bet ir, kuriose konkrečiai vietose jos buvo įvykdytos. Atsižvelgiant į tai, kad Al-Werfalli buvo „Al-Saiqa“ grupuotės narys ir buvo susijęs su grupuotės vykdoma veikla, teismas konstatavo, kad Al-Werfalli užfiksuoti veiksmai socialiniame tinkle yra įvykdyti ginkluotojo konflikto kontekste ir šie padaryti nusikaltimai turi būti kvalifikuotini kaip karo nusikaltimai[218]. Ši byla iki šiol yra nagrinėjama, o joje pateikti duomenys ir toliau yra vertinami.

Ne ką mažiau reikšminga TBT byla yra laikoma ir „Prokuroras prieš Ahmadą Al Faqi Al Mahdi[219]“. Šioje byloje kaltinamajam Ahmad Al Faqi Al Mahdi buvo pareikšti kaltinimai dėl įvykdytų karo nusikaltimų, kurie pasireiškė tyčiniais išpuoliais prieš religinės ir istorinės reikšmės (UNESCO) objektus[220]. Remiantis atviruosiuose šaltiniuose patalpintais palydoviniais žemėlapiais, vaizdo įrašais „Youtube“ platformoje, žiniasklaidoje paskelbtomis publikacijomis ir kitais

[215] „Open Source Evidence and the International Criminal Court“, Harvard Human Rights journal, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., https://journals.law.harvard.edu/hrj/2019/04/open-source-evidence-and-the-international-criminal-court/.
[216] „Situation in Libya in the case of Prosecutor v. Mahmoud Mustafa Busayf Al-Werfalli“, ICC, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2017_05031.PDF.
[217] *Ibid.*, 8.
[218] *Ibid.*, 14.
[219] „Al Mahdi case. Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi“, ICC, žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d.,https://www.icc-cpi.int/mali/al-mahdi.
[220] *Ibid.*

byloje surinktais įrodymais, Al Mahdi buvo pripažintas kaltu ir jam buvo skirta baudžiamoji atsakomybė[221].

Tuo tarpu, nagrinėjant Tarptautinio Teisingumo Teismo (toliau – TTT) bylas, pastebima, kad, pavyzdžiui, byloje „Gambija prieš Myanmarą“[222], siekiant įrodyti įvykdytus galimus genocido nusikaltimus, taip pat yra remiamasi iš atvirųjų informacijos šaltinių surinkta medžiaga. Nors ši byla iki šiol yra nagrinėjama, TTT skelbia, kad jau šiuo metu turi pakankamai duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių kaltei įrodyti. Vieni jų – „Facebook“ platformoje Myanmaro kariuomenės narių paskelbti įrašai. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad Myanmaro kariuomenės nariai, prisijungdami prie Myanmaro kariuomenei priklausančių kompiuterių, savo „Facebook“ paskyrose dalinosi įvairiomis nuotraukomis ir vaizdo įrašais kurstančiais smurtą ir neapykantą „Rohingya“ musulmonų atžvilgiu[223]. Be šių duomenų, byloje taip pat yra remiamasi ir viešai prieinamais palydoviniais vaizdais, kuriais fiksuojami „Rohingya“ musulmonų gyvenvietės vaizdai, leidžiantys palyginti „Rohingya“ gyvenviečių vaizdą prieš išpuolius ir po jų[224].

Tai, kad duomenys surinkti iš atvirųjų informacijos šaltinių gali turėti didelę reikšmę atskleidžiant svarbias faktines aplinkybes teismo procese, iliustruoja ir EŽTT nagrinėtoje byloje „Ponomarenko ir kiti prieš Ukrainą ir Rusiją“ pateiktas įrodymų rinkinys[225]. Europos žmogaus teisių advokacijos centras (*angl. European Human Rights Advocacy Centre*) siekdamas apginti 25 byloje dalyvaujančių pareiškėjų pažeistas teises, Europos Žmogaus teisių teisme kaip įrodymu rėmėsi tyrimų grupės „Forensic Architecture“ sukurta interaktyvia skaitmenine platforma (palydoviniu žemėlapiu). Joje buvo integruoti iš atvirai prieinamų šaltinių surinkti patikimi duomenys, įskaitant nuotraukas, vaizdo įrašus, publikacijas ir kitą medžiagą, demonstruojantys Rusijos karinių padalinių ir technikos buvimą Ilovaiskio regione ir jo apylinkėse[226].

Apibendrinant galima teigti, kad baudžiamajame procese, skirtingai nei kitose teisės šakose, taikomas griežčiausias įrodinėjimo standartas – kaltė turi būti įrodyta „be pagrįstų abejonių“. Šis standartas suponuoja itin griežtą visų faktinių bylos aplinkybių vertinimą, ypatingą dėmesį skiriant įrodymų autentiškumo ir vientisumo užtikrinimui.

---

[221] „ICC Pre-Trial Chamber I confirms the charge against Ahmad Al Faqi Al Mahdi and commits him to trial“, ICC, žiūrėta balandžio 17 d., https://www.icc-cpi.int/news/icc-pre-trial-chamber-i-confirms-charge-against-ahmad-al-faqi-al-mahdi-and-commits-him-trial.

[222] „The Gambia v. Myanmar“, ICJ, žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d., https://www.icj-cij.org/case/178.

[223] „Most comprehensive genocide case ever': The Gambia presses Myanmar at ICJ“, TRTWORLD, žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d., https://www.trtworld.com/article/8cda89dd111a.

[224] *Ibid.*

[225] „Case of Ponomarenko and others V Ukraine and Russia“, HUDOC, žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-177144%22]}.

[226] „Ponomarenko and others V Ukraine and Russia“, EHRAC, žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d., https://ehrac.org.uk/en_gb/key-ehrac-cases/ponomarenko-and-others-v-ukraine-and-russia/.

Analizuojant LAT praktiką baudžiamosiose bylose matyti, kad duomenimis gautais iš atviruų informacijos šaltinių remiamasi itin retai, o jei ir remiamasi – šie duomenys dažnu atveju neišpildo įrodymams keliamų autentiškumo, prieinamumo ir vientisumo reikalavimų.

Analizuojant EŽTT, TBT ir TTT bylas, matyti, kad iš atviruų informacijos šaltinių gautais duomenimis nagrinėjamose bylose remiamasi daug dažniau. Tai iš dalies lemia tai, kad tarptautinių teismų procesuose aktyviai dalyvauja įvairios nevyriausybinės organizacijos, kurios, vykdydamos tiriamąją veiklą atviruosiuose informacijos šaltiniuose, reikšmingai prisideda prie bylose svarbių faktinių aplinkybių nustatymo. Bet ir tai, kad šie teismai vertindami tokius duomenis, vadovaujasi per ilgametę praktiką susiformavusiomis duomenų gautų iš atviruų informacijos šaltinių vertinimo taisyklėmis.

IŠVADOS

1. Bendrąja prasme duomenimis laikomi neapdoroti faktai apie stebimus tikrovės objektus, procesus ir veiklą, taip pat tekstiniai, vaizdo ir garso įrašai bei kiti informacijos elementai, kuriuos galima rinkti, saugoti ir apdoroti. Nustatyta, kad svarbiausia ir labiausiai teisiškai reglamentuojama duomenų kategorija laikoma asmens duomenys, kurių apsauga Lietuvos Respublikoje užtikrinama Lietuvos Respublikos duomenų teisinės apsaugos įstatymu, įgyvendinančiu Europos Sąjungos Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatas.

2. Atviraisiais informacijos šaltiniais paprastai laikoma informacinė erdvė, apimanti tradicinę žiniasklaidą, internetą, viešuosius registrus bei kitas skaitmenines platformas, kurių turinys yra viešas ir prieinamas visiems suinteresuotiems subjektams. Šie šaltiniai sudaro galimybę informaciją ir joje esančius duomenis stebėti realiuoju laiku, juos kaupti bei analizuoti be tiesioginės sąveikos su šių šaltinių kūrėjais ar valdytojais. Nustatyta, kad iš šių šaltinių gauti duomenys gali būti reikšmingi nacionalinio saugumo ir teisminio nagrinėjimo kontekstuose siekiant atskleisti svarbias įvykio faktines aplinkybes.

3. Esamas Lietuvos Respublikoje teisinis reglamentavimas, numatantis įrodymų rinkimo tvarką, nepakankamai aiškiai apibrėžia duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių rinkimo, išėmimo ir saugojimo procedūras. Daroma prielaida, kad būtent dėl šios priežasties teisminio nagrinėjimo įrodinėjimo procese nėra iki galo užtikrinami šių duomenų teisėtumo, patikimumo, autentiškumo ir vientisumo aspektai, dėl ko duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių neįgyja savarankiško įrodymo statuso.

4. Lietuvos teismų jurisprudencijoje duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių kur kas rečiau įgyja savarankišką įrodymų statusą nei tarptautinių teismų praktikoje. Remiantis atliktu tyrimu civilinėse, administracinėse ir baudžiamosiose bylose, duomenys gauti iš atvirųjų informacijos šaltinių dažniausiai neįgyja įrodymų statuso dėl nepakankamai pagrįsto jų patikimumo. Nustatyta, kad siekiant tokio pobūdžio duomenis pripažinti įrodymais, būtina atlikti specialiuosius tyrimus, kurių metu būtų patvirtinta gautų duomenų kilmė, autentiškumas bei turinio vientisumas.

5. Tarptautinių teismų praktikoje dažnesnį duomenų gautų iš atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimą lemia ne tik aiškios, per ilgametę praktiką suformuotos, tokio pobūdžio duomenų vertinimo taisyklės, tačiau ir aktyvus nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas įrodinėjimo procese, kurių atliekami tyrimai, pasitelkiant atviruosius informacijos šaltinius, prisideda prie bylose reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymo.

PASIŪLYMAI

1. Siūlytina Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymu parengti duomenų rinkimo, išėmimo ir saugojimo iš atvirųjų informacijos šaltinių tvarkos aprašą, užtikrinant įrodymams keliamų teisėtumo, patikimumo, autentiškumo bei vientisumo reikalavimų įgyvendinimą.

2. Organizuoti specializuotus mokymus ikiteisminį tyrimą atliekantiems pareigūnams, prokurorams bei teisėjams, siekiant ugdyti jų gebėjimus dirbti su atviraisiais informacijos šaltiniais. Tokiuose mokymuose turėtų būti pristatomi duomenų rinkimo, gavimo, saugojimo ir išėmimo iš atvirųjų informacijos šaltinių bendrieji principai, metodai bei praktinio taikymo gairės.

3. Skatinti bendradarbiavimą ir gerosios praktikos keitimąsi tarp teisėsaugos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų, siekiant ikiteisminio tyrimo metu bei teisminio nagrinėjimo metu įtraukti nevyriausybinių organizacijų atliekamus tyrimus OSINT veikloje.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai:

1. „Lietuvos Respublikos Konstitucija“. LRS. Žiūrėta 2026 m. vasario 16 d. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm.
2. „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj/lit.
3. „Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje, 2007 m. gruodžio 13 d.“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. vasario 2 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:12007L/TXT.
4. „Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (suvestinė redakcija)“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT.
5. „Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS NR. 108)“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.A28CF120BC09.
6. „Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos Statutas, priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio Baudžiamojo Teismo įsteigimui“. TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. https://www.e-tar.lt/mobile/legalAct.html?documentId=TAR.5FCEE93C5690&lang=lt.
7. „2016 m. balandžio 27 d. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)”. EUR-Lex. Žiūrėta 2025 m. spalio 25 d. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/lit.
8. „Dėl Europos įrodymų pateikimo orderių ir Europos įrodymų saugojimo orderių elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese ir laisvės atėmimo bausmių vykdymui pasibaigus baudžiamajam procesui“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. vasario 18 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32023R1543.
9. „2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių)“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32002L0058.

10. „2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680.
11. „Kuria nustatomos suderintos paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų skyrimo elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese rinkti taisyklės“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. vasario 18 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32023L1544.
12. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 12 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.67B5099C5848/asr.
13. „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 12 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr.
14. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/asr.
15. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.299D835159BE.
16. „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 13 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/asr.
17. „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 11 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E7C18F61454/asr.
18. „Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActEditions/TAR.82D8168D3049?faces-redirect=true.
19. „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 3 d. https://www.e-tar.lt/portal/it/legalAct/TAR.CA89372D00AA/asr?csrt=8489600503686317176.
20. „Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 4 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.065AB8483E1E/asr.

Specialioji literatūra:

21. Aalto-Setälä, Sofia, Luca Caroli, Julia Freytag, Maria F. Jaramillo Gomez, ir Joshua Lim. *Leiden Guidelines on the Use of Digitally Derived Evidence in International Criminal Courts and Tribunals.* Kalshoven-Giekes Forum and Universiteit Leiden Grotius Centre, 2022. https://leiden-guidelines.netlify.app/assets/Leiden%20Guidelines%20on%20the%20Use%20of%20DDE%20in%20ICCTs_20220404.pdf.

22. Akhgar, Babak, P. Saskia Bayerl, ir Fraser Sampson. *Open Source Intelligence Investigation: From Strategy to Implementation.* Springer International Publishing, 2016. https://books.google.lt/books?id=39zTDQAAQBAJ&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

23. Çalı, Başak, Joseph Finnerty, Lindsay Freeman, Alexa Koenig, Libby McAvoy, Yvonne McDermott Rees, Daragh Murray, Jana Sadler-Forster, Raquel Vazque Llorente, ir Sarah Zarmsky. *Evaluating digital open source imagery: A guide for judges and fact-finders,* Berlin, 2024. https://www.trueproject.co.uk/_files/ugd/55728f_08a39711900b42afb50298a2f21f47a1.pdf.

24. D'Alessandra, Federica, Sander Couch, Ilina Georgieva, Marieke De Hoon, Brianne McGonigle Leyh, ir Jolien Quispel. *Handbook on Civil Society Documentation of Serious Human Rights Violations.* Public International Law & Policy Group, 2016. https://static1.squarespace.com/static/5900b58e1b631bffa367167e/t/59dfab4480bd5ef9add73271/1507830600233/Handbook-on-Civil-Society-Documentation-of-Serious-Human-Rights-Violations_c.pdf.

25. Dubberley, Sam, Alexa Koenig, ir Daragh Murray. *Digital Witness: Using Open Source Information for Human Rights Investigation, Documentation, and Accountability*. Oxford University Press, 2020. https://books.google.lt/books/about/Digital_Witness.html?id=Q6rDDwAAQBAJ&redir_esc=y.

26. Dubberley, Sam, ir Gabriela Ivens. *Outlining a Human-Rights Based Approach to Digital Open Source Investigations.* Human Rights Centre, University of Essex, 2022. https://repository.essex.ac.uk/32642/1/Outlining%20a%20Human-Rights%20Based%20Approach%20to%20Digital%20Open%20Source%20Investigations.pdf.

27. Dzemydienė, Dalė, ir Ramutė Naujikienė. *Informacinės sistemos. Duomenų struktūros ir valdymas.* Lietuvos teisės universitetas, 2004.

https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/4a01bf48-e3e7-47b7-9d1e-5e71b8286d7a/content.

28. Mason, Stephen, ir Daniel Seng. *Electronic Evidence.* Institute Of Advanced Legal Studies, 2017. https://dlib.phenikaa-uni.edu.vn/flowpaper/simple_document.php?subfolder=14/20/99/&doc=14209999810689101834056833094734066207 9&bitsid=7f870cba-329c-4ba3-bdd3-b21b70a58dba&uid=.
29. Mikelėnas, Valentinas, Vytautas Nekrošius, Egidija Tamošiūnienė, Vigita Vėbraitė, Artūras Driukas, Rimantas Simaitis, Egidijus Laužikas, Aurimas Brazdeikis, ir Sigitas Barakauskas. *Civilinio proceso teisė. Bendroji dalis. 1 knyga.* Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020.
30. Riley, Jenn. *Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it For?.* National Information Standarts Organization, 2017. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/82117494/Understanding_20Metadata-libre.pdf?1647224735=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DUnderstanding_Metadata_What_is_Metadata.pdf&Expires=1770570821&Signature=QQQRtuilAWO-B56FW1EzNFRc3pcn1fbNEElTbEPr2JQYVC2X05vWADMaEp3p-K5XSS3Oo11D3SH2j0Hk6VYFUPj7P4hd50dUb3Of2B80hSckrrprZfzCEAS9FsMrixJz0q4Ey4Z3kXIeW9iI1mXlUq67Q9vL6EDQpjlSAqLXWyL7JR0r0VZmk0Q4D~zpMZZRADRR4yt4RKnMqN-dO~XbTjEloLBtS9mNHntGOFPBGGstMRJm9NRAH211CtzqGys7EngYai2ErY070UFae5XHtJVp6IBk59wZUDJy1MA6dbqdS418qqmwd-ZIFtkYeBViGGo9BJRvA2MzEj70HtaREw__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA.

Moksliniai šaltiniai:

31. Ackoff, Russell Lincoln. „From data to wisdom“. *Journal of Applied Systems Analysis*, Vol. 16 (1989): 3-9.
32. Ajayi, Victor Oluwatosin. „A Review on Primary Sources of Data and Secondary Sources of Data“. *Universal Journal of Arts, Humanities, Science and Technology Education Research*, Volume 2, Issue. 3 (2023): 1-3. https://doi.org/10.5281/zenodo.16739602.
33. Al-Billeh, Tareq, Ali Al-Hammouri, Tawfiq Khashashneh, Mohammad Al Makhmari ir H. Al Kalbani. „Digital Evidence in Human Rights Violations and International Criminal Justice“. *Journal of Human Rights, Culture and Legal System*, vol. 4 (3) (2024): 842-871. file:///C:/Users/e0077537/Downloads/10-Tareq+Al-Billeh.pdf.

34. Arshad, Humaira, Aman Bin Jantan, ir Oludare Isaac Abiodun. „Digital Forensics: Review of Issues in Scientific Validation of Digital Evidence“. *Journal of information processing systems*, vol 14 (2) (2018): 346-376. https://www.researchgate.net/profile/Oludare-Abiodun-2/publication/326847672_Digital_Forensics_Review_of_Issues_in_Scientific_Validation_of_Digital_Evidence/links/5b702177299bf14c6d9acbeb/Digital-Forensics-Review-of-Issues-in-Scientific-Validation-of-Digital-Evidence.pdf.
35. Block, Ludo. „The long history of OSINT“. *Journal of Intelligence History* (2023): 1-2. https://www.researchgate.net/publication/371580573_The_long_history_of_OSINT.
36. Böhm, Isabelle, ir Samuel Lolagar. „Open source intelligence. Introduction, legal, and ethical considerations”. *International Cybersecurity Law Review,* Volume 2 (2021): 317-337. https://link.springer.com/article/10.1365/s43439-021-00042-7.
37. Floridi, Luciano, ir Mariarosaria Taddeo. „What Is Data Ethics?“. *Philosophical Transactions of the Royal Society A,* Volume 374 Issue 2083 (2016): 2-3. https://royalsocietypublishing.org/doi/epdf/10.1098/rsta.2016.0360.
38. Ghioni, Riccardo, Mariarosaria Taddeo, ir Luciano Floridi. „Open source intelligence and AI: a systematic review of the GELSI literature“. *AI & SOCIETY*, vol. 39 (2023): 1827-1842. file:///C:/Users/e0077537/Downloads/s00146-023-01628-x.pdf.
39. Grimm, Paul W., Michael V. Ziccardi Esq, ir Alexander W. Major Esq. „Back to the Future: Lorraine v. Markel American Insurance Co. and New Findings on the Admissibility of Electronically Stored Information“. *Akron Law Journals* (2015). https://ideaexchange.uakron.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1179&context=akronlawreview.
40. Gušauskienė, Marina, ir Linas Belevičius. „Ar visada specialiųjų žinių panaudojimo baudžiamojoje byloje rezultatai laikytini patikimu įrodymų šaltiniu?“. *Teisės apžvalga* 2 (14) (2016): 332. https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=445968.
41. Hale, Britta, ir Chelsea Komlo. „On End-to-End Encryption“. *Cryptology ePrint Archive* (2022): 1-3. *https://eprint.iacr.org/2022/449.pdf*.
42. Herrera, Jhon, Paulo Alonso Gaona-Garcia, ir Salvador Sánchez-Alonso. „Open-Source Intelligence Educational Resources: A Visual Perpective Analysis?“. *Applied Sciences* 10 (21) (2020): 1-25. https://www.researchgate.net/publication/346601172_Open-Source_Intelligence_Educational_Resources_A_Visual_Perspective_Analysis.
43. Jokubauskas, Remigijus, ir Marek Swierczynski. “Electronic Evidence in Intellectual Property Disputes under the Council of Europe’s Guidelines“. *Masaryk university*

journal of law and technology, vol. 14, 2 (2020): 303-319. https://journals.muni.cz/mujlt/article/view/12710/11655.

44. Juozapavičius, Andrius, ir Erika Leonaitė. „Procedūriniai įrodymų leistinumo aspektai baudžiamajame procese“. *Teisė*, vol. 121 (2021): 80. https://www.journals.vu.lt/teise/en/article/download/25168/24459.
45. Kaklys, Karolis. „LR CK 1.93 str. 6 d. įrodymų leistinumo išimties taisyklės taikymo praktiniai-probleminiai ypatumai“. *Socialiniai tyrimai*, vol. 45(2) (2022): 72-73. https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1150347.
46. Kančauskienė, Jolita. „Computer Forensics and Electronic Evidence in Criminal Legal Proceedings: Lithuania’s Experience“. *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review*, 16 (2019): 11-24. file:///C:/Users/e0077537/Downloads/stevenwhittle,+DEESLR_2019_Vol16_Article3_Jolita-Kancauskiene_final%20(1).pdf.
47. Kiškytė, Jurga. „Elektroniniai įrodymai civiliniame procese“. *Mokslinės minties šventė* (2007): 378-385. https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/b9c74286-9f19-4853-bace-a1d1cadd8697/content.
48. Krikščiūnas, Rolandas, ir Snieguolė Matulienė. „Peculiarities of averment stages in cases of administrative offences“. *Jurisprudencija* 18(2) (2011): 668. https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/612/574.
49. Laudon, Kenneth C., ir Jane P. Laudon. „Essentials of Management Information Systems“. *New Jersey: Prentice-Hall*, trečias leidimas (1999): 8.
50. Leonavičius, Justinas. „Korupcinių nusikalstamų veikų dalykas – kyšis. Tam tikri diskusiniai ir probleminiai klausimai“. *Jurisprudencija* 32 (1) (2025): 234. https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1407773.
51. Marcinauskaitė, Renata. „Electronic Evidence in Criminal Proceedings“. *Towards Coherence In Criminal Justice: Challenges, Discussions and/or Solutions*, Jolanta Zajančkauskienė, Rima Ažubalytė, Fedosiuk Oleg, 183-201. Berlin: Peter Lang, 2024.
52. Murray, Daragh, Yvonne McDermott, ir K. Alexa Koenig. „Mapping the Use of Open Source Research in UN Human Rights Investigations“. *Journal of Human Rights Practise* (2022): 558-560. https://academic.oup.com/jhrp/article/14/2/554/6573245.
53. Nekrošius, Vytautas, ir Jurgis Bartkus. „Įrodinėjimo standarto paieškos Lietuvos Respublikos civiliniame procese“. *Teisė*, vol. 132 (2024): 12-17. https://www.zurnalai.vu.lt/teise/en/article/view/36804/34734.
54. Nyeste, Peter. „The use of the open source intelligence in the criminal investigations“. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право"*, vol. 1(21) (2020): 1-10. https://real.mtak.hu/109325/1/20npptci.pdf.

55. Pakštaitis, Laurynas. „Kaltės įrodinėjimo teisėsaugos veikloje klausimai“. *Public security and public order*, 27 (2021): 96. https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/6556/5380.
56. Posey, Clay, Paul Benjamin Lowry, Tom L Roberts, ir T Selwyn Ellis. „Proposing the online community self-disclosure model: the case of working professionals in France and the U.K. who use online communities“. *European Journal of Information Systems,* vol. 19 No. 2 (2010): 181-195.
57. Pranevičienė, Birutė. „Limiting of the right to privacy in the context of protection of national security“. *Jurisprudencija 18(4)* (2011): 1609-1622. https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/37854499-b31d-41a0-8121-2cabc3821373/content.
58. Rahman, MD Sazibur. „The Art of Open Source Intelligence (OSINT): Addressing Cybercrime, Opportunities, and Challenges“. *SSRN* (2025). https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5281845.
59. Norkus, Rimvydas. „Įrodymai ir įrodinėjimas administraciniame procese“. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 2(12)* (2007): 158-159. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/d1_lvat_biuletenis_12.pdf.
60. Stankevičiūtė, Sigutė. „Asmens duomenų rinkimo elektroninėje erdvėje teisėsaugos ir žvalgybos tikslais reglamentavimas“. Daktaro disertacija, Mykolo Romerio Universitetas, 2020. https://cris.mruni.eu/cris/entities/etd/7584e407-6720-414b-8b49-ec8a616471f1.
61. Sunde, Nina, ir Itiel E. Dror. „Cognitive and human factors in digital forensics: Problems, challenges, and the way forward“. *Digital investigation*, vol. 29 (2019): 101-108. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1742287619300441.
62. Sutikno, Tole, ir Iqbal Busthomi. „Capabilities of cellebrite universal forensics extraction device in mobile device forensics“. *Computer Science and Information Technologies*, vol. 5 (3) (2024): 254-255. http://www.iaesprime.com/index.php/csit/article/view/459/188.
63. Szymoniak, Sabina, ir Kacper Foks. „Open Source Intelligence Opportunities and Challenges – A Review“. *Advances in Science and Technology Research Journal*, vol. 18 (3) (2024): 123-139. file:///C:/Users/e0077537/Downloads/ASTRJ%202024,%20nr%203,%20s.%20123-139.pdf.
64. Šalčius, Marijus, ir Reda Molienė. „The Problem of Obtaining Evidence from EU Countries While Investigating and Prosecuting Crimes“. *Baltic Journal of Law & Politics*, vol. 17, 2 (2024): 207-227. file:///C:/Users/e0077537/Downloads/The_Problem_of_Obtaining_Evidence_from_EU_

Countries_While_Achieving_the_%E2%80%9CCrime_Does_Not_Pay%E2%80%9D_Goal.pdf.

65. Tamavičiūtė, Vitalija. „Teisė būti (ne)pamirštam: kokias teisės ištrinti savo duomenis ribas nustato Europos Sąjungos Teisingumo Teismas?“. *Lietuvos teisė 2019 Esminiai pokyčiai* (2019): 121-126. https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/fc9e6592-ae9d-4f7e-a451-82f6a830ef6d/content.
66. The Human Rights Center at the University of California, Berkeley, School of law ir United Nations, on behalf of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. *Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations.* New York: United Nations Publications, 2022. https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-01/OHCHR_BerkeleyProtocol.pdf.
67. Van Puyvelde, Damien ir, Fernando Tabarez Rienzi. „The rise of open-source intelligence“. *European Journal of International Security*, vol. 10 (4) (2025): 530-544. https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/21122432399ECB8078BF0D89A76D0586/S2057563724000610a.pdf/the-rise-of-open-source-intelligence.pdf.

Teismų praktika:

68. „Baudžiamojo proceso kodeksų normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga“. LAT. Žiūrėta 2026 m. vasario 16 d. https://www.lat.lt/lat-praktika/lat-praktikos-tam-tikrose-teises-srityse-apzvalgos/baudziamuju-bylu-apzvalgos/68.
69. „Case of Bărbulescu v. Romania“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-177082%22]}.
70. „Case of Delfi AS v. Estonia“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 8 d. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-155105%22]}.
71. „Case of Kaczmarek v. Poland“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 8 d. https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-231432%22]}.
72. „Case of Magyar Jeti ZRT v. Hungary“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-187930%22]}.
73. „Case of Ponomarenko and others V Ukraine and Russia“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d. https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-177144%22]}.
74. „Case of Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy v. Finland“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 13 d. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-175121%22]}.

75. „Case of Société Editrice de Mediapart and Others v. France“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 8 d. https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-13087%22]}.
76. „Case of Ukraine and the Netherlands v. Russia“. HUDOC. Žiūrėta 2026 m. kovo 8 d. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/hudoc_8019_16_annexes_decision_eng
77. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. sausio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–113/2013“. Infolex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/500253.
78. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. spalio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-206-693/2017“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 28 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1527888.
79. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. sausio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-30-689/2018“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1569573.
80. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2020 m. liepos 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-78-648/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1903125?id=20&item=doc&aktoid=1903125.
81. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2022 m. birželio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-188-387/2022“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 28 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2093569.
82. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2022 m. gegužės 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-141-697/2022“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2079534?id=20&item=doc&aktoid=2079534.
83. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-214-489/2024“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 28 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2276862?id=20&item=doc&aktoid=2276862#B_0.
84. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje 2AT-48-697/2024“. LITEKO. Žiūrėta 2026 m. vasario 13 d. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d7edde60-0ef5-42c0-8a9a-1d671e374114.
85. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2024 m. sausio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-61-594/2024“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 28 d.

https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2217291?id=20&item=doc&aktoid=2217291.

86. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. balandžio 15 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-18-387/2025“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. kovo 5 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2308452?id=20&item=doc&aktoid=2308452.
87. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2025 m. gruodžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-192-594/2025“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2357504?id=20&item=doc&aktoid=2357504.
88. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2026 m. sausio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-45-697/2026“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 28 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2358214?id=20&item=doc&aktoid=2358214#B_0.
89. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-347/2011“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/224168?id=20&item=doc&aktoid=224168.
90. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-141-690/2016“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1228719?id=20&item=doc&aktoid=1228719.
91. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-127-403/2018“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1574274?id=20&item=doc&aktoid=1574274#B_0.
92. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2019 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje e3K-3-106-421/2019“. LITEKO. Žiūrėta 2026 m. vasario 12 d. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a913e47c-710a-4461-b9c4-2c86efdfa34a.
93. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-218-684/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 24 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1900614.
94. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-823/2022“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d.

https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2132380?id=20&item=doc&aktoid=2132380.

95. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2069635?id=20&item=doc&aktoid=2069635#B_0.
96. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje e3K-3-85-701/2024“. LITEKO. Žiūrėta 2026 m. vasario 12 d. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=4fc1b5de-de26-4465-bdb1-0f185c171cc2.
97. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-37-781/2024“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2232573?id=20&item=doc&aktoid=2232573#B_0.
98. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr.e3K-3-73-421/2024“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 24 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2245136#B_0.
99. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje e3K-7-4-403/2025“. LITEKO. Žiūrėta 2026 m. vasario 4 d. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=13d2e866-a9cf-432e-95a5-d8b30e98e458.
100. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2026 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-12-1249/2026“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. kovo 15 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2367015.
101. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2016 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-408-858/2016“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 25 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/1285159?id=20&item=doc&aktoid=1285159.
102. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2021 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2066-624/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2024252?id=20&item=doc&aktoid=2024252.
103. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2023 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje eA-205-556/2023“. TAR. Žiūrėta 2026 m. vasario 4 d. e-tar.lt/rs/legalact/118db010fe3a11ed9978886e85107ab2/.

104. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2024 m. vasario 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-253-552/2024“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2226005?id=20&item=doc&aktoid=2226005.
105. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2025 m. spalio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-639-492/2025“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2346093?id=20&item=doc&aktoid=2346093#B_0.
106. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1186-789/2025“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2295398?id=20&item=doc&aktoid=2295398#B_0.
107. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1367-624/2025“. INFOLEX. Žiūrėta 2026 m. vasario 26 d. https://www-infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/tp/2296250?id=20&item=doc&aktoid=2296250#B_0.
108. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimas“. LVAT. Žiūrėta 2026 m. vasario 13 d. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/23_apibendrinimas.pdf.
109. „Situation in Libya in the case of Prosecutor v. Mahmoud Mustafa Busayf Al-Werfalli“. ICC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2017_05031.PDF.
110. „Situation in the Central African Republic in the case of The Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo”. ICC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d. https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2013_04725.PDF.
111. „United States of Amerika v. Malik F. Farrad“. Justia. Žiūrėta 2026 m. balandžio 26 d. https://cases.justia.com/federal/appellate-courts/ca6/16-6730/16-6730-2018-07-17.pdf?ts=1531843220.

Internetiniai šaltiniai:

112. „44 U.S. Code § 3502 - Definitions“. Legal Information Institute. Žiūrėta 2025 m. spalio 28 d. https://www.law.cornell.edu/uscode/text/44/3502#16.
113. „Admissibility Of Open Source Information In ICC With Reference To The Bemba Case“. AmicusX. Žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d. https://www.amicusx.com/post/admissibility-of-open-source-information-in-icc-with-reference-to-the-bemba-case.

114. „Al Mahdi case. Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi“. ICC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d. https://www.icc-cpi.int/mali/al-mahdi.
115. „Baudžiamoji atsakomybė už šmeižimą: balanso ir tarp žodžio laisvės ir teisės į garbę ir orumą paieškos“. Teisės klinika. Žiūrėta 2026 m. vasario 1 d. https://teisesklinika.lt/atsakomybe-uz-smeizima/.
116. „Big data types of data classification“. Datamation. Žiūrėta 2026 m. vasario 1 d. https://www.datamation.com/big-data/types-of-data-classification/.
117. „Data“. Cambridge Dictionary. Žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d. https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/data.
118. „Data“. Dictionary. Žiūrėta 2026 m. vasario 7 d. https://www.dictionary.com/browse/data.
119. „Data“. Oxford Learner’s Dictionaries. Žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/data.
120. „Debunk.org: rusų žiniasklaidoje Lietuva dažniausiai kaltinama nacizmu, antisemitizmu“. LRT. Žiūrėta 2026 m. vasario 17 d. https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2472435/debunk-org-rusu-ziniasklaidoje-lietuva-dazniausiai-kaltinama-nacizmu-antisemitizmu?srsltid=AfmBOopUgNF4LR0T4QrizzJ42nVt33hKnHIF4f9S6HLN11Oox85FSUMF.
121. „“Debunk.org”: žadant „kompensacijas už sukčiavimą", buvo apsimesta Interpolu, Europolu ir ES institucijomis daugiau nei 50 tūkst. reklamų socialiniuose tinkluose“. BNS. Žiūrėta 2026 m. vasario 17 d. https://sc.bns.lt/view/item/debunk-org-zadant-kompensacijas-uz-sukciavima-buvo-apsimesta-interpolu-europolu-ir-es-institucijomis-daugiau-nei-50-tukst-reklamu-socialiniuose-tinkluose-524064.
122. „Definitions“. European court of auditors. Žiūrėta 2026 m. vasario 2 d. https://www.eca.europa.eu/sites/dpo/documents/Definitions/Definitions-lt.pdf.
123. „E-evidence“. European Commission. Žiūrėta 2026 m. vasario 13 d. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/cybercrime/e-evidence_en.
124. „Electronic evidence: new rules to speed up cross-border criminal investigations“. European Parliament. Žiūrėta 2026 m. vasario 13 d. https://www.europarl.europa.eu/news/lt/press-room/20230609IPR96203/electronic-evidence-new-rules-to-speed-up-cross-border-criminal-investigations.
125. „Elektroninių įrodymų pavojai: skaitmeninės erdvės iššūkiai“. Infolex. Žiūrėta 2026 m. vasario 16 d. https://www.infolex.lt/landing/?act=news&Tema=54&Str=137263.
126. „EXIF failai“. Adobe. Žiūrėta 2026 m. vasario 8 d. https://www.adobe.com/lt/creativecloud/file-types/image/raster/exif-file.html.

127. „Faktas reikšmė“. Lietuvių žodynas. Žiūrėta 2026 m. vasario 4 d. https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Faktas.
128. „„Girtekos“ akcininkų rankose – Kipre įregistruota įmonė, kuri valdo bent 16 rusiškų įmonių“. Delfi. Žiūrėta 2026 m. vasario 16 d. https://www.delfi.lt/verslas/naujienos/girtekos-akcininku-rankose-kipre-iregistruota-imone-kuri-valdo-bent-16-rusisku-imoniu-120117947.
129. „Guidelines for Public Interest OSINT Investigations“. OBSINT. Žiūrėta 2026 m. balandžio 15 d. https://obsint.eu/wp-content/uploads/2023/04/Guidelines-for-Open-Source-Intelligence-Organisations.pdf.
130. „ICC Pre-Trial Chamber I confirms the charge against Ahmad Al Faqi Al Mahdi and commits him to trial“. ICC. Žiūrėta balandžio 17 d. https://www.icc-cpi.int/news/icc-pre-trial-chamber-i-confirms-charge-against-ahmad-al-faqi-al-mahdi-and-commits-him-trial.
131. „Information“. Merriam Webster. Žiūrėta 2026 m. vasario 4 d. https://www.merriam-webster.com/dictionary/information.
132. „ISO 27001:2022 Annex A 5.12 Classification of information”. HighTable. Žiūrėta 2026 m. vasario 23 d. https://hightable.io/iso-27001-annex-a-5-12-classification-of-information/.
133. „Išnagrinėjus skundą priimtas sprendimas dėl darbuotojų asmens duomenų tvarkymo (darbuotojo asmeninio susirašinėjimo tvarkymas)“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d. https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/Sprendimas%20darbuotojo%20asmens%20duomenu%20tvarkymas%202022-10-07(1).pdf.
134. „Kuo skiriasi duomenys nuo informacijos?“. Kuoskiriasi. Žiūrėta 2026 m. sausio 9 d. https://kuoskiriasi.lt/kuo-skiriasi-duomenys-nuo-informacijos/.
135. „LRT tyrimas. Virtuali Žemaitaičio kariauna: ekspertai kalba apie informacinę ataką“. LRT. Žiūrėta 2026 m. vasario 19 d. https://www.lrt.lt/naujienos/lrt-tyrimai?srsltid=AfmBOorPwuvqdnyUv4H3taHArlM4P1Vev-fONm1GRD3HHk_klzMwpHep.
136. „LVAT: sprendimas dėl lošimų veiklos pripažinimo nelegalia turi būti grindžiamas pakankamu įrodymų kiekiu“. LVAT. Žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d. https://www.lvat.lt/naujienos/lvat-sprendimas-del-losimu-veiklos-pripazinimo-nelegalia-turi-buti-grindziamas-pakankamu-irodymu-kiekiu/1276.
137. „Mission“. Syrianarchive. Žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d. https://syrianarchive.org/en/about/.

138. „Most comprehensive genocide case ever': The Gambia presses Myanmar at ICJ“. TRTWORLD. Žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d. https://www.trtworld.com/article/8cda89dd111a.
139. „Nevyriausybinių organizacijų politika“. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Žiūrėta 2026 m. kovo 1 d. https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nevyriausybiniu-organizaciju-politika/.
140. „Open Source Evidence and the International Criminal Court“. Harvard Human Rights journal. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. https://journals.law.harvard.edu/hrj/2019/04/open-source-evidence-and-the-international-criminal-court/.
141. „Open Source Intelligence (OSINT)“. Rapid7. Žiūrėta 2026 m. vasario 5 d. https://www.rapid7.com/fundamentals/what-is-open-source-intelligence-osint/.
142. „Origin of the Separatists' Buk: A Bellingcat Investigation“. Bellingcat. Žiūrėta 2026 m. vasario 18 d. https://www.bellingcat.com/news/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/.
143. „Ponomarenko and others V Ukraine and Russia“. EHRAC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 14 d. https://ehrac.org.uk/en_gb/key-ehrac-cases/ponomarenko-and-others-v-ukraine-and-russia/.
144. „Po „Sienos“ tyrimo – sankcijų pažeidėjams nepalankus teismo sprendimas“. SIENA. Žiūrėta 2026 m. vasario 18 d. https://siena.lt/news/po-sienos-tyrimo---sankciju-pazeidejams-nepalankus-teismo-sprendimas.
145. „Rules of Procedure and Evidence“. ICC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RulesProcedureEvidenceEng.pdf.
146. „Skirmantas Malinauskas“. YouTube. Žiūrėta 2026 m. kovo 5 d. https://www.youtube.com/@tiesayrasvarbu/videos.
147. „Skirtumas tarp fakto ir nuomonės“. Žmogaus teisių gidas. Žiūrėta 2026 m. vasario 4 d. https://www.zmogausteisiugidas.lt/temos/saviraiskos-ir-ziniasklaidos-laisve/saviraiskos-laisve/smeiztas/skirtumas-tarp-fakto-ir-nuomones.
148. „Technical protocol for the provision of evidence, material witness and victims information in electronic form for their presentation during the Trial“. ICC. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RelatedRecords/CR2008_01599.PDF.
149. „The Gambia v. Myanmar“. ICJ. Žiūrėta 2026 m. balandžio 17 d. https://www.icj-cij.org/case/178.

150. „The MH17 Trial Part 1: New Material From The Four Defendants“. Bellingcat. Žiūrėta 2026 m. balandžio 24 d. https://www.bellingcat.com/news/europe/2020/04/20/the-mh17-trial-part-1-new-materials-from-the-four-defendants.
151. „Tik surinkti duomenys savaime nėra įrodymai“. Lietuvos teismai. Žiūrėta 2026 m. sausio 5 d. https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/tik-surinkti-duomenys-savaime-nera-irodymai/5508.
152. „Transcript of the MH17 judgment hearing“. De Rechtspraak. Žiūrėta 2026 m. balandžio 24 d. https://www.courtmh17.com/en/summaries-and-news/news/transcript-of-the-mh17-judgment-hearing.htm.
153. „What are Website Cookies?“. Cookie Script. Žiūrėta 2026 m. sausio 20 d. https://cookie-script.com/blog/website-cookies?gad_source=1&gad_campaignid=20717302928&gbraid=0AAAAAByPk_WdXX1QizYGXy-LmCJjLdlCo&gclid=Cj0KCQiAhaHMBhD2ARIsAPAU_D7LlrsZ8CmguhWAO6j4yjf2QXJekyfUTItOYiJ_uiZOvxaZwiDB2-waAlP0EALw_wcB.
154. „What is data“. Geeksforgeeks. Žiūrėta 2025 m. gruodžio 18 d. https://www.geeksforgeeks.org/data-science/what-is-data/.
155. „What is open source intelligence (OSINT)?“. IBM. Žiūrėta 2026 m. vasario 5 d. https://www.ibm.com/think/topics/osint.
156. „What is OSINT: Open-source intelligence?“. European data. Žiūrėta 2026 m. gegužės 9 d. https://data.europa.eu/en/publications/datastories/what-osint-open-source-intelligence.
157. „Who We Are“. Bellingcat. Žiūrėta 2026 m. vasario 18 d. https://www.bellingcat.com/about/who-we-are/.
158. „Žiniasklaida“. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Žiūrėta 2026 m. kovo 29 d. https://www.vle.lt/straipsnis/ziniasklaida/.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Šio magistro baigiamojo darbo tema – „Duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematika“. Šiuolaikinėje visuomenėje, sparčiai augant viešai prieinamos informacijos kiekiui internete, ypač tokiuose kaip tinklaraščiai ir socialinių tinklų svetainės, teisėsaugos institucijoms atvirieji informacijos šaltiniai tampa patrauklia priemone rinkti svarbius duomenis tiek tiriant nusikalstamas veikas, tiek užfiksuojant pačias veikas ir jų pėdsakus būtent interneto platybėse. Visgi, nors duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių gali padėti atskleisti svarbias faktines aplinkybes byloje, teisminiame bylų nagrinėjime įrodinėjimo procese šie duomenys dažniausiai neįgyja įrodomosios galios. Todėl šiame darbe išsikeltas tikslas atskleisti duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematiką teisminiame bylų nagrinėjime.

Šio tyrimo objektas – duomenų gautų iš atviruųjų informacijos šaltinių panaudojimas teisminiuose procesuose. Darbą sudaro trys skyriai, suskirstyti į poskyrius. Pirmojoje darbo dalyje apibūdinama duomenų bei atviruųjų informacijos šaltinių samprata, atskleidžiamas atviruųjų informacijos šaltinių teikiamos informacijos turinys bei pristatomi pagrindiniai asmens duomenų tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai. Antrojoje darbo dalyje analizuojama įrodymų samprata Lietuvos teisinėje sistemoje, aptariami pagrindiniai įrodinėjimo vertinimo kriterijai pabrėžiant autentiškumo bei vientisumo svarbą, taip pat pristatomas nevyriausybinių organizacijų indėlis atviruųjų informacijos šaltinių analizės srityje. Trečiojoje darbo dalyje analizuojama tarptautinių ir Lietuvos teismų praktika bylose, kurias tiriant yra pasitelkiami duomenys gauti iš atviruųjų informacijos šaltinių. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir pasiūlymai.

Siekiant atskleisti pasirinktą temą, buvo iškelti keturi uždaviniai. Pirmuoju uždaviniu siekta išanalizuoti duomenų sąvokos sampratą ir pristatyti asmens duomenų teisinius tvarkymo ypatumus. Nagrinėta mokslinė ir teisinė literatūra, atskleista duomenų kvalifikacijų įvairovė bei pristatyti svarbiausi asmens duomenų apsaugą reglamentuojantys teisės aktai. Antruoju uždaviniu siekta apibūdinti atviruųjų informacijos šaltinių sampratą ir atskleisti jų teikiamos informacijos turinį. Analizuota literatūra atskleidė atviruosiuose informacijos šaltiniuose esančių duomenų panaudojimo svarbą tiriant įvairaus pobūdžio teisės pažeidimus. Trečiuoju uždaviniu siekta apibūdinti įrodymų sampratą teisinėje sistemoje ir apžvelgti įrodinėjimo proceso ypatumus teisminiame bylų nagrinėjime. Analizuojant Lietuvos Respublikoje įrodymų sampratą ir įrodinėjimą reglamentuojančius teisės aktus, atskleisti įrodymams, o taip pat ir duomenims gautiems iš atviruųjų informacijos šaltinių, keliami reikalavimai. Ketvirtuoju uždaviniu siekta atskleisti duomenų gautų iš

atvirųjų informacijos šaltinių panaudojimo problematiką Lietuvos ir tarptautinių teismų praktikoje. Analizuota teismų praktika, kuria remiantis atskleisti dažniausiai pasitaikantys iš atvirųjų informacijos šaltinių gautų duomenų trūkumai.

Naudoti tyrimo metodai: teisės aktų, mokslinės literatūros ir kitų šaltinių turinio analizė, lyginamoji analizė, teismų praktikos analizė ir apibendrinimo metodas.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

The topic of this master's thesis is "Challenges in the use of data obtained from open-source information". In today's society, with the rapid growth of publicly available information on the internet, particularly on platforms such as blogs and social media sites, open-source information are becoming an attractive tool for law enforcement agencies to collect important data, both in investigating criminal acts and in documenting the acts themselves and their traces specifically on the internet. However, although data obtained from open-source information can help reveal important factual circumstances in a case, such data generally lacks probative value in the evidentiary process during judicial proceedings. Therefore, the aim of the thesis is to examine the challenges in the use of data obtained from open-sources in judicial proceedings.

The subject of this research is the use of data obtained from open-source information in judicial proceedings. The thesis is divided into three chapters, each with its own subsections. The first part of the thesis defines the concepts of data and open-source information, reveals the content of information provided by open-source information, and presents the main legal acts regulating the processing of personal data. The second part of the thesis analyzes the concept of evidence in the Lithuanian legal system, discusses the main criteria for evaluating evidence while emphasizing the importance of authenticity and integrity, and presents the contribution of non-governmental organizations to the field of open-source information analysis. The third part of the thesis analyzes the case law of international and Lithuanian courts in cases where data obtained from open-sources information is used. The thesis concludes with findings and recommendations.

Four objectives were set to explore the chosen topic. The first objective is to analyze the concept of data and present the legal aspects of personal data processing. Academic and legal literature was reviewed, the diversity of data classifications was revealed, and the most important legal acts regulating the protection of personal data were presented. The second objective is to describe the concept of open-source information and reveal the content of the information they provide. The literature review revealed the importance of using data from open-source information when investigating various types of legal violations. The third objective is to describe the concept of evidence in the legal system and to review the specific features of the evidentiary process in judicial proceedings. By analyzing the legal acts regulating the concept of evidence and the burden of proof in the Republic of Lithuania, the requirements imposed on evidence, as well as on data obtained from open-sources information, were identified. The fourth objective is to reveal the challenges surrounding the use of data obtained from open-sources in the case law of Lithuanian and international courts. Court practice was analyzed to identify the most common shortcomings of data obtained from open sources.

The research methods used in the study include the analysis of legislation, academic literature, comparative analysis, and court practice analysis.